

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**AVRUPA BİRLİĞİ ÜYELİĞİ SÜRECİNİN SİVİLLEŞME
HAREKETLERİ BAĞLAMINDA JANDARMA GENEL
KOMUTANLIĞI'NIN EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NE
DEVREDİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yakup DALKILIÇ

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Ali AYATA

Bilecik, 2015
10018520

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

AVRUPA BİRLİĞİ ÜYELİĞİ SÜRECİNİN SİVİLLEŞME
HAREKETLERİ BAĞLAMINDA JANDARMA GENEL
KOMUTANLIĞI'NIN EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NE
DEVREDİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yakup DALKILIÇ

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Ali AYATA

Bilecik, 2015
10018520

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS JÜRİ ONAY FORMU

Sayfa: 1/1

26.01.2015

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 19.12.2014 tarih ve 127/3 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından 26.01.2015 tarihinde Tez Savunma Sınavı yapılan Yakup Dalkılıç'ın "Avrupa Birliği Üyeliği Sürecinin Sivilleşme Hareketleri Bağlamında Jandarma Genel Komutanlığı'nın Emniyet Genel Müdürlüğü'ne Devredilmesi" konulu tez çalışması Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZDANIŞMANI:

ÜYE: Doç. Dr. Ali AYATA

ÜYE: Doç. Dr. Murat ERCAN

ÜYE: Yrd. Doç. Dr. Deniz TURAN

ONAY

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/...../..... tarih ve/..... sayılı kararı.

İMZA/MÜHÜR

Madde 43-(3) Yüksek lisans tez sınavı jürisi ve tez savunma sınav tarihi, ilgili ABD/ASD başkanlığının önerisi ve EYK kararı ile belirlenir. Önerinin uygun bulunmaması halinde tez jürisini ilgili EYK belirler. Jüri, biri öğrencinin tez danışmanı ve en az biri enstitünün başka bir ABD/ASD'den ya da başka bir yükseköğretim kurumundan olmak üzere üç veya beş asıl, birisi ilgili ABD/ASD'den, diğeri de enstitüye bağlı başka ABD/ASD'den veya başka bir yükseköğretim kurumundan olmak üzere iki yedek öğretim üyesinden, öğretim üyesi bulunmadığı takdirde doktora/sanatta yeterlik derecesine sahip öğretim elemanları ya da sanatçı öğretim elemanlarından oluşur. ABD/ASD başkanı, jüri üyelerini uzmanlık alanlarını göz önünde bulundurarak önerir. Jürinin üç kişiden oluşması durumunda ikinci tez danışmanı jüri üyesi olamaz.

BEYAN

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “Avrupa Birliği Üyeliği Sürecinin Sivilleşme Hareketleri Bağlamında Jandarma Genel Komutanlığı’nın Emniyet Genel Müdürlüğü’ne Devredilmesi ” adlı çalışmamı, ilmi ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir davranışa başvurmaksızın yazdığımı ve faydalandığım eserlerin kaynakçada gösterdiklerimden ibaret olduğunu ve bunlara atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve doğrularım.

Yakup DALKILIÇ

26.01.2015

ÖN SÖZ

Tez çalışmamla ilgili olarak her aşamada yardımlarını gerek internet üzerinden gerek telefon üzerinden esirgemeyen, yönlendirmeleriyle tez çalışmamın olgunlaşmasını sağlayan danışman hocam Doç. Dr. Ali AYATA'ya teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım. Dil Bilgisi incelemeleri yönünden Tez çalışmam hakkında vakit ayırarak incelemede bulunan Türkçe Öğretmeni Kadriye GÜNDOĞDU'ya teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca biricik Eşime çalışma dönemimde göstermiş olduğu sabır ve anlayıştan ötürü şükranlarımı sunarım.

Yakup DALKILIÇ

26.01.2015

ÖZET

Gelişen sivilleşme anlayışının, ülkemiz demokrasisi adına iki binli yılların başından günümüze gelinen süreçte çeşitlilik gösterdiği aşikârdır. Toplumsal anlamda gereklilik olarak algılanmakta olan yenilik anlayışı, ‘kurumların yenilenme’ algısı içerisinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu yenilik anlayışı beraberinde ‘sivilleşme ve sivil olana ulaşma’ çabasını ortaya çıkartmaktadır.

Avrupa Birliği'nin ülkemiz sivilleşme hareketlerine yaptığı katkı açık şekilde bilinmektedir. Bu bağlamda iç güvenlik sektöründe sivil gözetimin geliştirilmesinin yanında teknik ve hukuki anlamda yapılacak olan kurumsal yeniliklerde iç güvenlik alanında önemli bir çalışmadır. Sivil hakların, ülke vatandaşınca yaygın kullanımı, iç güvenliğin demokratik kontrolü, Türkiye'nin denetim sisteminde ve kamu yönetimi uygulamasında yapısal olarak karşımıza çıkmaktadır. İç güvenlik sektörü alanındaki AB mevzuatı ve örnek uygulamaları çerçevesinde, vatandaşların ve hükümetin kolluk kuvvetleri üzerindeki denetim mekanizmalarının geliştirilmesi suretiyle, şeffaflığa dayalı ve insan hakları odaklı kamu güvenliği anlayışı çerçevesinde geliştirmek de AB mevzuatı projesinin amaçlarından biridir. Günümüz demokratik gelişmeleri ve yaşam standartlarının değişmesi, toplumsal tabanın sivilleşmeye olan ihtiyacını, kurum veya kuruluşların halkın istek ve tercihlerinin tersine bir amaç içerisine girmemesi açısından demokratik işleyişin içselleştirilmesi gerekmektedir.

Yaşanmakta olan süreç göz önüne alındığında Türkiye'nin kurumları arasında sivilleşmenin önemli bir boyutu bulunmakla birlikte, bu sivilleşme belirli alanlarda sunulmakta olan hizmetlerin uzmanlaşması ve hizmet birimlerinin tek elden yönetimini gerektirmektedir. İç güvenlik konusunda verimin arttırılması açısından Jandarma Genel Komutanlığı'nın, Emniyet Genel Müdürlüğü'ne devredilmesi ve bu bütünleşmenin tam olarak gerçekleştirilmesinin ardından iç güvenlikte tek elden yönetimin sağlanması önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Sivilleşme, Kurumlar Arası Bütünleşme.

ABSTRACT

Developing the ideas of demilitarization and democracy in our country in the context of two thousand years of history, it is clear that there will be different ideas about it. Civilian control is one of the ideas that is perceived as being very important to this process.

Demilitarization in the context of the European Union has wellknownimplicationsfor our country. In this context, theyaredomesticcivilianoversight of the security sector, as well as developingtechnical and institutionalinnovationswhich will be held in a legal sense as it is an important work in the field of internal security. One of the main aims of EU legislation is to guarantee the civilrights of citizens, havemocratic control of internal security and public government and followbestpractise. One of the most important factors in movingtowards EU practise is to havetransparent and human-rightsbased security and government.

Given the ongoing process of demilitarization and the civilianization and democratization of the country's institutions, the Gendarmerie general command had to take into account the public's demands due to changing living standards, changing attitudes, and government policy. Careful management is required within the context of this and certain services such as the one-stop service. Gendarmerie services and responsibilities should be transferred to the Police in a responsible manner whilst also maintaining public security.

Keywords: European Union, Demilitarization, Corporate Integration Between

İÇİNDEKİLER

BEYAN.....	i
ÖN SÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
KISALTMALAR.....	ix
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ ÜYELİĞİ SÜRECİNİN SİVİLLEŞME HAREKETLERİ BAĞLAMINDA JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI'NIN EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NE DEVREDİLMESİ

1.1.AVRUPA BİRLİĞİ SÜRECİ.....	5
1.2.AVRUPA BİRLİĞİ SÜRECİNİN TÜRKİYE İÇİN İŞLEYİŞİ.....	6
1.3.AVRUPA BİRLİĞİ SÜRECİNDEN TÜRKİYE'NİN GENEL BEKLENTİLERİ ..	11
1.4.AVRUPA BİRLİĞİ SÜRECİNDE SİVİLLEŞME VE SİVİLLEŞME KAVRAMININ KURUMLARA ETKİLERİ.....	14
1.4.1.Sivilleşme Kavramı ve Kurumlara Etkileri.....	14
1.5.AVRUPA BİRLİĞİNİN TÜRKİYE'DEN BEKLENTİLERİ VE KURUMSAL SİVİLLEŞME.....	16

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE KOLLUK KUVVETİ OLARAK EMNİYET VE JANDARMA TEŞKİLATI

2.1.KOLLUK KUVVETİ KAVRAMININ TANIMI.....	19
2.2.KOLLUK KUVVETİ OLARAK EMNİYET TEŞKİLATI.....	20

2.2.1.Emniyet Teşkilatı Personeli (Polis).....	20
2.2.1.1.Üniformalı Polis	21
2.2.1.2.Sivil Polis	21
2.3.EMNİYET TEŞKİLATININ YÖNETİM SİSTEMİ İÇERİSİNDEKİ YERİ	21
2.3.1.Merkez Teşkilatı.....	21
2.3.2.Taşra Teşkilatı.....	22
2.3.3.Yurtdışı Teşkilatı.....	22
2.4.KOLLUK KUVVETİ OLARAK JANDARMA TEŞKİLATI	22
2.4.1.Jandarma Teşkilatı Personeli (Jandarma).....	23
2.5.JANDARMA TEŞKİLATININ YÖNETİM SİSTEMİ İÇERİSİNDEKİ YERİ	23
2.6.KOLLUK KUVVETİ OLARAK EMNİYET VE JANDARMA TEŞKİLATININ GÖREVLERİ	25
2.7.KOLLUK OLARAK EMNİYET TEŞKİLATININ GÖREVLERİ	25
2.7.1.Emniyet Teşkilatının İdari Görevleri	25
2.7.2.Emniyet Teşkilatının Adli Görevleri.....	26
2.7.3.Emniyet Teşkilatının Siyasi Görevleri	28
2.8.KOLLUK OLARAK JANDARMA TEŞKİLATININ GÖREVLERİ	29
2.8.1.Jandarma Teşkilatının Mülki Görevleri	30
2.8.2.Jandarma Teşkilatının Adli Görevleri.....	31
2.8.3.Jandarma Teşkilatının Askeri Görevleri	31
2.8.4.Jandarma Teşkilatının Diğer Görevleri.....	32
2.9.KOLLUK OLARAK EMNİYET VE JANDARMA TEŞKİLATININ ORTAK KOLLUK YETKİLERİ	33
2.9.1.Zor Kullanma ve Gerekli Görüldüğünde Silah Kullanma Yetkisi.....	33
2.9.2.Zor Kullanma Yetkisi.....	34
2.9.2.1.Zor Kullanmayı Gerektiren Haller	34
2.9.2.2.Zor Kullanmanın Gerekli Görülmesi	36
2.9.2.3.Zor Kullanmanın Şekli ve Ölçüsü.....	37
2.9.3.Silah Kullanma Yetkisi	37
2.9.4.Arama Yapma ve Gerekli Durumlarda Özel Alana Müdahale Yetkisi.....	37
2.9.5.Önleyici Arama	38
2.9.5.1.Önleyici Arama Kararı.....	38

2.9.5.2.Önleyici Arama Kararının Uygulama Alanları	38
2.9.5.3.Önleyici Aramada Hakim Kararının Geremediği Haller	39
2.9.5.4.Önleyici Arama Kararının Dışında Arama Sayılmayan Durumlar	40
2.9.5.5.Arama Kararının Uygulanması	42
2.9.5.6.Kanuna Dayandırılmadan Yapılan Arama	45
2.9.6.Kapalı Alanlara Girebilme Yetkisi.....	45
2.9.7.Önleyici El Koyma.....	46
2.9.7.1.Muhafaza Altına Alma	46
2.9.7.2.El Koyma Kararı Verme Yetkisi	47
2.9.8.Parmak İzi ve Fotoğraf Alma Yetkisi	47
2.9.8.1.Parmak İzi ve Fotoğraf Alma Yetkisinin Yasal Dayanağı.....	48
2.9.8.2.Kimlerin Parmak İzi ve Fotoğrafi Alınır.....	48
2.9.9.Kimlik Sorma Yetkisi	49
2.9.10.İş Yerlerinin Denetimi Yetkisi	50
2.9.11.Önleyici Yakalama Yetkisi	51
2.9.11.1.Önleyici Yakalama Yetkisinin Kanuni Gereklilikleri.....	51
2.9.11.2.Önleme Yakalaması Yapılabilecek Haller ve Uygulanacak İşlemler	52
2.9.12.Toplum ve Kişilerin Aleyhine İşlenen Fiilleri Durdurma Yetkisi	58
2.9.13.İdari Yaptırım Adına Para Cezası Verme Yetkisi.....	59

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EMNİYET VE JANDARMA TEŞKİLATININ KURUMSAL AÇIDAN BÜTÜNLEŞMESİ

3.1.EMNİYET VE JANDARMA TEŞKİLATININ KURUM KÜLTÜRÜNÜN FARKLILIKLARI	64
3.1.1.Kurum Kültürü	65
3.1.1.1.Emniyet Teşkilatının Kurum Kültürü	67
3.1.1.2.Jandarma Teşkilatının Kurum Kültürü	67
3.2.AVRUPA BİRLİĞİ SÜRECİNDE EMNİYET VE JANDARMA TEŞKİLATI AÇISINDAN YENİLENME	68

3.3.KURUMLAR ARASI BÜTÜNLEŞME VE İÇİŞLERİNDE GÜVENLİĞİN TEK ELDEN YÖNETİLMESİ.....	69
3.4. İÇ GÜVENLİKTEN YALNIZCA EMNİYET TEŞKİLATININ SORUMLU OLMASI	72
3.5. İÇ GÜVENLİKTEN YALNIZCA JANDARMA TEŞKİLATININ SORUMLU OLMASI	73
3.6.EMNİYET VE JANDARMA TEŞKİLATININ ÜLKE GENELİNDE VARLIKLARININ DEVAMI	74
SONUÇ.....	76
KAYNAKÇA	80
EKLER.....	85
ÖZGEÇMİŞ.....	93

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
AET	Avrupa Ekonomik Topluluğu
AÖAY	Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
EGM	Emniyet Genel Müdürlüğu
EÖDT	Emniyet Örgütü Disiplin Tüzüğu
ETK	Emniyet Teşkilatı Kanunu
EUROPOL	Avrupa Polis Teşkilatı
JGK	Jandarma Genel Komutanlığı
JK	Jandarma Kanunu
JTGYK	Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu
JTGYY	Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği
KBK	Kimlik Bildirme Kanunu
PVSK	Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu
YGAİAY	Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği
vb.	ve benzeri
vd.	ve diğerleri

GİRİŞ

Özellikle iki binli yıllardan itibaren toplumun tüm kesimlerinde kurumların yeniden yapılandırılmasının gerektiği fikri tartışmaya açılmış, sivilleşmenin ve demokrasiye teslim edilmiş güven ortamının inşa edilmesinin önemi üzerinde durulmuştur.

Son döneminde Türkiye, Avrupa Birliği sivilleşme hareketleri bağlamında bu mesajı doğru olarak anlamıştır. Türkiye'deki son seçimler halkın büyük bir çoğunluğunun demokratikleşme, ekonomik reformlar ve AB'ye katılım isteğinde olduğu sonucunu ortaya çıkardı. Seçim sonuçlarına bakarak mevcut hükümetin daha özgüvenli olabileceğini söylemek yanlış olmaz. Türkiye'de son kararın artık verilme zamanı gelmiştir (Ayata, 2009a:37). Hükümet, bir politika olarak Cumhuriyet'in militarist unsurlardan ve devlet elitlerinin hegemonyasından kurtulmasını istemiş, halkın değerleriyle Cumhuriyet'in değerlerinin kaynaştırılmasının mücadelesi içine girmiştir.

Diğer bir yandan silahlı kuvvetlerin yeniden yapılandırılmaya çalışılması, ülkemizin bölgedeki artan gücüne katkıda bulunmaktadır. Silahlı kuvvetler elinde bulundurduğu gücün namlusunu dışarıya yöneltmekte ve düşman olana gücünün caydırıcılığı artmaktadır.

Cumhuriyet'in sivilleşmesinin yanında farklı toplumsal kesimlere hizmet götüren devlet kurumlarının da sivilleşmesi zaruridir. Bu zorunluluk beraberinde çalışma alanlarının çeşitliliklerinden çok benzer olanın birlikte yürütülmesini gerekli kılmaktadır. Hizmet edilen kesimin hizmete ulaşmasında kısa, net ve makul bir yolun olması gerekmektedir. Kanaatimizce günümüzün en önemli problemlerinden birisi koordinasyondur (Dündar, 1996:70). İlgili tüm kuruluşların sürekli bir araya gelebilmeleri, farklı statüleri, farklı bağlantıları ve farklı mevzuatları sebebiyle konulara anında çözüm bulabilmeleri mevcut uygulamalar göz önüne alındığında mümkün olmamaktadır (Dündar, 1996:70). Aynı konuda farklı kurumların görevli olması yazışmaları sayıca arttırmakta para, zaman ve insan gücü kaybına yol açmaktadır (Dündar, 1996:70).

Bunlara ek olarak Türkiye’de Sosyo-Kültürel dokunun farklı olması, merkezi polislik [kolluk kuvveti] politikası anlayışını yetersiz kılmaktadır. Ayrıca kamu yönetimi anlayışının da merkezi olmasının polislik [kolluk kuvveti] politikası ve uygulamalarına olumsuz etkisi vardır (Kavgacı, 1996:30).

Polisin [kolluk kuvveti] toplum ile uzlaşma arayışı içinde olması, polisin [kolluk kuvveti] otoritesinin kaybolması anlamına gelmez. Aksine, halk ile uzlaşma meşruiyeti arttırır. Bu da baskıya dayanamayan, doğal otoritenin oluşmasına sebep olur (Kavgacı, 1996:30).

Konu hakkında yapılacak olan değerlendirmeler içerisinde önem arz eden bir tanımlama olarak Dündar (1996)’ın belirttiği: Bize göre hem hizmetin insanlara götürülüşünde hem de uygulanışında eşitlik, adalet ve tarafsızlık belli standartlarla mümkündür. Bu standartların ilki, tüm ülke sathında iç güvenlikten sorumlu tek teşkilatın görevli ve etkili olmasıdır. İkincisi ise teşkilatta görev alacakların tek kaynaktan aynı amaç doğrultusunda yetiştirilmelidir (Dündar, 1996:70).

Dünya üzerinde gelişmekte olan ülkelerden birisi olarak Türkiye’nin yeniliği ve demokrasisi adına büyük çaba göstermesi gerekmektedir. Günümüz demokratik yaşamı, darbeler sürecinin bitim noktası olarak tanımlayacağımız bir süreci ortaya koymaktadır. Demokrasinin sık sık kesintiye uğraması, demokratik kültürün topluma mal olamaması, demokrasinin siyasetin dışındaki alanlarda da gözetilmesi gereken bir kültürel alışkanlık şeklinde algılanmaması, idari yapılanmanın ve mevzuatın çağdaş demokratik normlara göre revize edilememesi gibi birçok faktör zikredilebilir (Ayata, 2009b:35). Bu süreç içerisinde Türkiye’nin gerek kurumları ve gerekse sosyal yaşamı adına düzenlemesi gerekli olan yaptırımlarının yanında, hukuki birikimini de hızlı bir perspektif açısından değerlendirerek gerekli düzenlemeleri yapmakta geç kalmaması gerekmektedir. Türkiye yapacağı bu yenilikleri Avrupa Birliği uyum süreci hedef ve kriterleri doğrultusunda gerçekleştirmelidir. Çağdaş yönetim uygulamalarının temel özellikleri amaca yönelik etkin bir planlama, işi basitleştiren, hızlı ve verimli kılan bir örgütlenme, işin niteliklerine uygun personel alma, amaç doğrultusunda yönlendirme ve yürütülen hizmetlerin ve hizmeti yürütenlerin, personelin, denetlenmesidir (Dündar, 1996:70-71). Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyeliğine yöneltilen eleştirilerden belki de en makul ve

rasyonel gerekçelere dayalı olan demokrasi ve insan hakları ihlallerine yönelik raporların taşıdığı olumsuzluklara bina edilen eleştirilerdir (Ayata, 2009b:35).

İç güvenlik konusunda yapılacak olan çalışmalar kapsamında; ülke sınırları içerisindeki güvenlikle doğrudan veya dolaylı olarak ilgili olan neredeyse bütün örgütleri bir araya toplayarak, daha geniş bir perspektiften, belirli bir strateji dahilinde, tek bir komuta yapısı içerisinde, örgütsel dağınıklığı, çok başlılığı, koordinasyonsuzluğu ve verimsizliği gidermek amacıyla oluşudur. Dolayısıyla bu kavram, yönetim biliminin en temel ilkelerinden olan komuta birliği, verimlilik, etkinlik, koordinasyon, strateji gibi konulara atıfta bulunarak aslında oldukça bilimsel bir yaklaşımı da ortaya koymaktadır (Yılmaz, 2012:20). İnsanlar tarih boyunca kendi yaşamsal güvenliklerini ve toplumsal değerlerini korumak için mücadele ederek güvenliğini tehdit altına alabilecek bütün tehlikelere karşı koymaya çalışmıştır. Geçmişte, çatışmalar, soygunlar, sürgünler ve savaşların yaşandığı zaman dilimlerinde toplumların tüm bu tehditlere karşı iç ve dış egemenliği koruması bağlamında anlaşılan güvenlik kavramı, günümüze gelinceye değin; temelde aynı dayanağa bağlı olarak, ancak bir yandan da dünyadaki konjonktüre göre sürekli değişim göstererek dinamik bir kavram olarak kalmıştır (Işın, 2008:5).

Ekleme yapmadan geçemeyeceğimiz konulardan biriside şudur ki: Türkiye Kurumsal bütünleşme konusuna yabancı ya da uzak bir ülke değildir. Örnek vermek gerekirse Sosyal Güvenlik Kurumu ülkemiz kurumları arasında var olan Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı, T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü ve Bağ-Kur Genel Müdürlüğü'nün birleştirilmesi ile oluşturulmuştur. Bu birleşimden elbette ki vatandaşın etkilenmesi olumlu yönde olmuştur. Ancak bu konu tezimizin inceleme alanı içerisinde bir konu olmadığından detaylara girmeyeceğiz.

Tez olarak seçmiş olduğumuz 'Avrupa Birliği Üyeliği Sürecinin Sivilleşme Hareketleri Bağlamında Jandarma Genel Komutanlığı'nın Emniyet Genel Müdürlüğü'ne Devredilmesi' adlı çalışmamız üç bölümden oluşmakta ve nihayetinde sonuç bölümü ile tamamlanmaktadır.

Birinci bölümde: Avrupa Birliği süreci ve birliğin ülkemiz standartlarına olan etkileri ve koşulların göstermiş olduğu sonuçlar değerlendirilerek sivilleşme kavramına ulaşılabilecektir. Sonrasında Türkiye'de kurumların sivilleşme gereklilikleri göz önüne

alınarak, Avrupa Birliği sürecinin kurumlarımızdan beklediği yenilik ve gelişmeler konusuna değinilecektir.

İkinci bölümde: Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı ile ilgili olarak, gerekli tanımlamalar yapıp kurumların kavramsal ve kanunsal çerçeveleri hakkında bilgi verilecektir. Ayrıca Emniyet ve Jandarma teşkilatının görev yeri tanımlamaları yapılarak, ortak tabi oldukları kanun ve yönetmeliklere yer verilecektir.

Üçüncü bölümde: Teşkilatlar arası eşgüdüm gerekliliklerinin, olumlu-olumsuz yönleri inceleme alanı olacaktır. Ardından sonuç ve değerlendirme yapılarak iç güvenlikte kolluk kuvvetlerinin tek bir çatı altında birleştirilmesinin, belli ve tek bir iç güvenlik sisteminin ortaya çıkartılmansın önemi ve yapılacak olan çalışmaların temel dinamikleri göz önüne alınarak toplumun ihtiyaçları ve hukuki gereklilikler doğrultusunda değerlendirmelerde bulunulacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ ÜYELİĞİ SÜRECİNİN SİVİLLEŞME HAREKETLERİ BAĞLAMINDA JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI'NIN EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NE DEVREDİLMESİ

1.1.AVRUPA BİRLİĞİ SÜRECİ

Bugün ki anlamıyla bilinen Avrupa Birliği oluşumu başlangıç olarak, Demir Çelik Topluluğu ortaklığı amacıyla bir araya gelen ülkelerden kurulmuştur. 1951 yılında Paris Anlaşması'yla birlikte oluşturulan Avrupa Kömür Çelik Topluluğu (AKÇT-CECA)'nın, Batı Almanya, Fransa, İtalya, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg kurucu üyeleridir (Coşgun, 2012:4). Ekonomik amaçlı bir örgüt olan AKÇT'nin kurulmasının ardında yatan ana siyasal neden, Fransa ve Batı Almanya arasında uzun süredir devam eden sorunlara çözüm getirmek ve bu iki ülkenin bir daha savaşmasını önlemektir (Ayata, 2009a:3). Ortaya çıkan bu oluşumun denetlenmesi ise taraf olan ülkelerin dışında bir kuruluş tarafından incelenecek şekilde anlaşma çerçevesinde tasarlanmıştır. Başlangıçta Demir ve Çelik Ortaklığı olarak bir araya gelmiş olan oluşum ürün farklılıklarıyla zamanla genişletilmiştir. Ortak bir kömür çelik pazarı oluşturulmasıyla, ekonominin geliştirilmesi, istihdam ve hayat seviyesinin yükseltilmesi amaçlanmıştır (Demirci, 2001:290).

Ayata (2009b)'a göre: Avrupa'da ekonomik, hukuki ve nihayetinde siyasi bir birlik yaratma fikri Benelüks ve AKÇT (Avrupa Kömür Çelik Topluluğu)'nun ardından 1957 yılında imzalanıp 1958 yılında yürürlüğe giren ve AET (Avrupa Ekonomik Topluluğu)'nu kuran Roma Antlaşması ile ekonomik bütünleşmenin temellerinin atılmasıyla hayata geçirilmiştir (Ayata, 2009b:32).

Ancak kuruluşundan itibaren ilerleyen zamanlarda topluluk Siyasal, Sosyal ve Ekonomik bir birliktelik niteliği kazanmakla birlikte günümüzde de bu niteliğini sürdürmektedir. AET'nin, Avrupa Tek Senedi ile tek pazara dönüşmesinin ardından Maastricht Antlaşması ile bütünleşme yeni bir boyut kazanmıştır. Söz konusu

Antlaşma'nın getirdiği önemli katkıların ilki, ekonomik ve parasal birlik hedefini somutlaştırması ve süreci bir takvime bağlamasıdır (Ayata, 2009b:32). Birliğin yalnızca ekonomik bir birliktelik olmasının yanında farklı işlevlerde üstlenmesi Maastricht Antlaşması ile olmuştur. Maastricht Antlaşması ile Avrupa bütünleşmesi bağlamında meydana gelen ikinci büyük gelişme ise, siyasi bütünleşme olgusuna doğru atılan adımlardan oluşmaktadır (Ayata, 2009b:32).

Ayrıca günümüzde, birliğin dinler topluluğu olarak bir araya gelmiş olduğu kanaati, oluşum vd. anlaşmalarında benzer bir madde bulunmamasına rağmen, zaman zaman eleştiri konusu olmaktadır. AB, yapı itibarıyla dini bir oluşum değildir. Hem üye ülkelerin her birinde hem de AB'nin bir kurumlar zinciri olarak var kıldığı yarı-otonom ortak mekanlarda hakim çizgi, seküler-hümanist arkasında tarihi batı tecrübesinde oldukça gerilere giden plüralist çizgidir (Aydın, 2001:192).

Avrupa Birliği genişleme politikalarını sürdürmesine rağmen yıllar yılı Türkiye birlik kapısında bekletilmektedir. Son dönemde özellikle Türkiye'nin dinsel farklılıkları konusu birliğe kabul edilmemesi konusunda ortaya atılmaktadır. Ayata (2009a)'a göre: Türkiye'nin AB'ye başvurusu bu kadar eskilere dayanmasına rağmen hala kimi konularda kafa karışıklığı sürmektedir. Türkiye'nin coğrafi, kültürel ve dini olarak Avrupalı sayılamayacağı gibi iddialar bu türdendir (Ayata, 2009a:10).

Son bağlamda gelinen süreçte AB olarak bildiğimiz oluşum 1993 yılında Maastricht Antlaşması ile yürürlüğe girmiştir. Maastricht Antlaşmasıyla bu oluşum ortak ekonomik değerler üreten, hukuki anlamda ortak ilkeler belirleyen ve politik olarak ortak çıkarlar çerçevesinde hareket eden bir şekil almıştır. Avrupa Birliği üye ülkelerinin sayısı ilk oluşumunda altı olmasına rağmen, günümüzde birliktelik yirmi sekiz ülkeden oluşmaktadır.

1.2.AVRUPA BİRLİĞİ SÜRECİNİN TÜRKİYE İÇİN İŞLEYİŞİ

Avrupa Birliği üyesi olabilmek için ülkeler Kopenhag Liderler Zirvesinde belirlenmiş olan kriterleri yerine getirmek zorundadır. Öncelikle Avrupa Birliğinin belirlediği kıstaslar; Hukukun üstünlüğü ilkesi içinde, insan hakları odaklı işleyen bir demokrasiyle ve AB üyeleri ile kıyaslanabilecek seviyede bir ekonomiyle, Avrupa

Birliği'ne ait yasaları i hukukunda yer bulan üyelik koşullarının kabul edilmesini gerekli kılar. Aday ölkelerin gerekli olan kriterleri sağlaması konusunda incelemeyi Avrupa Konseyi gerçekleştirmektedir.

Avrupa Birliği 1983 yılında imzalamış olduğu Schengen Anlaşması ile, üye olan-olmak isteyen ölkelerle ilgili içişleri ve adalet konusunda sahip olduğu yaptırım kuvvetinin birçoğunu almıştır.

Avrupa Birliği, üye olan ya da aday olan ölkeler adına yapılacak çalışmaları sisteme oturtabilmek için belirli kurumlar oluşturmuştur. Örneğ olarak; AB üye ölkeleri Polis kuvvetleri arası iş birliğini (EUROPOL) Avrupa Polis Teşkilatı, Jandarma kuvvetleri arası iş birliğini ise (EUROGENDFOR) Avrupa Jandarma Kuvveti, kurulmuştur.

İnsan haklarıyla ilgili gelişmelerin sağlanması konusunda Avrupa Birliği önemli bir görevi yerine getirmektedir. Üye olan ölkelerin vatandaşlarının seyahat, çalışma vd. konularda özgürlük alanı Maastricht Antlaşması ile genişlemiştir. Avrupa Birliği İnsan Hakları Anlaşmasını imzalamış olmak birliğin üyesi olmanın temel koşullarındandır.

Türkiye, Avrupa Ekonomik Topluluğuna, AET'nin kuruluşu olan 1958 yılının ardından 31 Temmuz 1959 yılında ortaklık amacıyla başvurmuş ve başvurusu kabul edilmiştir. Ancak Türkiye'nin Avrupa Ekonomik Topluluğu ile olan ilişkileri 27 Mayıs 1960 yılında gerçekleştirilmiş olan Askeri Demokratik Kesintiyle dondurulmuştur.

Darbe yönetiminin ardından kurulan geçici hükümetle Avrupa Ekonomik Topluluğu ile tekrar görüşmeler başlamıştır. Geçici Hükümet, Avrupa Ekonomik Topluluğu'na üyelik koşulları gerçekleşinceye kadar geçerli olacak bir anlaşma imzalanmasını önermiştir. 12 Eylül 1963 tarihinde Ankara Anlaşması imzalanmıştır. Ankara Anlaşması'nın 1 Aralık 1964 de yürürlüğe girmesiyle Türkiye ve Avrupa Birliği ortaklık ilişkileri başlamıştır. Türkiye'de her türlü sorunun anahtarı, gelişmenin aracı, büyüklüğün simgesi olarak Avrupa Birliği üyeliği görölmektedir. Avrupa Birliği'nin Türkiye'ye katkısının ne olacağını değerlendirmeden önce Türk halkının nasıl bir Türkiye'de yaşadığını ve nasıl bir Türkiye hayal ettiğini değerlendirmek gerekmektedir (Ayata, 2009a:3).

Türkiye'nin üyelik başvurusunun içerisinde batılılaşma hedefinin yanı sıra ekonomik, siyasi çıkarlarının da olduğu anlaşılmaktadır. Ankara Anlaşması metninin ikinci maddesinde geçici hükümet bunu şu şekilde ifade etmektedir:

Türkiye ekonomisinin hızlı kalkınmasını ve Türk halkının istihdam düzeyinin ve yaşam koşullarının yükseltilmesini sağlama gereğini göz önünde bulundurarak, taraflar arasında ki ticari ve ekonomik ilişkileri aralıksız ve dengeli olarak güçlendirmeyi özendirir (Ankara Anlaşması, Madde 2).

Ayata (2009a)'a göre: Normalde Ankara Anlaşmasında, Türk Milletinin yaşam standardının yükseltilmesi amacıyla ilerdeki bir tarihte Türkiye'nin Topluluğa katılmasına yardımcı olacağı belirtilmektedir (Ayata, 2009a:7). Ancak gerçekte konu bu şekilde değildir. Ankara Anlaşmasının 28. maddesine göre: Anlaşmanın işleyişi, Topluluğu kuran Antlaşmadan doğan yükümlülüklerin tümünün Türkiye tarafından üstlenebileceğini gösterdiğinde, Akit taraflar, Türkiye'nin Topluluğa katılması olanağını incelerler. Bundan da görüleceği üzere Ankara Anlaşması uyarınca kurulan Türkiye-AB ortaklık ilişkisinin nihai hedefi Türkiye'nin Topluluğa tam üyeliğidir. Oysaki Ankara Anlaşması, Türkiye'yi tam üye değil, ne anlama geldiği belli olmayan ortak üye olarak kabul ediyor ve Türkiye'yi üye yapmayacağını daha işin başlangıcında ortaya koyuyordu (Ayata, 2009a:7).

AB'ye kuruluşun ilk yıllarında üyelik amacıyla başvuruda bulunmuş olan Türkiye Ankara Anlaşmasındaki ortaklık ilişkisini hazırlık, geçiş ve son dönem olarak tanımlamaktadır. Hazırlık aşamasında yükümlükler belli başlı vaatlerden oluşmakta ve bu dönemde Türkiye'yi önemli oranda etkileyebilecek olan hüküm bulunmamaktadır. Bu dönemde Türkiye'nin Topluluktan aldığı yardımlarla geçiş dönemi ve son dönem boyunca üstleneceği yükümlülükleri yerine getirebilmesi için ekonomisini güçlendirilmesi öngörülmüştür (Oğuz, 1969:137). Geçiş döneminin süresinin 12 yıldan fazla sürmemesi ve dolayısıyla son aşamaya 17 yıl sonra geçilmesi öngörülmektedir (Bozkurt, Özcan ve Köktaş, 2001:265-266).

Ankara Anlaşması'nın 6. maddesine göre, ortaklık için anlaşmaya taraf olan devletlerin Ortaklık Konseyi oluşturmaları gerekmektedir. Aynı anlaşmanın 24. maddesinde ise Ortaklık Konseyi'nin görevlerinde yardımcı olarak komiteler kurabileceğini öngörmüştür. Öngörülmüş olan komisyonlar Ortaklık Konseyi, Ortaklık

Komitesi, Karma Parlamento Komisyonu, Gümrük İşbirliği Komitesi ve Gümrük Birliği Ortak Komitesi'nden oluşmaktadır.

Ortaklık Konseyi, Avrupa Ekonomik Topluluğu Konseyi ve Komisyonu üyelerinden aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti üyeleri ve Topluluk üyelerinden oluşmaktadır. Oluşturulmuş olan bu Konsey Ankara Anlaşmasının hedeflerinin gerçekleştirilmesi için yapılması gereken düzenlemeler hakkında kararlar almak ve taraflara tavsiyelerde bulunmakla görevlendirilmiştir. Konsey en az altı ayda bir defa olmak üzere toplanarak ortaklığın işleyişini gözden geçirmektedir (Bozkurt, Özcan ve Köktaş, 2001:266-269).

Ortaklık Komitesi, Konsey kararıyla kurulmuş olan Konseyin gündemini hazırlamak ve Konseyin vereceği talimatlara uygun olarak denetleme, ortaklıkla ilgili teknik sorunlar üzerinde inceleme yapmakla görevlidir. Komite hazırladığı raporları oylamaya sunmaksızın doğrudan Ortaklık Konseyine sunar.

Karma Parlamento Komisyonu, Ortaklık Konseyinin hazırlamış olduğu yıllık faaliyet raporlarının incelenmesi, ortaklığa ilişkin konularda mülaki olmakla görevli denetim organıdır.

Gümrük İş Birliği Komitesi ise, Ortaklık Anlaşması'nın gümrükle ilgili hükümlerinin doğru olarak uygulanması amacıyla anlaşma tarafları arasında idari iş birliği sağlamak ve Ortaklık Konseyi'nin gümrük alanında kendisine vereceği farklı görevleri üstlenmektedir.

Gümrük Birliği Ortak Komitesi ise, bilgi ve görüş alışverişinin gerçekleştirileceği Ortaklık Konseyi'ne öneriler sunmakla birlikte Gümrük Birliğinin işleyişinin olgunlaştırılması için görüş beyan etmektedir.

Türkiye Anlaşma'nın imzalanmasının ardından hazırlık dönemini tamamladığını belirterek, 16 Mayıs 1967'de geçiş döneminin başlatılması için AET'ye başvurmuş, sonrasında Türkiye ile AET arasında 23 Kasım 1970'de Katma Protokol imzalanmıştır. Katma Protokolün tamamlanması ve üye ülkelerin parlamentolarında onaylanarak yürürlüğe girmesi 1 Ocak 1973'te gerçekleşmiştir. Katma Protokol, Ankara Anlaşması hükümlerinin, Türkiye'nin ekonomik durumuna uygun olarak yürütülmesini sağlayan bir uygulama anlaşması olup Gümrük Birliği'ne geçiş döneminin koşul, yöntem ve sürelerini belirtmektedir (Dura ve Atik, 2003:348). Protokol sanayi ürünlerinde de

Gümrük Birliği, tarım ürünlerinde tavizli rejim, işgücünün serbest dolaşımı, yabancı sermaye, yerleşme serbestisi ve hizmet edimi, ekonomi politikalarının koordine edilmesi, rekabet ve devlet yardımları, ihracatın desteklenmesi ve mali yardımlar gibi temel konularda, Türk ekonomisinin geleceği için çok önemli uygulama hükümleri içeren Ankara Anlaşması çerçevesini doldurmaya yönelik ek bir metin belgesidir (Paksoy ve Paksoy, 2000:90).

Türkiye, yetmişli yıllarda yaşamış olduğu sosyal, siyasal ekonomik karışıklıklardan dolayı Katma Protokolün üzerine yüklemiş olduğu bütün sorumlulukları yerine getirememiştir. Ancak kısa süre olsa da AET'dan gelecek olan gelen mallara 1973-1976 yılları arasında gümrük indirimi uygulamış, ortak dış tarifeye başlamamıştır. 1988 yılından itibaren yükümlülüklerini tekrardan yerine getirmeye başlamış olan Türkiye, son tarih olan 1996 yılına kadar kendini Gümrük Birliği'ne hazırlamaya çalışmıştır (Bozkurt, Özcan ve Köktaş, 2001:276).

Türkiye'nin siyasal hayatı içerisinde olumsuz yere sahip olan Seksen Askeri Darbesi'nin ardından, demokratikleşme süreci içerisinde liberalleşme ve dünyaya açılma politikalarına Türkiye'de tekrar hız verilmiştir. 1976- 1983 yılları arasında duraklayan Türkiye ve Avrupa Birliği ilişkileri 1983 yılından sonra yeniden canlanmıştır.

İlerleyen yıllarda Türkiye tam üyelik başvurusu yapmıştır. Konseyin bu görüşü hazırlanması amacıyla 27 Nisan 1987'de Birlik yürütme organı olan Komisyona sevk edilmiştir. Komisyon görüşünü 18 Aralık 1989'da Konsey'e sunmuştur. Komisyon raporunda üyelik başvurularının başlamasından önce Türkiye'nin çözmesi gerekli olan önemli sorunlara dikkat çekmiştir. Ankara Anlaşması ve Katma Protokolün gerekliliklerinin yerine getirilmesi, Gümrük Birliği'nin tamamlanması, sektörel işbirliğinin genişletilmesi, mali protokollere yeniden hız verilmesi ve siyasi iletişimin arttırılması tavsiye edilmiştir. Bunlarla birlikte Komisyon, 1993 yılından öncesinde Avrupa Tek Senedi hedefine ulaşmadan tam üyelik başvurularını işleme koymayacağını ancak bu tarihten sonrasında Topluluğun genişlemesine ilişkin değerlendirmeler yapacağını belirtmiştir. Komisyonun bu görüşü, Konsey tarafından desteklenmiş, Türkiye'nin tam üyelik başvurusunun değerlendirmesi 1993 yılından sonrasına kalmıştır. Raporda Türkiye'nin Avrupa Birliğine tam üye olması konusunda ki

başvurusu reddedilmemiş, Topluluğa katılma konusunda yeterli olmasına rağmen ekonomisinin Avrupa Birliğine üye ülkelerin ekonomilerine yaklaştırması ve bu amaçla işbirliğinin artırılmasının zorunlu olduğuna karar verilmiştir (Bozkurt, Özcan ve Köktaş, 2001:281-283).

Kısacası Avrupa Birliği üyeliği konusu Türkiye'nin ilk olarak 1959 yılında Avrupa Ekonomik Topluluğuna üye olmak amacıyla başvurması ve 1963 yılında Avrupa Ekonomik Topluluğu ile imzalanmış olan ortaklık anlaşmasıyla başlayan ve 1987 yılında tam üye olmak amacıyla başvurmasıyla hız kazanmış olan bir süreçtir. Avrupa Birliği üye ülkeleri tarafından 1999 yılında aday olarak kabul edilen Türkiye 2005 yılında tam üyelik müzakerelerine başlamış bulunmaktadır.

Geçirmiş olduğu süre göz önüne alındığında, ülkemiz içerisinde yaşanmış olan çeşitli sosyal ve siyasal anlamdaki karışıklıklar, Türkiye'nin Avrupa Birliği ile olan ilişkilerinin belli dönemlerde aksamaya uğramasına sebep olmuştur. Özellikle iki binli yılların ardından hızlanan Avrupa Birliği uyum süreci, reformlarının gerçekleştirilmesinde ve yasa değişikliklerinde son derece hızlı bir şekilde ilerlemektedir.

Avrupa Birliği belli dönemlerde yayınlamış olduğu raporlarla Türkiye'nin gelmiş olduğu durum ve yapılması gerekli olanlar hakkında Türkiye'den beklentilerini sıralamaktadır. Kurumların gelişmeleri adına Avrupa Birliğinin kıstasları Türkiye'nin güncel tarihinde önemli reformları beraberinde getirmiştir. Birliğin yayınlamış olduğu raporlar çerçevesinde, yetkililer belli başlı kararlar alarak, kurumlarımız ve işleyişleri hakkında yenilikleri gerçekleştirmektedirler.

1.3.AVRUPA BİRLİĞİ SÜRECİNDEN TÜRKİYE'NİN GENEL BEKLENTİLERİ

Yukarıda üzerinde durmuş olduğumuz konulardan yola çıkılarak Avrupa Birliğinin üyesi olmak isteyen ülkelerin belirli koşulları gerçekleştirmesi gerekmektedir. Türkiye üyesi olmaya çalıştığı bu oluşumun, gerekliliklerini yerine getirmek adına birçok alanda yeniliğe ihtiyaç duymaktadır. Türkiye, Avrupa Ekonomik Topluluğu'na üye olmakla gelişmiş medeniyetler seviyesine ulaşma hedefini gerçekleştirmek

amacıyla sosyal ve kurumsal birçok alanda yenilikleri başarmıştır. Topluluğa üye olmak amacıyla başvuru yapıldığı dönemden beri Türkiye yeniliklerini, zaman zaman sekteye uğramış olsa da devam ettirmektedir. Türkiye adaylık sürecinde ciddi bir siyasal ve ekonomik dönüşüm geçirmektedir (Ayata, 2009a:15).

Türkiye'nin geleceğine AB üyeliğinin katkısı kanaatimizce olumlu yönde olacaktır. Türkiye üyelik vizyonu ile ekonomik alanda ciddi bir sıçrama yapacağını hesaplamaktadır (Ayata, 2009a:15). Ancak bu üyeliğin katkısı şüphesiz ki karşılıklı niteliktedir. Bu konuda Ayata (2009a) şunları ifade eder: Türkiye, Avrupa Birliği'nin küresel bir güç haline gelmesine imkan sağlayacaktır. Türkiye Asya, Avrupa ve Ortadoğu arasındaki jeopolitik konumu, kültürel kimliği ve potansiyeliyle AB'nin çok geniş bir alanda etkin bir güç olabilmesi için en önemli partnerlerden biridir (Ayata, 2009a:12). AB'ye Türkiye'nin katkı sağlayacağı konusunda yapılacak yorumlar konusunda Ayata (2009a)'ya göre Türkiye, Avrupa Birliği için yeni ufuklar ve yeni fırsatlar demektir. Soğuk Savaş sonrasında Avrupa Birliği'nin yeni oluşan dengelerde aktif bir aktör olarak yer alamadığı görülmüştür. Küresel bir siyasal oluşuma dönüşmesi beklenen Avrupa Birliği'nin bölgesel bir ekonomik işbirliği örgütü gibi davranması, fonksiyonlarını ve nüfuzunu azaltmaktadır (Ayata, 2009a:12).

Her şeye rağmen Avrupa Birliği Türkiye'nin üyeliği konusunda son derecede yavaş davranmakta ve bu süreci Türkiye'nin oyalanması diyebileceğimiz bir şekilde sokmaktadır. Bir yandan da bu oylama sürecini temellendirme eğilimleri artmaktadır. Bunun yanında Türkiye'nin üyeliğine yönelik AB üyesi ülkelerce ileri sürülen kimi tezler veya savlar gün geçtikçe Avrupa kamuoyunda daha fazla yansıma bulmaktadır. Bu savların çok temelsiz olmasına rağmen yaygınlaşması, uzunca süre Türkiye'nin gereken kamuoyu yönlendirme çalışmalarını yeterince yapmamasıyla da izah edilebilir. Bu durum Türkiye'ye ne evet nede hayır diyerek zaman kazanmaya çalışan AB için bulunmaz bir fırsattır (Ayata, 2009a:3). Türkiye'nin üyeliğine devamlı siyasal ve demokratik engeller AB tarafından bir ön koşul olarak öne sürülmektedir. Bunlar içerisinde Kıbrıs, insan Hakları, Azınlıklar Sorunu ve Ege Sorunu gibi konular dile getirilmektedir (Demirkol, 2006,1). Ayrıca Türkiye'nin bu denli oyalanması konusunda Ayata (2009b) şu soruyu sormaktadır: Fransa ve Avusturya gibi Türkiye'nin AB'ne katılımına karşı çıkan bazı ülkelerin kendilerine şu soruyu sormaları gerekiyor; Türkiye'yi bu kadar çok reform gerçekleştirdikten sonra uygun bulmayacaklarsa, neden

en baştan aday statüsü verilmesini onayladılar? Elbette ki bu soruya verilecek çok cevap bulunmaktadır ancak bu tez konumuzun alanına girmediğinden burada üzerinde durmayacağız.

İki binli yılların başından günümüze gelinen süreçte, Türkiye, Topluluğun son şekliyle, Avrupa Birliği oluşumunun üye devleti olmak için reformlarını ivme kazandırarak devam ettirmektedir. Tek yanlı olarak tam üyelerinkine yakın yükümlülükler üstlenen Türkiye, tam üye olmadan Gümrük Birliği'ne giren ilk ve tek ülkedir (Ayata, 2009a:3). Ancak AB sürecinin beraberinde getireceği demokratikleşme rüzgârı ile beraber, ülke yönetiminde hem şeffaflık sağlanacak, hem de terör olaylarının dolaylı nedenleri arasında yer alan yolsuzluk, rüşvet ve kayırma politikaları azalacaktır (Ayata, 2009a:3).

Birlikte yer almak amacıyla Türkiye'nin beklentilerini ifade etmek isteyen Gürsoy (2001) şunları dile getirmektedir: iktisadi bakımdan kendisini en azından bu birlik içindeki diğer ülkeler kadar istikrar içinde görmek istemek; kurumların ve insanın hayat seviyesini belli bir standartta yükseltmeye çalışmaktır. Müreffeh olduğu kadar, etkili bir Türkiye oluşturmaktır (Gürsoy, 2001:326).

Öte yandan Avrupa Birliği'nden tamamen dışlanmış bir Türkiye'yi mevcut konjonktür içerisinde hangi durum ve sorunların beklediğini kestirmek güçtür (Ayata, 2009a:15). Gelinen süreç içerisinde birçok alanda yenilik çalışmalarını başarmış olan Türkiye'nin Avrupa Birliği'nden en mühim beklentisi müzakere sürecinin tamamlanmasının ardından, birliğin tam üyesi olmaktır. Ancak Avrupa Birliği üye devletlerinden çıkan farklı sesler Türkiye'nin tam üyeliğine karşı görüş bildirmektedir.

AB'nin de bu konuda ciddi olmadığı ve Türkiye'nin AB kulübüne aidiyeti konusunda üye ülkeler arasında tereddüt, kötü niyet ve hatta husumetlerin bulunduğunu göz önünden uzak tutmamak gerekir. Bu konuda özellikle Kıbrıs konusu, AB'nin samimiyet ve gerçek niyetini yansıtması açısından oldukça önemlidir (Ayata, 2009a:14).

1.4.AVRUPA BİRLİĞİ SÜRECİNDE SİVİLLEŞME VE SİVİLLEŞME KAVRAMININ KURUMLARA ETKİLERİ

Burada tez konumuzla ilgili, yukarıda kısaca bilgisini vermiş olduğumuz Avrupa Birliği'nin Türkiye'den beklemekte olduğu yeniliklerle ilgili devlet kurumları açısından bakıldığında kurumların modernizasyonunun geliştirilmesi, demokratik yönetim yapısının kurumsal çerçeve olarak gözetilmesi ve halkın yönetim birimlerinden almış olduğu hizmetin kalitesinin artırılması konusunda yeniliklerin sağlanması, belirtilebilir. Ancak unutulmamalıdır ki en iyi reformlar bile ancak uygulandıkları ve kabul edildikleri sürece iyi olarak tanımlanabilir (Ayata, 2009b: 35).

Zira sivilleşme kavramının demokratik toplumlarda hayat bulması ancak demokrasinin gelişmesi ile gerçekleşebilir. Demokratik sistemlerdeki hükümetler bireysel haklar ve toplumu oluşturan bireylerin toplu ihtiyaçları arasındaki hassas denge üzerine kurulmuşlardır. Bu denge içinde polis [kolluk kuvveti], bireysel hakların ve sosyal düzenin korunmasında çok önemli rol oynamaktadır (Kavgacı, 1996:12).

Modern demokratik toplumlarda, yasaların işler halde olması ve sosyal düzenin korunması için polisin [kolluk kuvveti] bağımsızlık ve sorumluluk anlayışının korunması gerekmektedir. Bu da ancak polis hizmetlerinin tarafsızlığı esas alınarak gerçekleştirilebilir (Kavgacı, 1996:23).

Tez konumuzla ilgili olarak bizim kavramsal anlamda yapacağımız tanımlamalar tezimizle ilgili çalışma alanımızın içerisinde tutulacaktır.

1.4.1.Sivilleşme Kavramı ve Kurumlara Etkileri

Kavram olarak sivilleşme hakkında ilk duyulduğunda pek çok insanın fikir dünyasında belirli çağrışımlar oluşmaktadır. Ancak siyasal ve sosyolojik literatürde sivilleşme kavramına ilişkin net bir tanımlama bulunmamaktadır. Yapmış olduğumuz kavramsal tarama çerçevesinde öncelikli olarak sivil kavramının tanımını yapmamız gerekmektedir. Sivil kavramını, Karataş ve Sevindik (2003); vatandaş, asker olmayan, medeni, uygar (Karataş ve Sevindik, 2003:389) olarak tanımlamışlardır. Sivil kavramının Türkçe metinsel tanımlamasının yapılmasının ardından Sivilleşme kavramının İngilizce karşılığı olan “demilitarization” yani; askerden arındırma,

askersizleştirme, sivil yönetim altına alma (Merriam -Webster's, 2007:208) olarak ifade edilmekte olup konumuz adına iç güvenlik mekanizmamızın askeri unsurlardan arındırılması ve tamamen sivil kontrol altına alınması olarak tanımlanabilir. Sivilleşme kavramı her şeyden önce komprime bir tanımlamayı ifade eder. Bu kavram bizim tez alanımızla ilgili olarak yönetim, modernleşme vb. alanları kapsamaktadır. Erdoğan (2014)'e göre: Basit anlamda bakıldığında, Sivilleşme kavramının sözlük anlamı olarak; Sivil duruma gelmek kullanılabilir. Dar anlamda baktığımızdaysa: Sivilleşme; Askeri etkinin, resmi olanın, belirli ideolojilerle yetiştirilmiş olanın, Siyasal Sistem üzerindeki etkisinin sona erdirilmesini ve siyasal süreçte seçilmiş olan sivillerin yönetimde söz sahibi olmasını ifade eder (Erdoğan, 29.10.2014). Sivilleşme kavramı elbette ki Sivil Toplum kavramından ayrı olarak düşünülemez, Sivil Topluma inanmak, siyasal katılıma saygı göstermek, farklı ve aykırı görüşlere tahammül göstermek bir kültür, köklü bir eğitim ve pratik işidir (Bulaç, 1995:92). Özgürlük, demokrasi, insan hakları ve temel özgürlüklere saygı, hukukun üstünlüğü ilkelerine dayanmaktadır. Türkiye'nin demokrasi ve insan hakları alanında atacağı her adımın Avrupa'daki olumsuz imajı üzerinde hemen olumlu etkileri olacaktır (Gürlek, 2010:8).

Bu tanımlamalardan yola çıkarak Sivilleşme Kavramıyla ilgili olarak üzerinde durmak istediğimiz konu, kurumların tüm boyutlarıyla sivil olan personelden oluşturulması değildir. Üzerinde durmaya çalıştığımız nokta zihniyet anlamında olan davranış şekillerinin düzeltilmesi, insan haklarına dayanan hizmetin geliştirilmesi, hukukun üstünlüğü kavramında gelişmelerin yaşanması ve demokratik yaklaşım tarzının hizmet sektöründe yer bulması anlamındadır. Kurumlar içerisinde yapılan demokratikleşme çalışmaları Avrupa Birliği yolunda ilerleme adına önem arz etmektedir.

İkibinli yılların başından itibaren artan ivmeyle sürdürülmekte olan reform çalışmaları çerçevesinde, Avrupa Birliği üyeliğiyle ilgili önemli aşamalar geçilmiştir. Yapılan çalışmaların yeterlilik düzeyi hakkında gerekli inceleme ve değerlendirmeler yukarıda bahsetmiş olduğumuz Avrupa Birliği Konseyi tarafından denetlenmektedir.

Türkiye'de yapılmış olan çalışmalar alanında sivil denetimin arttırılması ve sivil toplum kuruluşlarının yaygınlaştırılması da önem arz etmektedir. Bunun yanında uluslararası alanda, son yıllarda İnsan Hakları Eğitimiyle ilgili önemli çalışmalar

yapılmıştır. Konuyla ilgili Resmi Gazetede 11.11.2006 da 26343 sayılı İnsan Hakları Eğitimi Ulusal Komitesi Yönetmeliği yayınlanmıştır. Yönetmelik çerçevesinde oluşturulan komite, Türkiye için 2007 yılına kadar sürecek bir program hazırlamıştır. Bu program çerçevesinde Türkiye’de bütün kamu görevlilerine insan hakkı dersi verilmesi kararlaştırılmıştır. Uluslararası alanda ortaya koyulmuş olan çalışmalarda görüldüğü gibi kurum çalışanlarının İnsan Hakları alanında eğitime tabi tutulması ve bunun denetiminin yapılması önemlidir.

1.5.AVRUPA BİRLİĞİNİN TÜRKİYE'DEN BEKLENTİLERİ VE KURUMSAL SİVİLLEŞME

Yukarıda da belirtildiği üzere Avrupa Birliği yayınlamakta olduğu raporlarda zaman zaman Türkiye'nin Kurumlarının gelişmesi adına beklentilerini ortaya koymaktadır. Türkiye Avrupa Birliği üyeliği konusunda özellikle 2001 yılında yayınlanmış olan kaynaklarda yapılacak çalışmalara yer verilmiştir: Adalet ve içişleri alanındaki kamu idaresi reform çalışmalarının hızlandırılması gerekmektedir. Adalet ve içişleri alanında yapılacak olan reformlar kamusal hizmet sunumu adına toplumsal bir beklenti olarak Avrupa Birliği uyum süreci adına önemli niteliklerdendir.

Kamu Kurum ve Kuruluşları arasındaki eşgüdümün artırılması konusunda ki çalışmalar Türkiye'den beklentiler arasındadır. Eşgüdüm kavramının tanımından da anlaşılacağı üzere kurumlar arasında olan iş birliği ve bilgi paylaşımının yapılması çalışmaların etkinliği, verimliliği ve niteliği adına önem arz etmektedir. Sınır yönetiminin güçlendirilmesi adına çalışmaların geliştirilmesi gerekmektedir. Örgütlü suçların önlenmesi, yasadışı uyuşturucu madde kullanımı ile üretimi ve ticareti, yolsuzluk ve kara paranın aklanmasıyla mücadele ile polis ve adli işbirliği kapasitesi güçlendirilecektir (abgs.gov.tr, 29.10.2014).

Burada Avrupa Birliğine Türkiye'nin sağlayacağı faydaları sıralamak AB'nin beklentilerini ifade etmek adına yeterli olacaktır. Günümüzde Avrupa Birliği acil durumlarda hemen karar alamamakta, gecikmekte, edilgin kalmakta, ortak bir irade ortaya koyamayınca gücü zayıflamaktadır. Basit dengeler ve küçük hesaplardan kurtulup etkinliğini arttırabilmek için Türkiye'nin katacağı vizyon, hareket kabiliyeti ve nüfuz alanları AB'yi rahatlatacaktır. Avrupa'nın bir güç olarak dünya sahnesine

çıkabilmesi için öncelikle geçmişin önyargı ve endişelerini bir tarafa bırakması, ardından da şu an yaşadığı iç çekişmelerin belirlediği politik duruşlardan uzak kalması gerekmektedir (Ayata, 2009a:13). Türkiye'nin nüfus anlamında elinde bulunan güç AB'nin durağanlaşan yapısına ivme kazandıracaktır. Türkiye Avrupa Birliği için yeni ve dinamik bir pazar olarak, durağanlaşan AB ekonomisine ivme kazandıracaktır. Türkiye genç ve dinamik nüfusuyla Avrupa üreticisi için dev bir pazar, Avrupa sermayesi için ise bir yatırım alanıdır. Hizmetlerin ve devlet ihale piyasalarının özelleşmesi neticesinde Avrupalı şirketlerin kamu ihalelerinden daha geniş bir pay alabilmeleri mümkün olacaktır (Ayata, 2009a:13).

Avrupa Birliğinin tüm beklentilerine karşılık, Türkiye`de 2011 yılında kurulmuş olan Avrupa Birliği Bakanlığı tarafından çalışmalar yürütülmektedir. Bu bakanlık kapsamında çalışmalar hız kazanmıştır.

Birliğin Türkiye`den temel beklentisi demokratikleşme ihtiyacının tam olarak karşılanmasıdır. Adalet ve Kalkınma Partisi hükümeti ile ivme kazanmış olan sivilleşme çalışmaları bu konuda önemli bir alanı ifade etmektedir. Adalet ve Kalkınma Partisi Sözcüleri vasıtasıyla yayınlamış olduğu çeşitli bildirimler ile sivilleşme adına yapmaya çalıştıklarını ortaya koymaktadırlar.

Bir dönem Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Başkan Yardımcılığı yapmış olan Hüseyin ÇELİK vermiş olduğu bir röportajında eylem planından bahsetmiş, bu eylem planında bahsi geçen konuların 2023 hedefleri arasında olduğunu söylemiştir.

Başlıca bu konular 'Genelkurmayın Milli Savunma Bakanlığına bağlanması', 'Jandarma'nın yapısı konumu ve görev tanımının yeniden yapılması', 'Profesyonel Orduya geçişin gerçekleştirilmesi', 'Askerlik Süresinin kısaltılması', 'Zorunlu Askerlik konusunun gözden geçirilmesi', 'Türk Silahlı Kuvvetlerinde verilen askeri eğitimin gözden geçirilmesi', vb. gibi konu başlıklarından oluşmaktadır. Bu konularda özellikle dikkati çeken husus Sivilleşme adına yapılması beklenen konuların daha ziyade Askeri alanda yapılmaya çalışılıyor olmasıdır.

Genelkurmay konusunda yapılması gerekli olan çalışmalar ülkemizin genel sosyolojik yapısını ifade etmektedir. Asker Millet olduğumuz inancının halka empoze edilmesi ile gelen süreçte toplumsal ihtiyaçların karşılanması ve askerin toplum üzerindeki etkisinin azaltılması önem arz etmektedir (risalehaber.com, 14.10.2014).

Askeri unsur bir ülkenin dışa karşı elinde barındırmış olduğu gücü temsil etmektedir. Dışa karşı bir güç olarak görülmesi gerekli olan bir kurum yapısının kendi ülkesi sınırları içerisinde kendi vatandaşlarına karşı yönlendirilmesi, yani bir güç unsuru olarak kullanılıyor olması, demokratik temsil sisteminin tam olarak işletilememesi anlamını taşımaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE KOLLUK KUVVETİ OLARAK EMNİYET VE JANDARMA TEŞKİLATI

Kolluk Kuvveti olarak, Emniyet ve Jandarma teşkilatına tarihsel süreç içerisinde baktığımızda; 1845 yılına gelinceye kadar iki teşkilat arasında farklılık bulunmamaktadır. İç güvenlik konusu ülkemiz tarihi sürecinde, askeri bir hizmet olarak görülmüştür ve gerekli teşkilatlanma buna göre yapılmıştır. Kamu güvenliği ve düzenini Eski Türkler ulusal savunmayla birlikte yürütmüşlerdir. Güvenlik hizmetleri ilk zamanlarda askeri örgüt içerisinde yer almış, tümüyle askeri bir niteliğe haizdir (Alyot,1947:11).

2.1.KOLLUK KUVVETİ KAVRAMININ TANIMI

JTGYY madde 3'te genel kolluk: Emniyet asayiş ile kamu düzeninin korunmasını sağlayan, diğer kanun ve nizamların verdiği görevleri yerine getiren ve Silahlı bir kuvvet olan Jandarma ve Polisi ifade eder.

Görev bakımından Kolluk Kuvvetini tanımlayacak olursak; kamu düzeninin sağlanması, kamu güvenliğinin kollanması ve korunması, suçluların bulunması, suçun önlenmesi, gerektiğinde zor kullanma yetkisine sahip olan ve yetkileri kanunlarla çerçevelendirilen bir devlet kuruluşudur. Diğer bir deyişle; emniyet ve asayişin sağlanması amacıyla kanunların verdiği görevleri yerine getiren, yetkiler kullanan icra ve inzibat kuvvetidir (Yenisey, 1991:45).

Kolluğun temel görevleri iki kısma ayrılmaktadır, öncelikli görevi temel hak ve özgürlükleri korumak, ikinci bir görevi ise kamu düzenini sağlamaktır. Temel hak ve özgürlüklerin korunabilmiş olması kamu düzeninin sağlanması anlamını taşımaktadır(Yılmaz, 2005:101). Demokratik ülkelerde temel hak ve hürriyetler anayasal güvence altında bulunmaktadır. Anayasanın güvencesi altında olan temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak kanunla sınırlanabilir. Ancak unutulmamalıdır ki bu

sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzenine uygun olmalıdır (Anayasa,1982:13.Madde).

Kolluk kuvvetleri ister Emniyet Teşkilatı olsun isterse Jandarma Teşkilatı olsun, kamu düzeninin sağlanması maksadıyla yapacakları uygulamalarda, insani ölçüleri göz önünde bulundurarak kanunilik ilkesini temel alarak hareket etmek zorundadırlar.

2.2.KOLLUK KUVVETİ OLARAK EMNİYET TEŞKİLATI

Emniyet Teşkilatının kuruluş kanunu 4 Haziran 1937 tarihli 3201 sayılı, Emniyet Teşkilatı Kanunu'dur. Teşkilatın yetki tanımlamasını yapan ve görevlerinin belirlenmesini sağlayan kanun ise 4 Temmuz 1934 tarih ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu'dur. Bu kanunların yanı sıra Emniyet Teşkilatına görev ve yetki veren başka kanunlarda bulunmaktadır. Ayrıca Emniyet Teşkilatını ilgilendiren Kanunlar toplumsal dönüşme sürecinde değişiklik göstermektedir.

Emniyet Teşkilatı yerine getirmekle sorumlu olduğu görevleri gerçekleştirirken ihtiyacı olan insan gücünü polis diye nitelendirilen özel eğitilmiş kişilerden sağlamaktadır. Emniyet Teşkilatı içerisinde bulunan rütbeli personelde bulunmaktadır. Bunlar; Başpolis, Komiser Yardımcısı, Komiser, Başkomiser, Emniyet Amiri, Müdürlerden oluşmaktadır.

2.2.1.Emniyet Teşkilatı Personeli (Polis)

PVSK'da polisin tanımlaması yapılırken 'kamu güvenliği ve kamu düzeninin sağlanması konusunda görevli kolluk personeldir', denilmektedir. Ayrıca ETK'da polis tanımı olarak 'polis silahlı icra ve inzibat kuvvetidir, üniformalı ve sivil olmak üzere iki ayrı kısma ayrılmaktadır. Her kısımda da gerekli ölçüde teknik kısımlar yer almaktadır', denilmektedir.

Diğer bir yandan polisin faaliyetleri aynı zamanda bütün amme hizmetlerinin ortak bir usul vasıtasıdır. Polis sadece toplumu ve organlarını tehdit eden tehlikeleri ve karışıklıkları önlemek için yerine getirilmekte olan bir hizmet, icra edilen bir fonksiyon olmakla kalmaz, bu yetki aynı zamanda toplumsal hizmetlerinin belirli bir sistem

içerisinde işletilmesinin temin için de kullanılır. Polis idarenin kudretinin maddi gücünü oluşturur (Onar, 1966:1478).

2.2.1.1.Üniformalı Polis

Emniyet Teşkilatının çalışma alanıyla ilgili ihtiyaçlarını karşıladığı, resmi niteliğe haiz kıyafetle mesai ifa eden personelden oluşmaktadır. ETK'ya göre Üniformalı polis vasıtalı ve vasıtasız olarak görev yapar.

2.2.1.2.Sivil Polis

Emniyet Teşkilatına ilişkin alanlarda çalıştırılan üniformasız personelden oluşmaktadır. Emniyet Teşkilatı içerisinde polis olmaksızın teknik donanımsal, sosyal ve psikolojik vb. bölümlerde az sayıda olsa da sivil personel istihdamı sağlanmaktadır. Ancak bunlar polis olarak görev yapan personelin yetkilerine sahip değildir.

2.3.EMNİYET TEŞKİLATININ YÖNETİM SİSTEMİ İÇERİSİNDEKİ YERİ

Kolluk Kuvveti olarak, Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun birinci maddesinde; Türkiye'nin genel güvenliğinden ve asayişinden İçişleri Bakanını sorumlu tutulmuştur. İçişleri Bakanı bu sorumluluklarını yerine getirirken Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı'nı kullanmaktadır. Ayrıca gerekli gördüğünde İçişleri Bakanı diğer zabıta teşkilatlarını da kullanabilmektedir.

Emniyet Teşkilatı, İçişleri Bakanlığı'na doğrudan bağlı olan Emniyet Genel Müdürlüğü adıyla kurulmuştur. Hizmet ettiği alana göre üç farklı şekilde sınıflandırılmıştır. Bunlar merkez, taşra ve yurtdışı teşkilatıdır.

2.3.1.Merkez Teşkilatı

ETK'nın 16. maddesinin ilk kısmında Emniyet Teşkilatının Merkezi oluşumu tanımlanmıştır. Bunlar; teftiş kurulu, hukuk müşavirliği ve daire başkanlıklarından

meydana gelir. Daire başkanlıkları, ihtiyaca göre kurulan en az üç şube müdürlüğü veya koruma müdürlüğünden, şube müdürlükleri veya koruma müdürlükleri en az üç büro amirliğinden meydana gelir.

2.3.2.Taşra Teşkilatı

ETK'nın 16. maddesinin ikinci kısmında Emniyet Teşkilatının Taşra oluşumu tanımlanmıştır. Bunlar; illerde il emniyet müdürlükleri, ilçelerde ilçe emniyet müdürlükleri veya ilçe emniyet amirlikleri ile birlikte bağlı diğer birimlerden oluşur. İçişleri Bakanlığının uygun göreceği yerleşim alanlarında, polis teşkilatı birimi kurulabilir.

2.3.3.Yurtdışı Teşkilatı

ETK'nın 16. maddesinin üçüncü kısmında ise Emniyet Teşkilatının Yurtdışı oluşumu tanımlanmıştır. İçişleri Bakanlığı, Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Yurtdışı teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname esaslarına uygun olarak yurtdışı teşkilatı kurmaya yetkilidir. Emniyet Teşkilatı bu hükme dayanarak Yurtdışı Teşkilatı oluşumunu gerçekleştirmektedir (ETK, 1937:16).

2.4.KOLLUK KUVVETİ OLARAK JANDARMA TEŞKİLATI

Jandarma Teşkilatının kuruluş kanunu 10 Haziran 1930 tarihli 1706 sayılı, Jandarma Kanunu'dur.1980 darbesinin ardından hızlıca yapılmış olan Jandarma Teşkilatı'nın yetki tanımlamasını ve görevlerinin belirlenmesini sağlayan kanun ise 12 Mart 1983 tarih ve 2803 sayılı kanundur. Yukarıda bahsetmiş olduğumuz Emniyet Teşkilatı hakkında olduğu gibi Jandarma Teşkilatı için de görev ve sorumluluk veren farklı kanunlar bulunmaktadır. Ayrıca toplumsal değişme sürecinde Jandarma Teşkilatı'nı ilgilendiren kanunlarda değişiklik göstermektedir.

JTYK'ın da Jandarma Genel Komutanlığı, Türk Silahlı Kuvvetlerinin bir parçası olup, Silahlı Kuvvetlerle ilgili görevleri, eğitim ve öğrenim bakımından Genelkurmay Başkanlığına, emniyet ve asayiş işleriyle diğer görev ve hizmetlerin ifası

yönünden İçişleri Bakanlığına bağlıdır. Ancak Jandarma Genel Komutanı, Bakana karşı sorumludur.

Jandarma Teşkilatı yerine getirmekle sorumlu olduğu görevleri gerçekleştirirken ihtiyacı olan insan gücünü Jandarma tanımı içerisinde subay, astsubay, uzman jandarma, askeri öğrenci, erbaş ve erlerden sağlamaktadır. Burada üzerinde durulması gerekli olan ise; Jandarma Teşkilatı, ihtiyacı olan personelin büyük bir kısmını zorunlu askerlik vazifesini ifa eden er ve erbaşlardan karşılamakta ve bu durum hizmet sunumu noktasında sorunlar ortaya çıkarmaktadır.

2.4.1.Jandarma Teşkilatı Personeli (Jandarma)

JTYK'ın da Türkiye Cumhuriyeti Jandarması emniyet ve asayiş ile kamu düzeninin korunmasını sağlayan ve diğer kanun ve nizamların verdiği görevleri yerine getiren silahlı, askeri bir güvenlik ve kolluk kuvveti olarak tanımlanmaktadır.

Ayrıca 1706 sayılı Jandarma Kanunu'nda Jandarma'nın tanımı olarak umumi emniyeti ve asayişini korumaya, kanun ve nizam hükümlerinin icrasını teminine ve bunlara müstenit hükümet emirlerini ifaya memur edilen bir inzibat kuvvetidir denilmektedir. Jandarma genel bir kolluk kuvveti olmakla birlikte doğrudan doğruya idare kuvvetinin içinde yer alır. Genel olarak askeri kuvvetler sivil idarenin emrinde olmamasına rağmen, bir yönüyle askeri tarafı olan Jandarma sivil idarenin emrinde çalışır ve ona bağlıdır (Eğdemir, 1972:12).

2.5.JANDARMA TEŞKİLATININ YÖNETİM SİSTEMİ İÇERİSİNDEKİ YERİ

Kolluk Kuvveti olarak, Jandarma Teşkilatı'nın görev tanımlaması Jandarma Teşkilat Görev ve Yetkileri Kanunu'nun birinci bölümü olan; Bağlılık, Konuş ve Kuruluş başlığında; Jandarma Genel Komutanlığı, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin bir parçası olup, silahlı kuvvetler ile ilgili görevleri ve öğretim bakımından Genelkurmay Başkanlığı'na, emniyet ve asayişle ilgili diğer görev ve hizmetlerin ifası yönünden İçişleri Bakanlığı'na bağlıdır. JK madde 5'de belirtildiği üzere Jandarma Genel Komutanlığı'nın kuruluş ve kadrolarıyla konuş yerleri Genelkurmay Başkanlığı'nın

görüşü alınarak İçişleri Bakanlığı'na düzenlenir. Ancak seferberlik ve savaşta Kuvvet Komutanlıkları emrine girecek birliklerin kuruluş, kadro ve konuşmalarının düzenlenmesinde Genelkurmay Başkanlığının onayı alınır. Ayrıca emniyet ve asayiş ile görevli Jandarma birliklerinin kuruluş ve konuşmalarının düzenlenmesinde zorunlu haller dışında mülki taksimat esas alınır.

Türk Silahlı Kuvvetleri'nin bir parçası olan Jandarma, Jandarma Genel Komutanlığı bünyesinde teşkilatlanmıştır. Eğitim ve öğretim konularıyla ilgili olarak Genel Kurmay Başkanlığı'na, görev ve yetki yönünden İçişleri Bakanlığı'na bağlıdır. Jandarma Teşkilatı, personel, mühimmat ve silah ikmali bakımından Milli savunma Bakanlığı ile bağlantılıdır. Adli görevlerinin ifası gerektiğinde Cumhuriyet Savcıları emrine girmekte olan Jandarma Teşkilatı, yürürlükte olan kanunlar çerçevesinde diğer bakanlıklarla da ilişkili durumdadır.

Jandarma Genel Komutanlığı'nın teşkilat ve kuruluşu, Jandarma Teşkilatı Görev ve Yetkileri Yönetmeliği'nin beşinci maddesinde tanımlanmıştır.

a. Jandarma Genel Komutanlığı Karargahı ve Bağlı Birlikleri,

b. Jandarma İç Güvenlik Birlikleri;

(1) Mülki teşkilata tabi olmayan Jandarma Birlikleri;

(a) Jandarma Komando Birlikleri,

(b) Jandarma Havacılık Birlikleri.

(2) Mülki teşkilata tabi olan Jandarma Birlikleri;

(a) Jandarma Bölge Komutanlıkları,

(b) İl Jandarma Alay Komutanlıkları,

(c) İl Merkez ve İlçe Jandarma Bölük Komutanlıkları,

(d) Bucak Jandarma Takım Komutanlıkları,

(e) Jandarma Karakol Komutanlıkları,

(f) Jandarma Koruma Birlikleri,

(g) Jandarma Asayiş Komando Birlikleri.

c. Jandarma Sınır (seyyar) Birlikleri,

d. Jandarma Eğitim Birlikleri,

e. Jandarma Okulları,

f. Jandarma İdari ve Lojistik Destek Birlikleri,

g. Görevin özelliğine bağlı olarak kurulacak diğer kuruluşlardan oluşur (JTGYY,1983:5).

Bu karargah, kıt'a ve birlikler; görevin özelliği ve Türk Silahlı Kuvvetlerindeki esaslar göz önünde tutularak, kendi kuruluş ve kadrolarında gösterili (JTGYY, madde5).

Jandarma Teşkilatı, Emniyet Teşkilatından farklı olarak, mülki ve adli görevlerinin dışında askeri görevlerde yerine getirmektedir. Jandarma Genel Komutanlığı, silahlı kuvvetlerle ilgili görevleri ve eğitim öğretimi bakımından Genel Kurmay Başkanlığıyla arasında olan ilişkilerini, İçişleri Bakanlığı aracılığı olmaksızın yerine getirir. Jandarma Teşkilatı, yazışmaları ve emir komuta uygulaması bakımından askeri kurallara ve askeri hiyerarşiye tabidir (Ateşoğlu ve Terzioğlu, 1984:13).

2.6.KOLLUK KUVVETİ OLARAK EMNİYET VE JANDARMA TEŞKİLATININ GÖREVLERİ

İç Güvenlik sistemimizde Kolluk Kuvveti olarak Emniyet ve Jandarma teşkilatı öncelikli olarak tanımlanmıştır. Sistemimizde yer alan iki kurumda, özel nitelikli görevleri haricinde emniyet ve asayiş konularında aynı görevi ifa etmektedir. Bununla birlikte Asli görevleri yönünden tabi oldukları kanunlar benzerlik göstermektedir.

2.7.KOLLUK OLARAK EMNİYET TEŞKİLATININ GÖREVLERİ

Emniyet teşkilatının günümüzde yerine getirmekte olduğu görevler ETK ve PVSK'da genel olarak tanımlanmış olup, yer yer kanuni olarak çeşitlilik göstermektedir. Ancak Emniyet Teşkilatı'nın genel anlamda görev sınırlamasını ETK' da belirtildiği üzere üç ana başlık altında anılabilir, bunlar idari, adli ve siyasi görevlerdir.

2.7.1.Emniyet Teşkilatının İdari Görevleri

Genel kamu düzenine uygun olmayan davranışların gerçekleşmesini önlemek Emniyet Teşkilatı'nın idari görevidir. Toplumda maddi nizamı bozacak hareketleri önlemek, cemiyet içinde nizam ve intizamı muhafaza etmek gayesini takip eden kolluk idari kolluktur. Bu kolluk tamamen idari makamların emri altında bulunmak itibariyle idari kolluk adını taşır ve idari kudretin unsurunu ve vasıtasını teşkil eder (Onar,1966:1096).

PVSK madde 1'e göre; polis asayiş amme, şahıs, tasarruf emniyetini ve mesken masuniyetini korur. Halkın ırz, can ve malını muhafaza ve ammenin istirahatini temin

eder. Yardım isteyenlerle yardıma muhtaç olan çocuk, alil ve acizlere muavenet eder. Kanun ve nizamnamelerinin kendisine verdiği vazifeleri yapar (PVSK madde 1).

Yukarıda da bahsettiğimiz gibi Emniyet Teşkilatı gerektiğinde diğer kanunlarda belirtilen görevleri ifa etmekle mükelleftir. Polisin idari görevleri arasında yer alan trafik hizmetleri de bir iç güvenlik hizmeti olarak anılmaktadır. 18 Mayıs 1953 tarihinde yürürlüğe giren Karayolları Trafik Kanununun üçüncü maddesinde, karayollarında trafiğin tanzim ve murakabesinin bölge ve il trafik zabıtasınca yapılacağı hükmü getirilmiştir. Ardından gerekli oluşumlar tamamlanarak günümüzde trafik polisleri ve jandarma trafik ve yardımcı kolluk olarak anılan olan belediye zabıtası arasında ülkemiz trafik hizmetleri idari bir hizmet olarak yerine getirilmektedir.

Belirtilmesi gerekir ki uzmanlık alanı olarak, polis, trafik hizmetlerini yerine getiriyor olsa da PVSK madde 4'de belirtildiği şekilde: Polis, görevli bulunduğu mülki sınırlar içinde, hizmet branşı, yeri ve zamanına bakılmaksızın, bir suçla karşılaştığında suça el koymak, önlemek, sanık ve suç delillerini tespit, muhafaza ve yetkili zabıtaya teslim etmekle görevli ve yetkilidir. Bu madde hükmü gereğince bir suça müdahale eden polise karşı işlenen suçlar görevli memura karşı işlenmiş suç; müdahalede bulunan polisin işlediği suçlar ise görevli memurun işlediği suç sayılır. Kısacası polis bu yönde görev yapmak zorundadır, belli bir hizmet konusuyla ilgilense de emniyete ilişkin tüm konularla yükümlüdür.

2.7.2.Emniyet Teşkilatının Adli Görevleri

Emniyet teşkilatı adli konularla ilgili olarak görevlerini yerine getirirken Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun ilgili kısmında belirtilen adli işlerle ilgili soruşturma sürecinden kovuşturma evresine gelinceye kadar ve ardından gerekli olan zamanlarda, adli yargı erkinin emirleri doğrultusunda ve kanunlarda belirtilen esaslar çerçevesinde, yapılan işlemler adli polis tarafından gerçekleştirilir, esasına göre hareket eder.

ETK madde 9'a göre Adli polis; asgari tam teşekküllü bir polis karakolu bulunan yerlerde, adli işlerle uğraşmak üzere Emniyet Umum Müdürlüğünce kadrodan ayrılan bir kısımdır. Tam teşekküllü bir kadrodan daha az kuvvette olan polis teşekküllerinin tamamı veya bir kısmı adli polis olarak tefrik edilebilir. Bununla birlikte madde 10'da

Adli Polis toplu olarak veya mntıklara ihtiyaç nispetinde tevzi edilmiş bir halde bulundurulur, adli polis, adli tahkikat vazifeleri haricindeki hizmetlerde, mafevklerinin emrindedir, denilmektedir (ETK madde 9).

Ayrıca kanunda adli polisin görevini yerine getirmek amacıyla yapacağı çalışmalarla ilgili olarak tanımlamalar yapılmıştır. Bunlar ETK madde 12'de Adli işlere mteallik tahkikat; salahiayetli adli otoritelerin direktifleri altında ve kanunlarına tevfikan yalnız adli zabıtaya yaptırılır. Polis teşkilatı yapılmayan yerlerde teşkilat yapılıncaya kadar adli polis vazifeleri diğer zabıta tarafından yapılır. İdari zabıta adli zabıtaya icabında veya Cumhuriyet Mddiumumisinin talebi üzerine yardımla mükelleftir (ETK madde 12). İdari polis adli zabıta vazifesini tahrik eden herhangi bir hal karşısında kaldığı takdirde bir taraftan adli zabıta vazifesini ifa etmekle beraber, diğer taraftan adli zabıtayı haberdar eder ve adli zabıta gelince işi ona devreder. Adli zabıta vazifesini gerek aslen ve gerek yardım suretiyle gören zabıta memurları hakkında bu vazifeden mütevellit suçlardan dolayı CMK'ya göre takibat yapılır.

PVSK'ya göre polis adli görevini, işlenmiş bir suçla ilgili olarak CMK ve diğer kanunlarda yazılı şekilde yerine getirmektedir. Adli görev olarak yerine getirmekle mükellef olduğu görevleri ise polisin PVSK ek madde 6'da belirtilmiştir; Polis, bu maddede yazılı görevlerinin yanında, Ceza Muhakemesi Kanunu ve diğer mevzuatta yazılı soruşturma işlemlerine ilişkin görevleri de yerine getirir.

Polis, bir suçla ilişkin olarak kendisine yapılan sözlü ihbar ve şikâyetleri ve görevi sırasında öğrendiği suçla ilişkin bilgileri yazılı hale getirir. Edinilen bilgi, alınan ihbar, şikâyet üzerine veya kendiliğinden bir suçla karşılaşan polis, olay yerinde kişilerin ve toplumun sağlığına, vücut bütünlüğüne veya malvarlığına zarar gelmemesi ve suçun delillerinin kaybolmaması ya da bozulmaması için derhal gerekli tedbirleri alır. Bir suç işlendiği veya işlenmekte olduğu bilgisini edinen polis, olay yerinin korunması, delillerin tespiti, kaybolmaması ya da bozulmaması için acele tedbirleri aldıktan sonra el koyduğu olayları, yakalanan kişiler ile uygulanan tedbirleri derhal Cumhuriyet savcısına bildirir ve Cumhuriyet savcısının emri doğrultusunda işin aydınlatılması için gerekli soruşturma işlemlerini yapar. Yapılacak araştırma sonunda edinilen bilginin bir kabahate ilişkin olduğu hallerde, konu araştırılarak gerekli yasal işlem yapılır veya yapılması sağlanır. Olay yerinde göreviyle ilgili işlemlere başlayan

polis, bunların yapılmasına engel olan veya yetkisi içinde aldığı tedbirlere aykırı davranan kişileri, işlemler sonuçlanıncaya kadar ve gerektiğinde zor kullanarak bundan men eder. Polis suçun delillerini tespit etmek amacı ve Cumhuriyet savcısının emriyle olay yerinde gerekli inceleme ve teknik araştırmaları yapar, delilleri tespit eder, muhafaza altına alır ve incelenmek üzere ilgili yerlere gönderir. Olay yeri dışında kalan ve o suça ilişkin delil elde edilebileceği yönünde kuvvetli şüphe sebebi bulunan konut, işyeri ve kamuya açık olmayan kapalı alanlarda yapılacak işlemler için Ceza Muhakemesi Kanununun arama ve el koymaya ilişkin hükümleri uygulanır. Polis, olaydaki failin, gözaltına alınan şüpheli ile aynı kişi olup olmadığının belirlenmesi bakımından zorunlu olması halinde, Cumhuriyet savcısının talimatıyla teşhis yaptırabilir. Tanıklıktan çekinebilecek olanlar, teşhiste bulunmaya zorlanamaz. İşleme başlanmadan önce, teşhiste bulunacak kişinin faili tarif eden beyanları tutanağa bağlanır. Teşhis işlemine tâbi tutulan kişilerin birden fazla ve aynı cinsten olması, aralarında yaş, boy, ağırlık, giyinme gibi görünüşe ilişkin hususlarda benzerlik bulunması gerekir. Teşhis için gerekli olması halinde, şüphelinin görünüşü ile ilgili gerekli değişiklikler yapılabilir. Teşhis işlemine tâbi tutulan kişilerin her birinde, teşhis sırasında bir numara bulundurulur. Teşhiste bulunan kişi ile teşhis işlemine tâbi tutulan kişilerin birbirini görmemesi gerekir. Teşhis işlemi en az iki kez tekrarlanır ve teşhiste bulunması istenen kişiye, şüphelinin teşhis edilecek kişiler arasında yer almıyor olabileceği hatırlatılır. Teşhis işlemine tâbi tutulan kişilerin, bu işlem sırasında birlikte fotoğrafları çekilerek veya görüntüleri kayda alınarak soruşturma dosyasına konur. Şüphelinin fotoğrafı üzerinden de teşhis yaptırılabilir. Ancak tek bir fotoğraf veya aynı kişinin farklı fotoğrafları üzerinden teşhis yaptırılamaz. Değişik kişilerin fotoğraflarının aynı büyüklük ve özellikte olmaları gerekir. Teşhis işlemi tutanağa bağlanır.

2.7.3.Emniyet Teşkilatının Siyasi Görevleri

Emniyet Teşkilatı Kanunu'nu madde 9' a göre Siyasi polis, Devletin umumi emniyetine taalluk eden işlerle mükellef olan kısımdır. Adli polislik vazifesinde olduğu gibi, siyasi polislikle ilgili kısımda, kanunda açık bir biçimde sırlama bulunmamaktadır.

Siyasi polise ait görevler genellikle, devletin emniyeti ile ilgili olması ya da olmaması yönünden ayırım göstermektedir. Belirli bir suçun işlenmesi durumunda,

siyasi polis vazifesini; adli polisin görevi yönünden yerine getirmekle mükellef olduğu usuller çerçevesine yerine getirir (ETK madde 9).

2.8.KOLLUK OLARAK JANDARMA TEŞKİLATININ GÖREVLERİ

Jandarma Teşkilatının günümüzde yerine getirmekte olduğu görevler JK ve JTGYK'ın da genel olarak tanımlanmış olup yer yer kanuni olarak çeşitlilik göstermektedir. Ancak Jandarma Teşkilatı'nın genel anlamda görev sınırlamasını JKGYK' da Jandarmanın sorumluluk alanlarında genel olarak görevleri belirtildiği üzere dört ana başlıktır, bunlar mülki, adli, askeri ve diğer görevlerdir. JTGYK madde 42`de karşımıza çıkan Genel Görevler başlığı Jandarma'nın görev çerçevesini aşağıdaki biçimde belirlemiştir;

Jandarma; emniyet ve asayişi sağlamak, kamu düzenini korumakla yükümlü olup, bu görevlerini iki şekilde yürütür.

a. Kanunlara, tüzüklere, yönetmeliklere, hükümet emirlerine ya da tebliğlere ve genel olarak kamu düzenine uygun olmayan eylemleri, işlenmesinden önce kanun ve nizamlar çerçevesinde önlemek.

b. İşlenmiş olan bir suç hakkında Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ile diğer kanunlarda yazılı görevleri yapmak, Jandarmanın görevlerini yerine getirirken önde gelen amacı; insana taşınır ve taşınmaz eşyaya en az zarar verilerek, bozulan kanun ve nizam ortamını yeniden kurmaktır. Jandarma görevin yürütülüşünde kanuni kısıtlamalara ve insani düşüncelere bağlıdır. Faaliyetlerine muhatap olanlara, düşman gibi görülmemesi için gerekli özeni gösterir.

c. Jandarma; Genelkurmay Başkanlığınca gerek duyulan durumlarda sıkıyönetim, seferberlik ve savaş hallerinde gerekli olan bölümüyle Kuvvet Komutanlıkları emrine girer. Bu bölümün dışındaki kuvvetler, yukarıda belirtilen görevlerini devam ettirirler.

d. Jandarma; kural olarak kişi hürriyetinin kısıtlanması sonucunu doğuran bir müeyyide uygulayamaz.

Ancak;

(1) Bir mahkeme kararının ya da kanunda öngörülen bir yükümlülüğün gereği olarak,

(2) Bir küçüğün gözetim altında ıslahı ya da yetkili merci önüne çıkarılması için verilen bir kararı yerine getirmek amacıyla,

(3) Toplum için tehlike oluşturan bir akıl hastası, uyuşturucu madde ya da alkol tutkunu; bir serseri ya da hastalık yayabilecek bir kişinin bir kurumda tedavi, eğitim ya da ıslahı için, kanunda belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirin yerine getirilmesi ya da bu tedbiri kararlaştıracak makam önüne götürülmesi için,

(4) Usulüne aykırı şekilde ülkeye girmek isteyen veya giren ya da hakkında sınır dışı etme geri verme kararı verilen kişilerin, haklarında gerekli işlemi yürütmek amacıyla yakalayabilir. Suç kovuşturmaları nedeniyle, sanığın yakalanmasına ilişkin hükümler saklıdır.

e. Eski hükümlülerin, sabıkalı ya da şüpheli ve serserilerin, iş ve ilişkilerini araştırır. Belirli zaman aralıklarıyla çevrelerinde gizlice soruşturur ve elde ettiği bilgileri kayıtlara geçirerek; toplumun emniyet ve asayişi yönünden, gerekli önlemleri alır. Bu gibilerin suç işlemesini önler. Jandarmanın bu konuya ilişkin görevleri bir yönergede gösterilir.

f. Suç faili olarak aranan kişilerin, izlenmesi ve ele geçirilmesi amacıyla gerekli teşkilatı kurar, kayıtlarını tutar, diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği sağlar. Bu konuyla ilgili ayrıntılar, bir yönergeyle düzenlenir.

g. Kamu düzeninin korunması için alınacak önlemler, tehlikenin gerektirdiğinde daha ağır ve sert olamaz. Kişisel sorumluluk kuşkusuyla hizmet zaafı yaratılamaz aksi halde, bu zaafa bağlı olarak doğan zararların Devletçe tazmini sonucu kişilere rücu esasına göre uygun işlem yapılır (JTGYK madde 42).

Ceza sorumluluğu ile ilgili olarak genel hükümler uygulanır.

2.8.1.Jandarma Teşkilatının Mülki Görevleri

JTGKYK madde 7 A`ya göre Jandarma Teşkilatının Mülki görevleri; Emniyet ve asayiş ile kamu düzenini sağlamak, korumak ve kollamak, kaçakçılığı men, takip ve tahkik etmek, suç işlenmesini önlemek için gerekli tedbirleri almak ve uygulamak, ceza infaz kurumları ve tutukevlerinin dış korunmalarını yapmak, Jandarma`nın mülki görevleri olarak sayılmaktadır. Ancak son zamanlarda yapılan çalışmalarla ceza infaz kurumları ve tutukevlerinin dış korunmaları, Adalet Bakanlığına devredilmeye başlanmıştır (JTGYK madde 7).

JTGYY dördüncü bölüm Başlıca Mülki Görevler kısmında, Jandarma Teşkilatının Mülki görevleri olarak şu başlıklar sayılmıştır: “Halkın Can, Irz ve Malının Korunması”, “Olağanüstü Durum ve Olaylara İlişkin Görevler”, “Bulaşıcı Hastalıklar, Kuduz ve Deli Sevkinde Görevler”, “Konut Dokunulmazlığının Korunması Görevi”, “Anayasada ve Kanunlarda Düzenlenen Hak ve Hürriyetlerin Güvenli Biçimde Kullanılması İçin önlem alma Görevi”, “İzne Bağlı Olarak Açılacak Yerlere İlişkin Yetki ve Görevler”, “İzinsiz Açılan Yerlere Uygulanacak İşlem”, “Çalışma izni Verilmesini Gerektiren Faaliyetler Açısından Yetki ve Görevler”, “Ateşli Silahlar ile Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçakları ile Diğer Aletlere İzin Verilmesi Konusunda Yetki ve Görevler”, “Oyun Temsil ve Gösterilere İzin Verilmesi Açısından Yetki ve Görevler”, “Senaryo ve Filmlere İzin Verme ve Denetim Açısından Yetki ve Görevler”, “Küçüklerin Bazı Kamuya Açık Yerlere Girmekle Yasaklanmasına İlişkin Yetki ve Görevler”, “Gürültünün Yasaklanmasında Yetki ve Görevler”, “Yardım Gerekenlere Karşı Görevler ve Konuya İlişkin Yetkiler”, “Özel Kolluk ve Güvenlik Teşkilatlarının Görevine Giren Konularda Yetki ve Görevler” (JTGYK 4.Bölüm).

2.8.2.Jandarma Teşkilatının Adli Görevleri

JTGYYK madde 7 B`ye göre Jandarma Teşkilatının Adli görevleri; işlenmiş suçlarla ilgili olarak kanunlarda belirtilen işlemleri yapmak ve bunlara ilişkin adli hizmetleri yerine getirmektir. JTGY 82. ve 83. maddeleri yedinci bölüm Adli Görevlerin Genel Esasları başlığında; Adli görevler; işlenmiş suçlarla ilgili olarak kanunlarda belirtilen işlemleri yapmayı ve bunlara ilişkin adli hizmetleri yerine getirmeyi kapsar.

Bu esas çerçevesinde Jandarma;

a. Suçları aramak, herhangi bir ihbar ya da şikayet beklemezsiniz, bütün istihbarat tekniklerinden yararlanarak, suçları ve suçluları ortaya çıkarmak,

b. Olayın aydınlanması, adli makamlarca konunun yeterince anlaşılması için gerekli Acele Önlemleri almak ve bu anlamda olmak üzere; suç ve suçun sanığı olabilecekleri, bunlarla ilgili delilleri aramak, saptamak; toplayıp korumak, olay yerini aynen ya da resim, kroki vb. yöntemlerle koruyucu önlemler almak,

c. Düzenlenen belgeleri, toplanan delilleri, suçun sanık ve ilgililerini; ilgisine göre Cumhuriyet Savcılığına ya da diğer yetkili makamlar, kanun ve nizamlarda öngörülen esaslara uygun olarak göndermek,

d. Cumhuriyet Savcısının ya da diğer yetkili adli makamların, kanun ve nizamlar çerçevesindeki isteklerine uygun olarak; gerekli soruşturma işlemlerini yerine getirmek, bilgi vermek ve yetkilendirilmişse Hazırlık Soruşturmasını bir bütün olarak, baştan sona yürütmek,

e. Gereğinde zor kullanma yetkisi veren müzekereler olarak; ihzar, tutuklama, yakalama ve hapsen tazyik müzekerelerini yerine getirmek,

f. Polis teşkilatı olmayan yerlerde duruşmaların güvenlik ve disiplininin sağlanması ya da diğer adli işlemlerin yürütülüşü sırasında önlem alınması için; Cumhuriyet Savcılığı aracılığıyla iletilen kanun ve nizama uygun istekleri yerine getirmek,

g. Zor kullanılması gereken durumlarda, görevi yerine getirirken engellenme ya da saldırıya uğrama tehlikesinin bulunduğu durumlarda; icra memurları tarafından, yazıyla istenen yardım görevinin gereğini yapmak, yükümlülüğündedir.

Adli görevlerin yürütülüşüne ilişkin esaslar, görevin özellikleri göz önünde tutularak; bu yönetmeliğin ilgili maddelerinde ayrı ayrı açıklanmıştır. İlgili maddede hüküm bulunmayan konularda, diğer kanun ve nizamlarda yer alan hükümlere göre hareket edilir (JTGY 82. ve 83. Madde).

2.8.3.Jandarma Teşkilatının Askeri Görevleri

JTGYYK madde 7 C`ye göre Jandarma Teşkilatının Askeri görevleri; Askeri kanun ve nizamların gereği görevlerle Genelkurmay Başkanlığınca verilen görevleri yerine getirmektir (JTGYK madde 7 C).

JTGYY onuncu bölüm Jandarmanın Askeri Görevleri kısmında, Jandarma Teşkilatının Askeri görevleri olarak şu başlıklar sayılmıştır: “Garnizon Komutanlığı”, “Askeri İnzibat Görevleri”, “Yoklama Kaçağı, Bakaya, Firar, İzin ve Hava Değişimi Süresini Geçirenlere Uygulanacak İşlem”, “Yakalanan Kaçak Askerlerin Sevki”, “Askere Alınacakların Çağırılması ve Toplanması”, “Askerlik Hizmetini Belgeleyemeyenlere Yapılacak İşlem”, “Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgelerindeki Görevi”, “Seferberlik İlanında Görevler”, “Seferberlik ve Savaş Halinde Görevler”, “Geri Bölge Savunmasında Görevler”, “Askeri Kuvvetlerden Yardım İstenmesi Durumunda Emir Komuta” (JTGYK 10.Bölüm).

2.8.4.Jandarma Teşkilatının Diğer Görevleri

JTGYK madde 7 D`ye göre Jandarma Teşkilatının Diğer görevleri; Yukarıda belirtilen görevler dışında kalan ve diğer kanun ve nizam hükümlerinin icrası ile bunlara dayalı emir ve kararlarla Jandarmaya verilen görevleri yapmaktır. JTGYK madde 43`de Jandarmanın Diğer Görevleri aşağıdaki şekilde sayılmıştır;

a. Özel Koruma ve Kollama Görevleri:

(1) Adli görevler nedeniyle olay yerine gidecek olan, Hakim ve Savcıların istemi üzerine,

(2) Asayiş açısından kritik bölge ve yollarda; postaların, Devlete ait para nakillerinin güvenliği için zorunlu görülen durumlarda, mülki amirin istemiyle, Refakat devriyesi ya da özel koruma görevlisi görevlendirilebilir. Bu görevliler; yol göstermek, refakat ya da korunmasına verilen kişilerin güvenliğini sağlamak, görevlerini yaparken karşılaştıkları, karşı koymaları savuşturmakla görevli ve yetkilidirler. Bunların ulaşım giderleri, refakat ve korunmasını sağladıkları kurum ve kişilerce karşılanır. "Devlet Büyüklerinin Garnizonlara Gelişlerinde Alınacak Güvenlik Tedbirleri ile Emekli Orgeneral, Oramiraller ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin diğer mensupları ve Emeklilerin güvenliği yönetmeliğinin" hükümlerine uyulur.

b. Özel Yasaları gereği, dış güvenliklerinin Jandarma tarafından sağlanacağı öngörülen; bina, tesis ve buna benzer yerler özel koruma ve kollama önlemleri ile korunur.

c. Ele geçirilen uyuşturucu maddelerin, menşelerinin belirlenmesi amacıyla, bilimsel araştırma ve analizlere tabi tutulması, analiz sonuçlarının bildirilmesi ve konuya ilişkin diğer görevler; "2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanunun uygulanmasına ilişkin Yönetmelik" uyarınca yerine getirilir.

d. 2495 Sayılı Bazı Kurum ve Kuruluşların Korunması ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkında Kanun ve ilgili yönetmeliğinin öngördüğü görevleri, İl Jandarma Alay Komutanlıkları ve ast kademelerince yürütür.

e. Barut ve Patlayıcı Maddelerle, Silah ve Teferruatının ve Av Malzemesinin Sureti Murakabesine Dair Tüzük hükümleri Jandarma İç Güvenlik Birliklerince yerine getirilir (JTGYK madde 7).

2.9.KOLLUK OLARAK EMNİYET VE JANDARMA TEŞKİLATININ ORTAK KOLLUK YETKİLERİ

Kolluk Kuvveti olarak iç güvenlik sistemimizde yer alan Emniyet ve Jandarma Teşkilatı, ortak olan görevlerini, yalnızca yerindelik ilkesi esasına dayalı farkındalıkla sürdürmektedirler. Emniyet ve Jandarma Teşkilatı'nın görev uygulamalarında tüm işlem ve eylemler aynı nitelikte olmakla birlikte Jandarma Teşkilatı'nın askeri görevleri iki kurum arasındaki farkı ortaya koymaktadır.

2.9.1.Zor Kullanma ve Gerekli Görüldüğünde Silah Kullanma Yetkisi

Kolluk Kuvveti olarak iç güvenlik sistemimize ait teşkilatlar, yerine getirmek zorunda olduğu vazifelerini ifa ederken karşılaştığı olaylarda zor kullanma yetkisine başvurmak zorunda kalabilir. Toplum içerisinde yaşayan fertlerin toplumsal normlara uyum göstermesi olası bir beklentidir, bunların karşılanması, yerine getirilmesi bireylerin kendi iradelerine bırakılmaz. Bu noktada olumsuz davranışlar sergileyen bireylerin denetimini yapmak devletin görevidir. Devlet bu görevini gerekirse zora ve silaha başvurarak yerine getirmeye yetkilidir. Bu yetki devlet kuvvetleri içerisinde kolluk kuvvetlerine tanınmıştır. Kamu düzenini koruyup sağlamak için diğer önlemlerin ve yetkilerin yetersiz kalması halinde zor kullanır. Zor kullanmada son aşama silah kullanmadır (Akman, 1991:101).

Anayasanın 17. Maddesinde: Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbî zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbî deneylere tâbi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz (Anayasa 17. madde). Buradan da anlaşılacağı üzere kişinin yaşama hakkına dokunulmayacağı açık bir biçimde koruma altına alınmıştır. Ancak aynı maddenin son fıkrasında: Meşru müdafaa hali, yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi, bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi, bir ayaklanma veya isyanın bastırılması, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde yetkili merciin verdiği emirlerin uygulanması sırasında silah kullanılmasına kanunun cevaz verdiği zorunlu durumlarda meydana

gelen öldürme fiilleri, birinci fıkraya hükmü dışındadır. Burada yetkili merci olarak belirtilen kısım Kolluk Kuvvetleridir (Anayasa 17. madde).

Kanunlarda açık olarak Emniyet ve Jandarma Teşkilatına silah kullanma yetkisinin tanımlanması, kurumların, özel kanunlarında belirtilmiştir. Emniyet Teşkilatının personelinin (polis) zorunlu hallerde zor ve silah kullanma yetkisi başta PYSK olmak üzere birçok kanun ve yönetmelikte belirlenmiştir. Aynı şekilde Jandarma Teşkilatı personeli (Jandarma) ile ilgili olarak ise zor ve silah kullanma yetkisi Jandarma Teşkilat Görev ve Yetkileri Kanunu, Jandarma Teşkilat Görev ve Yetkileri Yönetmeliği ve Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu olmak üzere birçok kanun ve yönetmelikte mevcuttur. Emniyet ve Jandarma Teşkilatı benzer görev ifa ettiklerinden kanunda tanınan bu yetkiler benzer nitelikte olup ancak benzer şartlar gerçekleştiğinde kullanılabilir.

2.9.2.Zor Kullanma Yetkisi

Devlet yerine getirmek zorunda olduğu kamu düzenini koruyup kollama görevini, gerçekleştirebilmek için zorlayıcı, maddi ve emredici olarak gücünü kullanmak zorundadır. Devletin yetkilendirdiği kolluk kuvveti olmaksızın, kamu düzeni sağlanamaz. Devletin kuruluşları içerisinde kolluk kuvvetleri zor kullanma tekeline sahiptir. Kanunla belirlenmiş olan kolluk kuvvetlerinin dışında herhangi bir kurum ya da kişi, diğer kişilere karşı zor kullanma hakkı ve yetkisi yoktur. Ancak istisnai de olsa ceza kanununda tanınan meşru savunma hakkı kısıtlı bir çeşit zor kullanma yetkisidir.

2.9.2.1.Zor Kullanmayı Gerektiren Haller

İç güvenlik sistemimizde yer alan kanunlarımızdan PYSK Emniyet ve Jandarma Teşkilatı ile ilgili zor kullanma yetkisini, iki kurum içinde tanımlamaktadır. Bu tanımlamalar PYSK madde 16'da belirlenmiştir:

Polis, görevini yaparken direnişle karşılaşması halinde, bu direniş kırma amacıyla ve kırma ölçüsünde zor kullanmaya yetkilidir (PYSK madde 16).

Zor kullanma yetkisi kapsamında, direnmenin mahiyetine ve derecesine göre ve direnenleri etkisiz hale getirecek şekilde kademeli olarak artan nispette bedenî kuvvet, maddî güç ve kanunî şartları gerçekleştiğinde silah kullanılabilir.

İkinci fıkrada yer alan;

a) Bedenî kuvvet; polisin direnen kişilere karşı veya eşya üzerinde doğrudan doğruya kullandığı bedenî gücü,

b) Maddî güç; polisin direnen kişilere karşı veya eşya üzerinde bedenî kuvvetin dışında kullandığı kelepçe, cop, basınçlı su, göz yaşartıcı gazlar veya tozlar, fizikî engeller, polis köpekleri ve atları ile sair hizmet araçlarını, ifade eder.

Zor kullanmadan önce, ilgililere direnmeye devam etmeleri halinde doğrudan doğruya zor kullanılacağı ihtar yapılır. Ancak, direnmenin mahiyeti ve derecesi göz önünde bulundurulur ihtar yapılmadan da zor kullanılabilir.

Polis, zor kullanma yetkisi kapsamında direnmeyi etkisiz kılmak amacıyla kullanacağı araç ve gereç ile kullanacağı zorun derecesini kendisi takdir ve tayin eder. Ancak, toplu kuvvet olarak müdahale edilen durumlarda, zor kullanmanın derecesi ile kullanılacak araç ve gereçler müdahale eden kuvvetin amiri tarafından tayin ve tespit edilir.

Polis, kendisine veya başkasına yönelik bir saldırı karşısında, zor kullanmaya ilişkin koşullara bağlı kalmaksızın, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun meşru savunmaya ilişkin hükümleri çerçevesinde savunmada bulunur.

Polis;

a) Meşru savunma hakkının kullanılması kapsamında,

b) Bedenî kuvvet ve maddî güç kullanarak etkisiz hale getiremediği direniş karşısında, bu direnişi kırmak amacıyla ve kıracak ölçüde,

c) Hakkında tutuklama, gözaltına alma, zorla getirme kararı veya yakalama emri verilmiş olan kişilerin ya da suçüstü halinde şüphelinin yakalanmasını sağlamak amacıyla ve sağlayacak ölçüde, silah kullanmaya yetkilidir.

Polis, yedinci fıkranın (c) bendi kapsamında silah kullanmadan önce kişiye duyabileceği şekilde "dur" çağrısında bulunur. Kişinin bu çağrıya uymayarak kaçmaya devam etmesi halinde, önce uyarı amacıyla silahla ateş edilebilir. Buna rağmen kaçmakta ısrar etmesi dolayısıyla ele geçirilmesinin mümkün olmaması halinde ise kişinin yakalanmasını sağlamak amacıyla ve sağlayacak ölçüde silahla ateş edilebilir.

Polis, direnişi kırmak ya da yakalamak amacıyla zor veya silah kullanma yetkisini kullanırken, kendisine karşı silahla saldırıya teşebbüs edilmesi halinde, silahla saldırıya teşebbüs eden kişiye karşı saldırı tehlikesini etkisiz kılacak ölçüde duraksamadan silahla ateş edebilir (PVSK madde 16).

Ayrıca Madde 17'de:

Polisin:

A) Kanun ve usul dairesinde verdiği emre itaatsizlik ve ittihaz eylediği tedbirlere riayetsizlik edenler;

B) Vazife yaparken polise mukavemette bulunan veya vazifesinden alıkoymak maksadıyla polise zorla karşı koyan ve yakalanmadıkları takdirde hareketlerinde devam etmeleri melhuz bulunan şahıslar, Karakola götürülüp haklarında tanzim olunacak evrakla beraber adliyeye verilirler (PVSK madde 17).

2.9.2.2.Zor Kullanmanın Gerekli Görülmesi

Anayasa Mahkemesinin, zor kullanma halinin gerçekleşmesi ile ilgili verdiği bir kararından da açıkça anlaşılabilceği üzere; zor kullanmada tüm somut durumları kapsayan bir düzenleme yapmak olanaksızdır (Anayasa Mahkemesi Kararı,1999:36). Dolayısıyla her olay için net tanımlamalar yerine, genel ilkeler getirmek daha yerinde olacaktır. Zor kullanma, konusu olayın gerçekleşmesi durumuna göre, değişiklik gösterecektir. Bundan dolayı tam ve net şekil belirtilmesi olanaksızdır.

Kolluk kuvvetleri PVSK da tanımlandığı boyutta; yasal, zorunlu ve ölçülü hareket etmek mecburiyetindedir. Zor kullanma fiili, insan onurunu önemseyen beden bütünlüğünü işgal etmeyen yaşam hakkına müdahaleyi kabul etmeyen bir nitelikte olmalı ve açık olarak kanunlarla belirlenmelidir.

Kamu düzeninin sağlanması ve bozulmasının önlenmesi amacıyla alınan kolluk tedbirlerinde, zor kullanmak zorunda kalabilirler bununlar ilgili olarak genel ilkeler: zor kullanmanın zorunlu, mutlak ve kesin olarak gerekli olmasıdır.

Kamu düzeninin bozulması hali kolluk güçlerinin zor kullanmasında açık bir zorunluluk halidir. Örnek olarak sokak olaylarında kullanılan araç gereçlerin kişiler üzerinde can acısına sebep olması, yasal olmayan sokak olaylarının önlenmesi amacıyla zorunluluk halinde kişilerde oluşturduğu bir sonuçtur.

Zor kullanma konusunda başka bir dikkat çeken husus ise zor kullanmanın orantılı bir biçimde olmasıdır. Örnek olarak zor kullanılacak durumda, zor kullanımının gerçekleştirileceği kişinin zor kullanımına gösterdiği dirençle orantılı bir araç kullanılmalıdır.

Kolluk kuvvetleri tarafından kullanılan zor kullanmanın derecesi karşılaşılan sorunun şiddetiyle orantılı olmalıdır. Zor kullanılacak olayın durumu ve boyutları dikkate alınarak yöntem belirlenmelidir. Zor kullanan kolluk kuvveti personeli her zaman şunu hatırlamalıdır ki uyması gerekli olan şartlara uymaması durumunda yasal yaptırımla karşılaşacaktır.

2.9.2.3.Zor Kullanmanın Şekli ve Ölçüsü

Kolluk kuvvetleri, yetkilerini kullanırken keyfi araçlar kullanamazlar. Kullanacakları araçlar, kanun tarafından belirlenen araç ve gereçle sınırlı olmalıdır. Zor kullanma belirli şekil ve kurallara göre yapılmalıdır.

2.9.3.Silah Kullanma Yetkisi

Silah kullanma yetkisi ancak hukuk devleti ilkesi çerçevesinde ve kanunilik ilkesi içinde gerçekleştirilebilecek bir durumdur. Kolluk kuvvetlerine tanınan en önemli yetki, sonuçlarıyla çoğu zaman telafisi imkansız neticelerin ortaya çıkmasına sebep olan yetki silah kullanma yetkisidir.

Silah kullanma yetkisini kolluk kuvvetlerine veren kanunlar iki farklı iç güvenlik kurumu içinde aynı nitelik taşımaktadır. Başta ‘Anayasanın 13 ve 17/4. maddesi’ olmak üzere ayrıca; ‘2803 sayılı kanununun 11. maddesi’, 2559 sayılı kanunun 16. maddesi’, ‘1402 sayılı kanunun 4. maddesi’, ‘1481 sayılı kanunun 1. maddesi’, ‘2935 sayılı kanunun 23. maddesi’ vd. kanunlarla Emniyet ve jandarma teşkilatı personelinin silah kullanma yetkisi belirtilmiştir. Bu kanunlar çerçevesinde kolluk kuvvetleri uygulamada olduğu görevinin niteliğine göre kanunda belirtilen silah kullanma yetkisini yerine getirecektir. Burada unutulmaması gerekli olan kolluk kuvvetlerinin amacı imha hareketi değil toplum düzeninin sağlanmasıdır. Silah kullanım fiilini gerçekleştirmiş olan kolluk kuvveti, silah kullanımının öncesinde ve sonrasında, yükümlülüklerini iyi derecede bilmeli ve silahla müdahalede bulunulan kişiyle ilgili yaşamsal tedbirleri (112 unsurları vb.) yerine getirmelidir.

2.9.4.Arama Yapma ve Gerekli Durumlarda Özel Alana Müdahale Yetkisi

Arama yapma ve gerekli durumlarda özel alana müdahale yetkisi, Emniyet ve Jandarma teşkilatı açısından değerlendirildiğinde diğer konularda da olduğu gibi iki kurum içinde aynı kanunlar ve yönetmelikler içerisinde yapılmaktadır.

2.9.5.Önleyici Arama

Genel güvenliğin ve asayişin korunması, ayrıca suç ve suçlunun ortaya çıkarılması amacıyla yapılan genel çalışmalara arama, ayrıca genel emniyet ve asayişin korunması amacıyla yapılan aramaya da önleme araması ya da önleyici arama, suç ve suçla ilgili materyallerin ortaya çıkarılması için yapılan aramaya ise adli arama denir (Kunter ve Yenisey, 1998:670).

2.9.5.1.Önleyici Arama Kararı

Adli Ve Önleme Aramaları Yönetmeliği madde 19'a göre önleme araması;

a) Millî güvenlik ve kamu düzeninin, genel sağlık ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve hürriyetlerinin korunması,

b) Suç işlenmesinin önlenmesi,

c) Taşınması veya bulundurulması yasak olan her türlü silâh, patlayıcı madde veya eşyanın tespiti, amacıyla, hâkim kararı veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde mülkî âmirin yazılı emriyle ikinci fıkrada belirtilen yerlerde, kişilerin üstlerinde, aracında, özel kâğıtlarında ve eşyasında yapılan arama işlemidir.

Önleme araması idari bir işlemdir, bu sebepten kolluk kuvvetlerine arama emrini ancak idari makamlar vermelidir. Anayasa da yapılan değişikliklerle birlikte önleme araması içinde hakim kararı gereklidir.

Önleme araması açısından gecikmesinde sakınca bulunan hal ise; derhâl işlem yapılmadığı takdirde, millî güvenlik ve kamu düzeninin, genel sağlık ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve hürriyetlerinin korunmasının tehlikeye girmesi veya zarar görmesi, suç işlenmesinin önlenememesi, taşınması veya bulundurulması yasak olan her türlü silâh, patlayıcı madde veya eşyanın tespit edilememesi ihtimalinin ortaya çıkması ve gerektiğinde hâkimden karar almak için vakit bulunmaması hâlini ifade etmektedir (AÖAY, 4.madde).

2.9.5.2.Önleyici Arama Kararının Uygulama Alanları

Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun 9. maddesinde; Polis, tehlikenin veya suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla usulüne göre verilmiş sulh ceza hâkiminin kararı veya bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde mülki amirin vereceği yazılı emirle; kişilerin üstlerini, araçlarını, özel kâğıtlarını ve eşyasını arar; alınması gereken tedbirleri alır, suç delillerini koruma altına alarak 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre gerekli işlemleri yapar.

Arama talep yazısında, arama için makul sebeplerin oluştuğunun gerekçeleriyle birlikte gösterilmesi gerekir.

Arama kararında veya emrinde;

- a) Aramanın sebebi,
- b) Aramanın konusu ve kapsamı,
- c) Aramanın yapılacağı yer,
- ç) Aramanın yapılacağı zaman ve geçerli olacağı süre, belirtilir.

Önleme araması aşağıdaki yerlerde yapılabilir:

a) 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu kapsamına giren toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin yapıldığı yerde veya yakın çevresinde.

b) Özel hukuk tüzel kişileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları veya sendikaların genel kurul toplantılarının yapıldığı yerin yakın çevresinde.

c) Halkın topluca bulunduğu veya toplanabileceği yerlerde.

ç) Eğitim ve öğretim özgürlüğünün sağlanması için her derecede eğitim ve öğretim kurumlarının idarecilerinin talebiyle ve 20. maddenin ikinci fıkrasının (A) bendindeki koşula uygun olarak girilecek yükseköğretim kurumlarının içinde, bunların yakın çevreleri ile giriş ve çıkışlarında.

d) Umumî veya umuma açık yerlerde.

e) Her türlü toplu taşıma araçlarında, seyreden taşıtlarda.

Konutta, yerleşim yerinde ve kamuya açık olmayan işyerlerinde ve eklentilerinde önleme araması yapılamaz.

Spor karşılaşması, miting, konser, festival, toplantı ve gösteri yürüyüşünün düzenlendiği veya aniden toplulukların olduğu hallerde gecikmesinde sakınca bulunan hal var sayılır.

Polis, tehlikenin önlenmesi veya bertaraf edilmesi amacıyla güvenliğini sağladığı bina ve tesislere gelenlerin; herhangi bir emir veya karar olmasına bakılmaksızın, üstünü, aracını ve eşyasını teknik cihazlarla gerektiğinde el ile kontrol etmeye ve aramaya yetkilidir. Bu yerlere girmek isteyenler kimliklerini sorulmaksızın ibraz etmek zorundadırlar. Milletlerarası anlaşmalar hükümleri saklıdır.

Önleme aramasının sonucu, arama kararı veya emri veren merci veya makama bir tutanakla bildirilir (CMK).

2.9.5.3.Önleyici Aramada Hakim Kararının Gerekmediği Haller

AÖAY'ği 25. maddeye göre arama ve kontrolü devamlılık arz eden durumlarda hakimden önleme araması kararı alınmadan arama yapılabileceği düzenlenmiştir.

a) Devletçe kamu hizmetine özgülenmiş bina ve her türlü tesislere giriş ve çıkışın belirli kurallara tâbi tutulduğu hâllerde, söz konusu tesislere girenlerin üstlerinin veya üzerlerindeki eşyanın veya araçlarının aranmasında,

b) 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun ek 1. maddesi kapsamında bulunan, sivil hava meydanlarında, limanlarda ve sınır kapılarında, binaların, uçakların, gemilerin ve her türlü deniz ve kara taşıtlarının, giren çıkan yolcuların x-ray cihazından geçirilerek, gerektiğinde üstünün ve eşyasının aranması ile buralarda görevli kamu kuruluşları ve özel kuruluşlar personelinin, üstlerinin, araçlarının ve eşyalarının aranmasında,

c) 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanununun 11. maddesi kapsamında, kişilerin üstünün, eşyalarının Olağanüstü Hâl Valisinin emriyle aranmasında,

d) 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 3. maddesi kapsamında, konutların ve her türlü dernek, siyasî parti, sendika, kulüp gibi teşekküllere ait binaların, işyerlerinin, özel ve tüzel kişiliklere sahip müesseseler ve bunlara ait eklentilerin ve her türlü kapalı ve açık yerlerin, mektup, telgraf ve sair gönderilerin ve kişilerin üzerlerinin sıkıyönetim komutanının emriyle aranmasında,

e) Kanunların, muhafaza altına alınmalarına olanak verdiği kişilerin, üst veya eşyalarının aranmasında,

f) 26.4.1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun çerçevesinde görevli kolluğun, aynı Kanunun 79 uncu maddesindeki silâh taşıma yasağı kapsamında, silâh taşıdığından şüphelenilen kişilerin üstlerinin ve eşyalarının aranmasında.

Umuma açık veya açık olmayan özel işletmelerin, kurumların veya teşebbüslerin girişlerindeki kontroller, buralara girmek isteyen kimselerin rızasına bağlıdır. Kontrol edilmeyi kabul etmeyenler, bu gibi yerlere giremezler. Bu gibi yerlerde kontrol, esasta özel güvenlik görevlileri tarafından yerine getirilir. Ancak, bu yerlerin ve katılanların taşıyabilecekleri özel niteliklere göre, önleme aramaları kolluk güçleri tarafından da yapılabilir (AÖAY 25. madde).

2.9.5.4.Önleyici Arama Kararının Dışında Arama Sayılmayan Durumlar

PVSK'nın çeşitli maddelerinde düzenlenmiş olan denetim yapılacak haller AÖAY'ği 18. maddesinde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

Aşağıda belirtilen denetimler şartları oluştuğunda kolluk tarafından kendiliğinden yapılabilir:

a) Umuma açık istirahat ve eğlence yeri sayılan, kişilerin tek tek veya toplu olarak eğlenmesi, dinlenmesi veya konaklaması için açılan otel, motel, pansiyon, kamping ve benzeri konaklama yerleri; gazino, pavyon, meyhane, bar, birahane, içkili lokanta, taverna ve benzeri içkili yerler; sinema, kahvehane ve kiraathane; kumar ve kazanç kasti olmamak şartıyla adı ne olursa olsun bilgi ve maharet artırıcı veya zekâ geliştirici nitelikteki elektronik oyun alet ve makinelerinin, video ve televizyon oyunlarının içerisinde bulunduğu elektronik oyun yerleri; internet kafeler ve benzeri yerler ile sabit veya seyyar olarak kullanılan kara, deniz, hava ve her çeşit taşıma araçlarındaki bu tür yerlerin genel güvenlik ve asayiş yönünden denetimi,

b) Kumar oynanan umumî ve umuma açık yerler ile her çeşit özel ve resmî kurum ve kuruluşlara ait lokaller, mevzuata aykırı bir şekilde uyuşturucu madde imal edilen, satılan, kullanılan, bulunduran yerler, mevzuata aykırı faaliyet gösteren genelevler, birleşme yerleri ve fuhuş yapılan evler ve yerler, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, Anayasal düzenine, genel güvenliğe ve genel ahlâka zararı dokunacak oyun oynatılan, temsil verilen, film veya videobant gösterilen yerler ile internet üzerinden yapılan yayınlara izin verilen yerler, derneklere, sendikalara, loca ve kulüplere, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile benzeri kurum ve kuruluşlara ait ve yalnız üyelerinin yararlanması için açılan lokallerden, birden fazla denetim sonunda ve yazılı ihtar rağmen, iç yönetmeliğine aykırı faaliyet göstererek umuma açık yer durumuna geldiği tespit edilenlerin denetimi,

c) Yürürlükte bulunan hükümlere aykırı olarak işletilen yerler hakkındaki işlemler ile genel ahlâk ve edep kurallarına aykırı olarak sesli ve görüntülü eserleri, kaydedildiği materyale bakılmaksızın üreten ve satan yerlerin denetimi,

d) Kanunlardaki istisnalar saklı kalmak üzere, on sekiz yaşından küçükleri çalıştırdığından veya on sekiz yaşını doldurmamış küçüklerin girdiğinden şüphelenilen ve açılması izne bağlı bar, pavyon, gazino, meyhane gibi içkili yerler ile kiraathane gibi oyun oynatılan benzeri yerlerin denetimi,

- e) Suç işlenmesini önlemek için kişilerden kimlik sorma,
- f) 26.6.1973 tarihli ve 1774 sayılı Kimlik Bildirme Kanununda belirtilen yerlerin denetimi,
- g) Motorlu araç trafik belgesi, motorlu araç tescil belgesi ve sürücü belgeleri ile 13.10.1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununa göre araçlarda bulunması gerekli eşyanın denetimi,
- h) Doğal ve yapay göller ile su üstü ulaşımına imkân veren akarsularda su üstü araçlarının ve denizlerde deniz araçlarının ruhsat ve belgelerinin, su üstü araç sahip ve kullananları ile gemi adamlarının ehliyetleri, belgeleri ve deniz mevzuatında yer alan diğer belgelerinin denetimi,
- i) Elektromanyetik aygıtlar ve dedektör köpekleri aracılığıyla yapılan tarama şeklindeki denetimler,
- j) 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 183 üncü maddesi kapsamında gürültü yapanların men edilmesi,
- k) Hudut kapılarından giriş çıkış yapanların pasaport denetimleri (AÖAY 18. madde).

Ayrıca durdurma ve kontrol işlemleri önleyici arama niteliğinde sayılmamış olup AÖAY'nin 27. Maddesinde: Bir kişiyi geçici olarak durdurmak, yakalama sayılmaz; yakalama sayılması için kişinin fiilen denetim altına alınması gerekir. Denetim için araçların durdurulması da mümkündür.

Durdurma yetkisinin kullanılabilmesi için, "umma" derecesinde makul şüphe bulunmalıdır. Kolluk görevlisi, tecrübesine dayanarak izlediği davranışlarından, o kişinin bir suç işleyeceği veya işlediği hususunda kanaat elde eder veya kişinin silahlı olduğu ve hâlen tehlike yarattığı kanaatine varırsa kişi durdurulabilir (AÖAY 27. Madde).

Somut emarelerle desteklenen şüphe bulunmadan süreklilik arz edecek fiilî durum ve keyfilik oluşturacak şekilde durdurma ve kontrol işlemi yapılamaz.

Sebebin oluşmasına veya şüpheye yol açan davranışları hakkında, durdurulan kişiye sorular yöneltilir. Kişi bu sorulara cevap vermekle yükümlü değildir. Durdurma yetkisinin kullanılmasına neden olan şüphe, yapılan açıklama ile ortadan kalkarsa kişinin gitmesine engel olunmaz.

Durdurma üzerine aşağıdaki işlemler yapılır:

- a) Durdurulan kişi üzerinde giysilerinden herhangi birisi çıkarılmaksızın, yoklama biçiminde bir kontrol yapılır. Bu işlem sonucunda, kişide silâh bulunduğu sonucunu çıkarmaya yeterli şüphe meydana gelirse, memur kendiliğinden silâh ve diğer suç eşyası araması yapabilir.
- b) Yoklama suretiyle kontrol, kişinin cinsiyetinde bulunan görevli tarafından yapılır.
- c) Yapılan kontrolün konusu ve sebepleri ilgiliye açıklanır.
- d) Bir kişinin veya aracın durdurulma süresinin, şartlara göre makul olması ve kontrol için ayrılan süreyi aşmaması gerekir.

e) Yoklama suretiyle kontrol, kişiye en az sıkıntı verici şekilde yapılır.

f) Yapılan kontrolün neticesinde suçla ilişkin iz, eser, emare ve delil elde edilirse, kişi yakalanır.

g) Uyuşturucu gibi belirli bir şeyin, kişinin herhangi bir yerinde gizlendiği düşünülüyorsa, daha geniş çaplı kontrol yapılabilir.

h) Yoklama suretiyle kontrol, kişinin veya aracın ilk durdurulduğu yerde veya o yerin yakınında, mümkün olduğu kadar başkalarının göremeyeceği tarzda yapılır. Başka yere götürülerek kontrol yapılamaz.

i) Makul sebebi olduğu takdirde, daha geniş kapsamlı kontrol yapılması için, kolluk aracından veya yakındaki kapalı bir yerden yararlanılabilir.

j) Kontrolten sonra talep üzerine olay yerinde derhâl bir tutanak düzenlenir.

Bu maddede yazılı işlemler gece de yapılabilir (AÖAY 27. Madde).

2.9.5.5.Arama Kararının Uygulanması

Arama kararının uygulanması açısından diğer yetkilerde olduğu gibi iki farklı kolluk kuvveti kurumu da aynı niteliktedir. Burada aramaya ilişkin kararın ne için verildiği önem arz etmektedir zira kanun koyucu sahip olduğu nitelikleri nispetinde farklı tanımlamalara yer vermiştir.

Üst ve Eşya Araması

Üst ve eşya aranması konusu AÖAY'nin 28. maddesinde düzenlenmiştir: Aramanın gerçekleştirileceği yerde, öncelikle kişilerin kaçmasını ve saldırmalarını engelleyecek şekilde gerekli güvenlik tedbirleri alınır.

Kolluk görevlileri, kolluk görevlisi olduğunu ispatlayan kimliğini gösterir.

Üst araması, kişinin cinsiyetinde bulunan görevli tarafından yapılır.

Üst ve eşya araması sırasında, yapılan aramanın konusu olan eşyanın ne olduğu veya aramanın yapılmasına temel teşkil eden sebepler ilgiliye açıklanır.

Üst araması sırasında, kişinin beraberinde olan eşya da, mümkünse elektromanyetik cihazlarla, değilse beş duyu organı aracılığıyla aranır. Sahipsiz eşya hakkında da aynı hüküm uygulanır.

Kişi direndiği takdirde üst ve eşya araması orantılı güç kullanılarak gerçekleştirilir.

Üst ve eşya araması, kişinin veya aracın ilk durdurulduğu yerde veya o yerin yakınında, mümkün olduğu kadar başkalarının göremeyeceği tarzda yapılır. Başka yere götürülerek arama yapılamaz. Gerekliğinde kolluk aracından veya yakındaki kapalı bir yerden yararlanılabilir.

Üst araması sırasında, kişinin üstünde veya eşyasında rastlanan özel kâğıt ve zarflar, içinde müsadereye tâbi bir eşya bulunması ihtimali dışında açılmaz; açıksa dahi yazılı bilgiler okunamaz.

Kişinin kanunlara göre izin verilmeyecek bir şeyi taşıdığına ilişkin makul şüphenin bulunması ve aramanın amacına başka türlü ulaşulamaması hâlinde, üst araması aşağıda belirtilen şekilde giysiler çıkartılmak suretiyle yapılabilir:

a) Arama yapılmadan önce, bu aramayı yapmanın neden gerekli görüldüğü ve nasıl yapılacağı, o birimde görevli en üst kolluk âmiri tarafından ilgiliye bildirilir.

b) Arama, aynı cinsiyetten görevliler tarafından yapılır; arama işlemi kimsenin görmemesini sağlayacak tedbirler alınarak gerçekleştirilir.

c) Arama, kişinin utanma duygusunu en az ihlâl edecek bir şekilde yapılır; önce bedenin üst kısmındaki giysiler çıkartılır; bedenin alt kısmındaki giysiler, üst kısmındaki giysiler giyildikten sonra çıkartılır. Bu giysiler mutlaka aranır.

d) Arama sırasında bedene dokunulmaması için gerekli özen gösterilir.

e) Arama, mümkün olduğunca kısa bir süre içinde bitirilir.

Yapılan aramanın neticesinde bir suça ilişkin iz, eser, emare ve delil elde edilirse, kişi yakalanır.

Bu maddede yazılı işlemler gece de yapılabilir (AÖAY, 28. Madde).

Araçlarda Arama

Araçlarda arama konusu AÖAY'nin 29. maddesinde düzenlenmiştir; Araçlarda aramanın gerçekleştirileceği yerde, öncelikle kişilerin kaçmasını ve saldırmalarını engelleyecek şekilde gerekli güvenlik tedbirleri alınır.

Araç araması sırasında, yapılan aramanın konusu olan eşyanın ne olduğu veya aramanın yapılmasına temel teşkil eden sebepler ilgiliye açıklanır.

Araç araması, kişiye en az sıkıntı verici şekilde ve makul olan en kısa sürede yapılır.

Araç araması, aracın ilk durdurulduğu yerde veya o yerin yakınında, mümkün olduğu kadar başkalarının göremeyeceği tarzda yapılır. Detaylı inceleme yapılması gereken hâllerde, başka yere götürülerek arama yapılabilir.

Deniz şartları sebebiyle aramanın denizde mümkün olmaması veya deniz aracının ayrıntılı aranmasının gerektiği hâllerde şüpheli deniz aracı en yakın ve uygun limana çekilerek arama limanda yapılabilir.

Araç araması sırasında rastlanan özel kâğıt ve zarflar, içinde müsadereye tâbi bir eşya bulunması ihtimali dışında açılmaz; açılrsa dahi yazılı bilgiler okunamaz.

Yapılan aramanın neticesinde bir suça ilişkin iz, eser, emare ve delil elde edilirse, kişi yakalanır.

Boş araçların aranmasında, arama yapıldığını belirten bir not bırakılır. Bu notta, arama tutanağının bir kopyasının alınabileceği yer belirtilir.

Bu maddede yazılı işlemler gece de yapılabilir (AÖAY, 29. Madde)

Konut İş Yeri ve Eklentilerinin Aranması

Konut iş yeri ve eklentilerinin araması konusu AÖAY'nin 30. maddesinde düzenlenmiştir: Haklarında gıyabî tutuklama veya tutuklama kararı ile yakalama emri

veya zorla getirme kararı bulunan kişilerin yakalanması için yapılacak aramalarda, ayrıca arama kararı verilmesi gerekli değildir. Bu gibi hâllerde sadece yakalanacak kişiyle ilişkili işlemler yapılabilir. O yerde bulunan diğer kişiler hakkında, ayrıca karar verilmemişse, arama yapılamaz.

Kolluk, arama yapılacak kapalı yerlerde ve eklentilerinde gerekli güvenlik önlemlerini alarak kapıyı çalar.

Hâkim kararı veya kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emriyle yapılan aramalarda veya karar alınmasını gerektirmeyen işlemlerde, mümkünse o yere girme izni verme yetkisine sahip kişilerle iletişim kurulmasına çalışılır, kolaylık gösterilmesi istenir.

Aşağıdaki hâllerde iletişim kurmadan arama amacıyla kapalı yerlere ve eklentilerine girilir:

a) Arama yapılacak olan yerin konut veya yerleşim yeri olarak kullanılmadığının bilinmesi,

b) Arama esnasında bu yerlerde kimsenin olmadığını anlaşılması,

c) Bu yerlerde oturan veya izin vermeye yetkili kişinin arama öncesinde bilgilendirilmesinin, delil karartmasına yol açarak aramanın amacını tehlikeye sokacak veya kolluk memurlarını veya diğer bireyleri tehlikeye düşürebilecek olması (AÖAY, 30. Madde).

Diğer hâllerde, kolluk memurları arama kararını gösterirler.

Gecikmesinde sakınca veya tehlike bulunması hâlinde, bilgilendirme içeri girildikten sonra da yapılabilir.

Aramayla görevlendirilenler, aramaya karşı çıkılması hâlinde, durumun haklı kıldığı ölçüde güç kullanarak direnci ortadan kaldıracaklardır. Bilgilendirme yapıldıktan sonra, kapı açılmadığı takdirde güç kullanılacağı ihtar edilir ve buna rağmen kapı açılmazsa zorla eve girilir ve arama gerçekleştirilir. Güç, kademeli bir şekilde artarak kullanılabilir.

Bulundurulması suç teşkil eden eşyanın arandığı evde bulunan kişilerin üstü, güvenlik veya suç eşyasının elde edilmesi amacıyla aranır.

Arama, bulunması istenen şeyin boyutu ve niteliği göz önüne alınarak, amaca ulaşmak için gerekli olan ölçüde gerçekleştirilir.

Aranacak yerde bulunan kişilerin özel hayatlarına ve mallarına gereken azamî özen gösterilir.

Kasa gibi, açılması özellik isteyen eşya, kolluk tarafından veya masrafları kollukça karşılanmak üzere bu konudaki meslek erbabına açtırılır. Bu işlemin o yerde

yapılmasının masraflı, külfetli veya oraya zarar verebilecek nitelikte olması durumunda, eşya kolluk tarafından muhafaza edilen başka bir yere götürülerek de açılabilir.

Arama sırasında rastlanan özel kâğıt ve zarflar, içinde müsadereye tâbi bir eşya bulunması ihtimali dışında açılmaz; açılrsa dahi yazılı bilgiler okunamaz.

Aramada hazır bulundurulacaklarla ilgili olarak aşağıdaki hükümler uygulanır:

a) Aranacak yerlerin sahibi veya eşyanın zilyedi aramada hazır bulunabilir; kendisi bulunmazsa temsilcisi veya ayırt etme gücüne sahip hısımlarından biri veya kendisiyle birlikte oturmakta olan bir kişi veya komşusu hazır bulundurulur.

b) Şüphelinin veya sanığın yakalanabilmesi veya suç delillerinin elde edilebilmesi amacıyla, diğer bir kişinin konutu, işyeri veya ona ait diğer yerlerde yapılacak aramalarda, zilyet ve bulunmazsa yerine çağrılacak kişiye, aramaya başlamadan önce aramanın amacı hakkında bilgi verilir.

c) Kişinin avukatının aramada hazır bulunmasına engel olunamaz.

d) Geceleyin herkesin girip çıkabileceği lokanta, bar, pavyon, gazino, meyhane gibi yerler ile kuraathane ve oyun oynatılan benzeri yerlerin aranmasında tanık bulundurulması gerekmez (AÖAY 31. Madde).

2.9.5.6.Kanuna Dayandırılmadan Yapılan Arama

Kolluk kuvvetleri hukuka aykırı olarak hareket edemezler. Bu sebepten kolluğun hukuka aykırı olarak gerçekleştireceği fiillerden ötürü sorumluluğu olacaktır. Hukuka aykırı olarak yapılan arama suç niteliği oluşturur. TCK'nın 120. maddesinde hukuka aykırı olarak bir kimsenin üstünü veya eşyasını arayan kamu görevlisine üç aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir, denilmektedir. Ayrıca TCK'nın 116. maddesi de bir kimsenin konutuna veya konutunun eklentilerine rızasına aykırı olarak girmeyi veya rıza ile girdikten sonra buradan çıkmamayı cezalandırmıştır (TCK 116. Madde).

Hukuka aykırı olarak gerçekleştirilmiş olan aramadan elde edilen delil vb. bulgular da delil yasağı kapsamındadır.

2.9.6.Kapalı Alanlara Girebilme Yetkisi

PVSK'nın 20. maddesinde kolluk kuvvetleri; imdat istenmesi veya yangın, su baskını ve boğulma gibi büyük tehlikelerin haber verilmesi veya görülmesi halleri ile ağır cezalı bir suçun işlenmesine veya yapılmakta devam olunmasına mani olmak için konutlara, iş yerlerine ve eklentilerine girebilir. Ayrıca kolluk kuvvetleri aşağıda yazılı

hallerde üniversite, bağımsız fakülte veya üniversiteye bağlı kurumların binalarına veya bunların eklerine girebilir.

A) Üniversite binaları veya ekleri içinde, kurumun imkanlarıyla önlenmesi mümkün görülmeyen olayların çıkması ihtimali karşısında rektör, acele hallerde de dekan veya bağlı kuruluş yetkililerinin zabıtaban yardım talep etmeleri halinde,

B) Herhangi bir davet veya izne bağlı olmaksızın suç ve suçluların kovuşturulması için her zaman,

Fıkranın (A) bendinde gösterilen hallerde talep derhal yerine getirilir, İlgili kurumlar kovuşturma dolayısıyla zabıta kuvvetlerine gereken her türlü yardım ve kolaylığı göstermekle yükümlüdürler (PVSK 20. Madde).

2.9.7.Önleyici El Koyma

El koyma fiilini gerçekleştirmek açısından kolluk kuvvetleri ortak yetkileri paylaşmaktadır. Önleyici amaçla bir eşyaya el koyulması çeşitli amaçlarla olabilmektedir. Bunlardan en başlıca olanı suç ve suç unsurlarının yok edilmesini önlemektir.

El koyma kavramı ise, eşya üzerinde zilyedin tasarruf yetkisinin zilyedin rızası olmamasına rağmen kaldırılmasıdır (Kunter ve Yenisey,1998:687).

2.9.7.1.Muhafaza Altına Alma

AÖAY 4. maddeye göre koruma altına alma yani muhafaza altına alma konusyla ilgili olarak; suçun veya tehlikelerin önlenmesi amacıyla veya suçun delili olabileceği veya müsadereye tabi olduğu için, bir eşya üzerinde, rızası olmamasına rağmen, zilyedin tasarruf yetkisinin kaldırılması işlemi, denilmektedir (AÖAY 4. Madde).

Kolluk kuvvetleri idari veya önleme amacıyla taşınması bulundurulması suç olmayan ancak kamunun güvenliğini zedeleme ihtimali olan muhtemel araçlara el koyma işlemi yapabilir.

2.9.7.2.El Koyma Kararı Verme Yetkisi

Kişilerin özel alanına dokunulması konusu, Anayasamız da koruma altına alınmıştır. Anayasamızın Özel Hayatın Gizliği başlıklı 20. maddesi bu konuyla ilgili olarak: Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.

Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak, usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin üstü, özel kâğıtları ve eşyası aranamaz ve bunlara el konulamaz. Yetkili merciin kararı yirmi dört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını el koymadan itibaren kırk sekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar, denilmektedir.

Ayrıca Konut Dokunulmazlığı başlığı olan 21. Maddesinde: Kimsenin konutuna dokunulamaz. Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin konutuna girilemez, arama yapılamaz ve buradaki eşyaya el konulamaz. Yetkili merciin kararı yirmi dört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını el koymadan itibaren kırk sekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar.

Kolluk kuvvetleri el koyma kararının uygulanmasına ilişkin olarak 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 127. maddesine göre hareket ederler. Bu kanunun dışında belli başlı kanunlarda da kolluk kuvvetlerine el koyma yetkisi verilmiştir (CMK 127 Madde).

2.9.8.Parmak İzi ve Fotoğraf Alma Yetkisi

Kolluk kuvvetleri kamu düzenini sağlamak, suçları önlemek ve ortaya çıkmış olan suç ve suçluları araştırıp yakalamakla görevlidir. Bu görevlerinin icrası amacıyla

bilgi toplamak, bunları değerlendirmek ve sonuçta karar vererek işlem başlatmak zorundadır (Derdiman, 1968:175).

2.9.8.1.Parmak İzi ve Fotoğraf Alma Yetkisinin Yasal Dayanağı

Parmak izi bilindiği üzere insan vücudunun, başka bir insan ile benzerlik göstermeyen unsurlarındandır. Tek ve diğeri ile benzemez oluşu bu özelliği bakımından suç ve suçluların bulunmasında önemli bir veri kaynağı teşkil etmektedir. Ancak kişilere ait özel bir bilgi olarak sayılacak olan bu unsurla ilgili olarak belirli kurallar çerçevesinde kayıtlar tutulabilir.

Anayasaya göre, temel hak ve özgürlüklere getirilecek sınırlandırmalar kanunla yapılmalıdır. Dolayısıyla parmak izi ve fotoğraf alma yetkisi kanunla düzenlenmek zorundadır. PVSK madde 5, parmak izi ve fotoğrafların kayda alınmasının yasal dayanağını oluşturur (PVSK madde 5).

2.9.8.2.Kimlerin Parmak İzi ve Fotoğrafları Alınır

PVSK madde 5 Parmak izi ve fotoğrafların kayda alınması başlığında;

- a) Gönüllü,
- b) Her çeşit silah ruhsatı, sürücü belgesi, pasaport veya pasaport yerine geçen belge almak için başvuruda bulunan,
- c) Başta polis olmak üzere, genel veya özel kolluk görevlisi ya da özel güvenlik görevlisi olarak istihdam edilen,
- ç) Türk vatandaşlığına başvuruda bulunan,
- d) Sığınma talebinde bulunan veya gerekli görülmesi halinde, ülkeye giriş yapan sair yabancı,
- e) Gözaltına alınan, kişilerin parmak izini alır (PVSK 5).

Birinci fıkraya göre alınan parmak izi, ait olduğu kişinin kimlik bilgileri ile birlikte, ne zaman ve kim tarafından alındığı belirtilmek suretiyle bu amaca özgü sisteme kaydedilerek saklanır. Ancak, parmak izinin hangi sebeple alındığı sisteme kaydedilmez.

Olay yerinden elde edilen ve kime ait olduğu henüz tespit edilemeyen parmak izleri, kime ait olduğu tespit edilinceye kadar ilgili soruşturma dosya numarası ile birlikte sisteme kaydedilir.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 81. maddesi ile 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 21. maddesi hükümlerine göre alınan parmak izleri de bu sisteme kaydedilir.

(a) bendi hariç birinci fıkra ile dördüncü fıkra kapsamına giren kişilerin ayrıca fotoğrafları alınarak, ikinci fıkrada belirlenen esaslara uygun olarak parmak izi ile birlikte sisteme kaydedilir.

Bu sistemde yer alan bilgiler, kimlik tespiti, suçun önlenmesi veya yürütülmekte olan soruşturma ve kovuşturma kapsamında maddî gerçeğin ortaya çıkarılması amacıyla mahkeme, hâkim, Cumhuriyet savcısı ve kolluk tarafından kullanılabilir.

Kolluk birimleri, kimlik tespiti yapmak ya da olay yerinden alınan parmak izini karşılaştırmak amacıyla doğrudan bu sistemle bağlantı kurabilir.

Sistemde kayıtlı bilgilerin hangi kamu görevlisi tarafından ve ne amaçla kullanıldığının denetlenebilmesine imkân tanıyan bir güvenlik sistemi kurulur.

Sistemde yer alan kayıtlar gizlidir; altıncı ve yedinci fıkralarda belirlenen amaçlar dışında kullanılamaz.

Sisteme kayıtlı olan parmak izi ve fotoğraflar, kişinin ölümünden itibaren on yıl ve her halde kayıt tarihinden itibaren seksen yıl geçtikten sonra sistemden silinir.

Parmak izi ile fotoğrafların sistemde kaydedilmesi ve saklanması ile bu kayıtlardan yararlanmaya ilişkin diğer esas ve usuller, İçişleri Bakanlığı tarafından Adalet Bakanlığının görüşü alınarak çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Kolluk kuvvetleri PVSK madde 5 ve JTGYM madde 7 kapsamında parmak izi işlemlerini gerçekleştirir. Yapılacak olan işlemlerin yöntemi ayrıca yönetmelikle düzenlenmiştir.

2.9.9. Kimlik Sorma Yetkisi

Kolluk kuvvetlerinin suç ve suçlularla mücadele edilebilmesi adına en önemli yetkilerinden birisi kimlik sorma yetkisidir. Güvenlik konusu ile ilgili olarak kimlik sorma yetkisine haiz olmayan kolluk kuvvetleri, vazifelerini ifa edemeyecektir. Suç kavramının fiil olarak işlenmesi bir şahıs ya da şahıslarca ancak mümkün olduğundan

suçu işleyenle ilgili denetlemenin gerçekleşmesi yine şahıs üzerinden olacaktır. Suçların önlenmesi adına ve aranan şahısların yakalanmasına ilişkin olarak kolluğun sorumluluk sahasında bulunan alanda kimlik bilgilerine sahip olması gerekmektedir.

Emniyet ve Jandarma Teşkilatı personelinin kimlik sorma yetkisine haiz olması kanuni olarak PVSK, JTGY ve KBK dayanmaktadır. Kolluk kuvvetleri suç işlenmesine engel olmak ve işlenmiş bir suçun sorumlusunu ya da sorumlularını bulabilmek adına diğer kanuni yetkilerinin yanında kişilerin kimliklerini de inceleyebilir. Kolluk kuvvetleri vatandaştan kimlik ibrazını istediğinde, herkes nüfus cüzdanı, pasaport veya kimlik niteliği taşıya bilecek resmi bir belgeyi göstermek suretiyle kendisini kanıtlamak zorundadır. Ancak kimlik sorma yetkisini kullanacak olan kolluk kuvveti yetkilisi, kimliğini soracağı vatandaşa kendi kimliğini beyanla yükümlüdür.

Kolluk kuvvetleri tarafından gerçekleştirilen kimlik sorma işlemi; demografik yapı, suçların önlenmesi ve suçluların yakalanması için önem arz etmektedir.

2.9.10.İş Yerlerinin Denetimi Yetkisi

Kolluk kuvvetleri iş yerlerini asayiş yönünden denetleme yetkilerini Polis Vazife ve Salahiyeti Kanunu ile İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelikten almaktadır.

Kişilerin tek tek veya toplu olarak eğlenmesi, dinlenmesi veya konaklaması için açılan otel, motel, pansiyon, kamping ve benzeri konaklama yerleri; gazino, pavyon, meyhane, bar, birahane, içkili lokanta, taverna ve benzeri içkili yerler; sinema, kahvehane ve kıraathane; kumar ve kazanç kastı olmamak şartıyla adı ne olursa olsun bilgi ve maharet artırıcı veya zeka geliştirici nitelikteki elektronik oyun alet ve makinelerinin, video ve televizyon oyunlarının içerisinde bulunduğu elektronik oyun yerleri; internet kafeler ve benzeri yerler umuma açık istirahat ve eğlence yeri sayılır.

Sabit veya seyyar olarak kullanılan kara, deniz, hava ve her çeşit taşıma araçlarında, birinci fıkrada belirtilen faaliyetlerin icrası durumunda bu yerler de umuma açık istirahat ve eğlence yeri sayılır.

Umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinin ruhsatı bağlı olduğu kolluk kuvvetinin görüşü alındıktan sonra belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediyeler; bu alanların dışında il özel idareleri tarafından verilir. Kolluk kuvveti görüşünü yedi gün içinde verir. Ruhsat talepleri bir ay içinde sonuçlandırılır. İzin alınmadan açılan umuma açık istirahat ve eğlence yerleri kapatılır.

Bu iş yerlerinin faaliyet göstereceği alanları belirlemeye veya mevcut umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinin bu amaç için ayrılan yerlerde toplanmasına, belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediyeler; bu alanlar dışında il özel idareleri yetkilidir.

Umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinin bulunacağı alanların tespiti ve bu yerlerin ruhsatlandırılmasında uygulanacak usul ve esaslar İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.

Bu iş yerleri için düzenlenen iş yeri açma ve çalışma ruhsatlarının bir örneği yetkili kolluk kuvvetine gönderilir. Bu iş yerleri genel güvenlik ve asayiş yönünden genel kolluk tarafından denetlenir.

2.9.11.Önleyici Yakalama Yetkisi

Kolluk kuvvetlerinin önleyici yakalama görevlerini gerçekleştirmelerinin yasal dayanağı Başta anayasamız olmak üzere birçok kanunumuz da düzenlenmiştir. Bu kanunlar kolluk kuvvetlerimiz açısından ortak nitelik taşımaktadır.

2.9.11.1.Önleyici Yakalama Yetkisinin Kanuni Gereklilikleri

Anayasanın 19. maddesinde düzenlenmiştir. Kişi hürriyeti ve güvenliği başlığında; Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.

Şekil ve şartları kanunda gösterilen:

Mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi; bir mahkeme kararının veya kanunda öngörülen bir yükümlülüğün gereği olarak ilgilinin yakalanması veya tutuklanması; bir küçüğün gözetim altında ıslahı veya yetkili merci önüne çıkarılması için verilen bir kararın yerine getirilmesi; toplum için tehlike teşkil eden bir akıl hastası, uyuşturucu madde veya alkol tutkunu, bir

serseri veya hastalık yayabilecek bir kişinin bir müessesede tedavi, eğitim veya ıslahı için kanunda belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirin yerine getirilmesi; usulüne aykırı şekilde ülkeye girmek isteyen veya giren, ya da hakkında sınır dışı etme yahut geri verme kararı verilen bir kişinin yakalanması veya tutuklanması; halleri dışında kimse hürriyetinden yoksun bırakılamaz.

2.9.11.2.Önleme Yakalaması Yapılabilecek Haller ve Uygulanacak İşlemler

Kolluk kuvvetleri önleme yakalaması işlemini belirli durumlarda gerçekleştirebilir bunlar;

A) Suçüstü hâlinde veya gecikmesinde sakınca bulunan diğer hâllerde suç işlendiğine veya suça teşebbüs edildiğine dair haklarında kuvvetli iz, eser, emare veya delil bulunan şüphelileri,

B) Haklarında yetkili mercilerce verilen yakalama veya tutuklama kararı bulunanları,

C) Halkın rahatını bozacak veya rezalet çıkaracak derecede sarhoş olanları veya sarhoşluk hâlinde başkalarına saldıranları, yapılan uyarılara rağmen bu hareketlerine devam edenler ile başkalarına saldırmaya yeltenenleri ve kavga edenleri,

D) Usulüne aykırı şekilde ülkeye giren ya da haklarında sınır dışı etme veya geri verme kararı alınanları,

E) Polisin kanunlara uygun olarak aldığı tedbirlere karşı gelenleri, direnenleri ve görev yapmasını engelleyenleri,

F) Bir kurumda tedavi, eğitim ve ıslahı için kanunlarla ve bu Kanunun uygulanmasını gösteren tüzükte belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirlerin yerine getirilmesi amacıyla, toplum için tehlike teşkil eden akıl hastası, uyuşturucu madde veya alkol bağımlısı serseri veya hastalık bulaştırabilecek kişileri,

G) Haklarında gözetim altında ıslahına veya yetkili merci önüne çıkarılmasına karar verilen küçükleri,

Yakalar ve gerekli kanunî işlemleri yapar.

Yakalanması belirli bir usule bağlanmış kişilerle ilgili kanun hükümleri saklıdır.

Yakalanan kişilerin kaçması veya saldırıda bulunmasının önlenmesi bakımından kişinin sağlığına zarar vermeyecek şekilde her türlü tedbir alınabilir.

Yakalanan kişilere, yakalama sebebi herhalde yazılı ve bunun mümkün olmaması hâlinde sözlü olarak derhal; toplu suçlarda ise en geç bu kişiler hâkim huzuruna çıkarılıncaya kadar bildirilir.

Kişinin yakalandığı, istediği kanunî yakınlarına derhal bildirilir.

Yakalananlardan,

A) Uyuşturucu madde kullanmış olanlar ile sarhoş olanların,

B) Zor kullanılarak yakalananların,

C) Haklarında suç soruşturması yapılacak olan şüpheli ve sanıkların,

Yakalanma anındaki sağlık durumları tabip raporuyla tespit edilir.

Yakalanan kişilerden suç işlediği şüphesi altında olanlar adli mercilere sevk edilir. Haklarında ıslah veya tedavi tedbiri alınması gerekenler, ilgili kurum yetkilileri tarafından teslim alınır. Yakalama sebebi ortadan kalkanlar derhal serbest bırakılır (YGAİAY).

Ayrıca 17.madde de;

A) Kanun ve usul dairesinde verdiği emre itaatsizlik ve ittihaz eylediği tedbirlere riayetsizlik edenler;

B) Vazife yaparken polise mukavemette bulunan veya vazifesinden alıkoymak maksadıyla polise zorla karşı koyan ve yakalanmadıkları takdirde hareketlerinde devam etmeleri melhuz bulunan şahıslar; Karakola götürülüp haklarında tanzim olunacak evrakla beraber adliyeye verilirler (YGAİAY 17. Madde).

Yakalanan şahısların hakkında yapılacak işlemlerle ilgili;

Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliğinin 6. maddesinde yakalama işleminin şekline ilişkin bilgi vermektedir;

Yakalama, YGAİAY'nın 5. maddesinde belirtilen yetkiler çerçevesinde, hâkim kararı veya Cumhuriyet savcısının emriyle veya doğrudan kolluk kuvveti veya suçüstü hâlinde herkes tarafından yapılabilir.

Yakalanan kişinin kaçmasını, kendisine veya başkalarına zarar vermesini önlemek amacıyla kaba üst araması yapılarak, silâh ve bunun gibi unsurlardan arındırılması sağlanır (YGAİAY 5. Madde).

Yakalama sırasında suçun iz, emare, eser ve delillerinin yok edilmesini veya bozulmasını önleyecek tedbirler alınır.

Yakalanan kişiye, suç ayrımı gözetilmeksizin yakalama sebebi ve hakkındaki iddialar ile susma ve müdafiden yararlanma, yakalanmaya itiraz etme hakları ile diğer kanunî hakları ve itiraz hakkını nasıl kullanacağı, herhâlde yazılı, bunun hemen mümkün olmaması hâlinde sözlü olarak derhâl bildirilir.

Kolluk kuvveti tarafından yapılan yakalama hâlinde işlem, yakalanan kişi ve uygulanan tedbirler derhâl Cumhuriyet savcısına bildirilir.

Yakalamadan ve gözaltı süresinin uzatılmasına ilişkin emirden, yakalananın bir yakınına veya belirlediği bir kişiye Cumhuriyet savcısının emriyle gecikmeksizin haber verilir (YGAİAY 5. Madde).

Yakalama işlemi bir tutanağa bağlanır. Bu tutanağa yakalananın, hangi suç nedeniyle, hangi koşullarda, hangi yer ve zamanda yakalandığı, yakalamayı kimlerin yaptığı, hangi kolluk mensubunca tespit edildiği, haklarının tam olarak anlatıldığı açıkça yazılır, bu tutanağın bir sureti yakalanan kişiye verilir. Bu kişiye ayrıca haklarının yazılı olarak bildirildiğini ve kendisi tarafından da bu hususun anlaşıldığını belirten bu Yönetmeliğe ekli "Yakalama ve Gözaltına

Alma Tutanağı Şüpheli ve Sanık Hakları Formu" tanzim edilerek imzalı bir örneği verilir (YGAİAY 5. Madde).

Suç işlerken rastlanması veya suçüstü bir fiilden dolayı izlenen kişinin kaçması ihtimalinin bulunması veya hemen kimliğini belirleme imkânının bulunmaması nedeniyle başkaları tarafından yakalanıp kolluk görevlilerine teslim edilen veya bu hâllerde kolluk görevlilerince yakalanan ya da haklarında tutuklama kararı veya yakalama emri düzenlenmesini gerektiren ve gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde; Cumhuriyet savcısına veya âmirlerine derhâl başvurma imkânı bulunmaması sebebiyle kolluk görevlilerince yakalanan kişi ve olay hakkında Cumhuriyet savcısına hemen bilgi verilerek, emri doğrultusunda işlem yapılır. Cumhuriyet savcısı tarafından verilen sözlü emir, en kısa zamanda yazılı hâle dönüştürülerek mümkün olması hâlinde en seri iletişim vasıtasıyla ilgili kolluğa bildirilir; aksi hâlde ilgili kolluk görevlilerince alınmasına hazır edilir. Ancak, kolluk görevlisi emrin yazılı hâle getirilmesini beklemeden sözlü emrin gereğini yerine getirir.

Yakalanan kişi, Cumhuriyet savcısının emri ile serbest bırakılmazsa, soruşturmanın tamamlanması için gözaltına alınır.

Muhafaza altına alınmak amacıyla yakalanan kişiler hakkında da bu maddenin ikinci fıkrası hükmü uygulandıktan sonra, yakalama sebebi, yakalamaya itiraz etme hakkı ve bu hakkı nasıl kullanacağı derhâl bildirilir. Bu kişilerden ıslah veya tedavi kurumuna götürülmesi gerekenlerin ilgili kurumlarca teslim alınmaları sağlanır. Teslim alınmaması hâlinde, durum bir tutanakla tespit edilir ve tutanağın bir sureti mülkî amire gönderilir.

Yakalanarak ardından nakli gerekli olan şahıslarla ilgili olarak;

YGAİAY'nın 7. maddesinde yakalanan veya tutuklanarak bir yerden diğer bir yere nakledilen kişilere, kaçacaklarına ya da kendisi veya başkalarının hayat ve beden bütünlükleri bakımından tehlike arz ettiğine ilişkin belirtilerin varlığı hâllerinde kelepçe takılabilir (YGAİAY 7. Madde).

Yakalanan şahıslar için yapılması gerekli olan koşullardan birisi şahsın yakınlarına haber verilmesidir. Bu konu YGAİAY'nın 8. maddesinde şu şekilde sayılmıştır;

Yakalanan kişinin;

- a) Kendisi ile birlikte bir kişi varsa bu kişi vasıtasıyla,
- b) Suçun işlendiği veya yakalandığı yerde ikamet ediyorsa ve haber vereceği yakınının telefon numarasını biliyorsa ya da kolluk vasıtasıyla sair suretle tespit edilebiliyorsa, telefon ile,
- c) Haber vereceği yakınının telefon numarasını bilmiyorsa ilgili yer kolluğu vasıtasıyla,
- d) Konutu suç yeri dışında ise telefonla veya kişinin adresinin bulunduğu yerle ilişki kurulmak suretiyle, yakalandığı, gözaltına alındığı veya gözaltı süresinin uzatıldığı Cumhuriyet savcısının emriyle gecikmeksizin bir yakınına veya belirlediği bir kişiye haber verilir.

Yakalanan veya gözaltına alınan kişi yabancı ise, yazılı olarak karşı çıkmaması hâlinde, durumu vatandaşı olduğu ülkenin büyükelçiliği veya konsoloslukuna haber verilir.

Muhafaza altına alınmak amacıyla kişinin yakalandığı, istediği kanunî yakınlarına derhâl bildirilir (YGAİAY 8. Madde).

Yakalanan şahıslar için yapılması gerekli olan koşullardan bir diğeri de sahsın sağlık raporunun alınmasıdır. Bu konu YGAİAY'nın 9. maddesinde şu şekilde sayılmıştır;

Yakalanan kişinin gözaltına alınacak olması veya zor kullanılarak yakalanması hâllerinde hekim kontrolünden geçirilerek yakalanma anındaki sağlık durumu belirlenir.

Gözaltına alınan kişinin herhangi bir nedenle yerinin değiştirilmesi, gözaltı süresinin uzatılması, serbest bırakılması veya adli mercilere sevk edilmesi işlemlerinden önce de sağlık durumu hekim raporu ile tespit edilir.

Gözaltına alınanlardan herhangi bir nedenle sağlık durumu bozulanlar ile sağlık durumundan şüphe edilenler, derhâl hekim kontrolünden geçirilerek gerekiyorsa tedavileri yaptırılır. Bu durumdaki kişilerden kronik bir rahatsızlığı olanların, istekleri hâlinde varsa kendi hekimi nezaretinde resmî hekim tarafından muayene ve tedavi edilmeleri sağlanır.

Gözaltına alınan kişinin ifadesini alan veya soruşturmayı yürüten kolluk görevlisi ile bu kişiyi tıbbî muayeneye götüren kolluk görevlisinin farklı olması zorunludur. Ancak personel yetersizliği nedeniyle farklı kolluk görevlisinin bulunmaması hâlinde bu durum belgelendirilir.

Tıbbî muayene, kontrol ve tedavi, adli tıp kurumu veya resmî sağlık kuruluşlarınca yapılır (YGAİAY 9. Madde).

Hekim raporu üç nüsha hâlinde düzenlenir. Kolluk görevlileri tarafından, hekim raporunu verecek birime, yakalananın nezarethaneye giriş raporu mu, yoksa çıkış raporu için mi getirildiği yazılı olarak bildirilir.

Yakalama veya nezarethaneye giriş raporunun bir nüshası raporu tanzim eden sağlık kuruluşunda saklanır, ikinci nüshası gözaltına alınana, üçüncü nüsha ise soruşturma dosyasına eklenmek üzere ilgili kolluk görevlisine verilir.

Gözaltı süresinin uzatılması veya yer değişikliği ya da nezarethaneden çıkış sırasında düzenlenen hekim raporlarından; bir nüshası sağlık kuruluşunda saklanır, iki nüshası ise raporu düzenleyen sağlık kuruluşunca kapalı ve mühürlü bir zarf içerisinde ilgili Cumhuriyet başsavcılığına en seri şekilde gönderilir. Bunlardan bir nüshası Cumhuriyet savcısı tarafından gözaltına alınanın kendisine veya vekiline verilir, bir

nüshası ise soruşturma dosyasına eklenir. Bu raporların düzenlenmesinde ve Cumhuriyet başsavcılığına gönderilmesinde 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 157. maddesinde belirtilen gizlilik kurallarına uyulur ve bu amaçla gerekli tedbirler ilgili sağlık kuruluşunca alınır.

Hekim muayene esnasında 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 94. maddesinde belirtilen işkence, 95. maddesinde belirtilen neticesi sebebiyle ağırlaşmış işkence ve 96. maddesinde belirtilen eziyet suçlarının işlendiği yolunda herhangi bir bulguya rastlaması hâlinde, keyfiyeti derhâl Cumhuriyet savcısına bildirir. Bu durumda Ceza Muhakemesinde Beden Muayenesi, Genetik İncelemeler ve Fizik Kimliğin Tespiti Hakkında Yönetmeliğin 7. ve 8. maddesine göre işlem yapılır.

Hekim ile muayene edilen şahsın yalnız kalmaları, muayenenin hekim hasta ilişkisi çerçevesinde yapılması esastır. Ancak, hekim kişisel güvenlik endişesini ileri sürerek muayenenin kolluk görevlisinin gözetiminde yapılmasını isteyebilir. Bu istek belgelendirilerek yerine getirilir. Bu durumda gözaltına alınan kişinin talebi hâlinde müdafî de muayene sırasında gecikmeye neden olmamak kaydıyla hazır bulunabilir (TCK, 94. madde).

Kadının muayenesi, talebi hâlinde ve olanaklar elverdiğinde bir kadın hekim tarafından yapılır. Muayene edilecek kadının talebine rağmen kadın hekimin bulunmaması halinde, muayene sırasında hekim ile birlikte sağlık mesleği mensubu bir kadın personelin bulundurulmasına özen gösterilir.

Ayrıca yakalanan şahısların güvenlik aramasının yapılması gerekmektedir; Bu konu YGAİAY'nın 10. maddesinde şu şekilde sayılmıştır;

Gözaltı birimine getirilen kişi hakkında aşağıdaki hükümler uygulanır:

a) Nezarethaneye veya zorunlu hâllerde bu amaca tahsis edilen yerlere konulmadan önce usulince aranır. Kadının üst veya vücudunun aranması, bir kadın görevli veya bu amaçla görevlendirilecek diğer bir kadın tarafından yapılır.

b) Kendisine zarar verebilecek kemer, kravat, ip, kesici ve delici alet gibi nesnelere arındırılır.

c) Üzerinden çıkan eşya ve para muhafaza altına alınır. Paranın nev'i, seri numarası ve miktarı, eşyanın vasıfları ve markasını belirten bir tutanak düzenlenir ve bu tutanağın bir sureti üstü aranan kişiye verilir (YGAİAY 10. Madde).

Yakalanan kişilerin yakalama işlemlerinin ardından nezarethane işlemleri YGAİAY'nın 11. ve 12. maddelerinde sayıldığı şekilde gerçekleştirilmelidir.

Üst araması yapılan kişinin nezarethaneye girişi, bu Yönetmeliğe ekli "Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter" e kaydedilerek sağlanır.

Nezarethane işlemlerinde;

a) Aynı suçla ilgisi olanlar, birbirine hasım olanlar, erkek ve kadınlar bir araya konulmazlar, çocuklar yetişkinlerden ayrı tutulurlar.

b) Nezarethanede zarurî hâller dışında beşten fazla kişi bir arada bulundurulmaz.

c) Tuvalet, temizlik gibi zorunlu ihtiyaçların giderilmesi görevli memurun gözetiminde sağlanır.

d) Yiyecek ve içecekler önceden kontrol edilir.

e) Gözaltına alınan kişi saldırgan bir tutum sergilemeye başladığı veya kendisine zarar vermeye kalktığı takdirde önce sözle kontrol altına alınmaya çalışılır. Bu mümkün olmadığı takdirde, hareketini giderecek derecede kuvvet kullanılabilir. Ancak zaruri olmadıkça gerek kendisinin gerek başkasının hayatı, vücut bütünlüğü veya sağlığı tehlikeye girmedikçe kuvvet kullanılmaz.

f) Saldırgan tutum ve davranışları kontrol altına alınamayan kişiler tıbbi müdahalede bulunulması için sağlık kuruluşlarına gönderilir.

g) Gözaltına alınan kişilerin yaşama haklarını koruyucu gerekli önlemler alınarak, bu amaçla ilgili gözetlenebilir. Gözetleme işlemi teknik imkânlar ölçüsünde kayda alınabilir.

h) Gözaltındaki kişinin beslenme, nakil, sağlığının korunması ve gerektiğinde tedavisi, yakalandığının yakınlarına haber verilmesi giderleri ilgili birimin bağlı olduğu Bakanlığın bütçe ödeneklerinden karşılanır (YGAİAY 12 ve 13. Madde).

Ayrıca kaydedilecek olan bu defterde kayıt altına alınacak olan başlıklar:

Gözaltı işlemleri nezarete alınanların kaydına ait deftere yazılmak suretiyle tespit edilir. Denetime tâbi olan bu defterde:

a) Kimlik bilgileri;

1) Adı ve soyadı,

2) Anne ve baba adı,

3) Cinsiyeti,

4) Doğum yeri ve tarihi,

5) Nüfusa kayıtlı olduğu yer,

6) Cilt, aile sıra ve kayıt numarası,

7) Yabancılar için pasaport numarası,

8) İkamet adresi, iş adresi ve telefon numaraları,

9) Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası,

b) Gözaltına alınmasına esas bilgiler;

1) İsnat edilen suç, gözaltına alınma nedeni,

2) Suç yeri ve tarihi,

3) Kimin emri ile yakalandığı ve nezarete alındığı,

4) Haber verilen Cumhuriyet savcısının adı ve soyadı,

5) Cumhuriyet savcısına haber verildiği tarih ve saat,

- 6) *Bilgi toplama işlem kısmı kaydı,*
- c) *Giriş işlemleri;*
- 1) *Yakalamanın yeri, tarihi ve saati,*
 - 2) *Giriş tarihi ve saati,*
 - 3) *Girişte alınan hekim raporunun verildiği makam, tarihi, sayısı ve özeti,*
 - 4) *Üst aramasında alınan malzemeler, teslim eden ve teslim alanın imzası,*
 - 5) *Giriş işlemi yapan görevlinin adı, soyadı, rütbesi ve imzası,*
- d) *Şüpheli ile ilgili işlemler;*
- 1) *Haber verilen yakını veya belirlediği kişi, adres ve telefon numarası,*
 - 2) *Haber verilen diplomatik temsilciliğin adı ve telefon numarası,*
 - 3) *Haber veren personelin adı, soyadı, sicili ve imzası,*
 - 4) *Haber verme tarihi ve saati,*
 - 5) *Şüphelinin, hakkında haber verildiğine dair imzası,*
 - 6) *Tercüman temin edilip edilmediği, tercümanın adı, soyadı ve imzası,*
 - 7) *Müdafî istediği hakkındaki beyanı ve imzası,*
 - 8) *Müdafî talep etmiş ise baronun adı veya kendi avukatının adı ve soyadı,*
 - 9) *Gelen müdafinin adı ve soyadı, sicil numarası, geliş saati ve imzası,*
 - 10) *Süre uzatımını veren makam, kararının tarihi, sayısı ve uzatılan süre,*
- e) *Çıkış işlemleri;*
- 1) *Çıkarıldığı tarih ve saat,*
 - 2) *Sevk edildiği makam,*
 - 3) *Sevk evrakının tarihi ve sayısı,*
 - 4) *Teslim alan görevlinin adı, soyadı ve imzası,*
 - 5) *Kişinin kendisine teslim edilen malzemeler ve imzası,*
 - 6) *Görevliye teslim edilen malzemeler ve imzası,*
 - 7) *Geçici ayrılışlar,*
 - 8) *İlân, işlemler ve sonuç,*
 - 9) *Çıkış işlemi yapan görevlinin adı, soyadı, rütbesi ve imzası,*
 - 10) *Kontrol eden âmirin adı, soyadı, rütbesi ve imzası, belirtilir.*

Yukarıda belirtilen zorunlu bilgilerin dışında gerekli görülen diğer bilgilere de yer verilebilir (YGAİAY 12 ve 13. Madde).

2.9.12. Toplum ve Kişilerin Aleyhine İşlenen Fiilleri Durdurma Yetkisi

Emniyet ve Jandarma Teşkilatı'nın yasaklama yetkisi PVSK ve JTGY'ın maddelerinde düzenlenmiştir. Kolluk kuvvetlerinin temel görevi, kamu düzeninin sağlanmasıdır. Kolluk bu görevini kanunları uygulayarak gerçekleştirir. Ancak bazı durumlar vardır ki genel anlamda suç niteliği taşımamaktadır. Bu türden olan

davranışlar engellenemez ise sonuçları suç konusunu teşkil edebilir. Suç 'un işlenmesini önlemek, kolluk kuvvetlerinin görevleri arasında olduğundan kolluk kuvvetleri suç oluşmadan suça konu olabilecek fiili engellenmeli yasaklamalıdır.

PVSK madde 11 'de:

A) Genel ahlak ve edep kurallarına aykırı olarak; utanç verici ve toplum düzeni bakımından tasvip edilmeyen tavır ve davranışta bulunanlar ile bu nitelikte söz, şarkı, müzik veya benzeri gösteri yapanları,

B) Çocuklar, kız ve kadınlar ile genç erkeklere sözle veya herhangi bir şekilde sarkıntılık edenleri, kötü alışkanlıklara ve her türlü ahlaksızlığa yönelten ve teşvik edenleri,

C) Genel ahlâk ve edebe aykırı mahiyette her türlü sesli ve görüntülü eserleri, kaydedildiği materyale bakılmaksızın üreten ve satanları,

Herhangi bir müracaat veya şikâyet olmasa bile engeller, davranışlarının devamını durdurarak yasaklar, sanıklar hakkında tanzim olunacak evrakı derhal şikâyete bağlı suçlar hakkındaki evrakı da şikâyet ve müracaat vuku bulunduğu takdirde adliyeye tevdi eder (PVSK 11.madde).

Ayrıca JTGY madde 27 'de;

a. Genel terbiye ve ahlak kurallarına aykırı, utanç verici veya toplum düzeni bakımından hiçbir biçimde onaylanamayacak davranışlarda bulunanları; bu davranışlara ilişkin, söz, şarkı ve müzikli vb. şekilde gösteri yapanları,

b. Kız, kadın ve genç erkeklere söz atanları, sarkıntılık edenleri ve gençleri her türlü ahlaksızlık veya kötü alışkanlıklara yönelten ve özendirilenleri,

c. Kamunun huzur ve sükununu bozacak şekilde kavga edenleri,

Herhangi bir başvuru veya şikâyet olmasa bile, hareketlerinin devamını durdurarak, yasaklar. Bu yasağı dinlemeyenleri veya davranışları, yakalamayı gerektiren bir eylem oluşturanları yakalar. Bu durumlarda tutanak düzenleyerek, gerekli kanuni işlemi yapar.

Toplumsal alanlarda yapılan davranışlar yer zaman ikileminde, Emniyet ve Jandarma Kuvvetlerinin görev alanlarını ilgilendirmektedir (JTGY madde 27)

Bu kapsamda olan sorunlar çeşitlilik göstermekte olup, yaptırımlarıyla ilgili kanun koyucu tarafından gerekli müeyyideler yasa ve yönetmeliklerle düzenlenmiştir.

2.9.13.İdari Yaptırım Adına Para Cezası Verme Yetkisi

Kolluk kuvvetleri, genel asayiş ve güvenliği sağlayabilmek adına, Kabahatler Kanunu vd. kanunlara göre belirtilen, idari para cezalarını vermeye yetkililerdir.

Kabahatler Kanununda belirtilen şu fiillerden dolayı kolluk kuvvetleri idari para cezası uygulayabilir;

Madde 32 'de Emre Aykırı Davranış başlığı altında;

(1) Yetkili makamlar tarafından adli işlemler nedeniyle ya da kamu güvenliği, kamu düzeni veya genel sağlığın korunması amacıyla, hukuka uygun olarak verilen emre aykırı

hareket eden kişiye yüz Türk Lirası idarî para cezası verilir. Bu cezaya emri veren makam tarafından karar verilir.

(2) Bu madde, ancak ilgili kanunda açıkça hüküm bulunan hallerde uygulanabilir.

(3) 1.3.1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 526. maddesine diğer kanunlarda yapılan yollamalar, bu maddeye yapılmış sayılır (KK, 32).

Madde 33'de Dilencilik başlığı altında;

(1) Dilencilik yapan kişiye, elli Türk Lirası idarî para cezası verilir. Ayrıca, dilencilikten elde edilen gelire el konularak mülkiyetin kamuya geçirilmesine karar verilir.

(2) Bu kabahat dolayısıyla idarî para cezasına ve el koymaya kolluk veya belediye zabıta görevlileri, mülkiyetin kamuya geçirilmesine mülkî amir veya belediye encümeni karar verir (KK, 33).

Madde 34'de Kumar başlığı altında;

(1) Kumar oynayan kişiye, yüz Türk Lirası idarî para cezası verilir. Ayrıca, kumardan elde edilen gelire el konularak mülkiyetin kamuya geçirilmesine karar verilir.

(2) Bu kabahat dolayısıyla idarî para cezasına ve el koymaya kolluk görevlileri, mülkiyetin kamuya geçirilmesine mülkî amir karar verir (KK, 34).

Madde 35'de Sarhoşluk başlığı altında;

(1) Sarhoş olarak başkalarının huzur ve sükununu bozacak şekilde davranışlarda bulunan kişiye, kolluk görevlileri tarafından elli Türk Lirası idarî para cezası verilir. Kişi, ayrıca sarhoşluğun etkisi geçinceye kadar kontrol altında tutulur (KK, 35).

Madde 36'de Gürültü başlığı altında;

(1) Başkalarının huzur ve sükununu bozacak şekilde gürültüye neden olan kişiye, elli Türk Lirası idarî para cezası verilir.

(2) Bu fiilin bir ticarî işletmenin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde işletme sahibi gerçek veya tüzel kişiye bin Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir.

(3) Bu kabahat dolayısıyla idarî para cezasına kolluk veya belediye zabıta görevlileri karar verir (KK, 36).

Madde 37'de Rahatsız Etme başlığı altında;

(1) Mal veya hizmet satmak için başkalarını rahatsız eden kişi, elli Türk Lirası idarî para cezası ile cezalandırılır.

(2) Bu kabahat dolayısıyla idarî para cezası vermeye kolluk veya belediye zabıta görevlileri yetkilidir (KK, 37).

Madde 38'de İşgal başlığı altında;

(1) Yetkili makamların açık ve yazılı izni olmaksızın meydan, cadde, sokak veya yayaların gelip geçtiği kaldırımları işgal eden veya buralarda mal satışı arz eden kişiye, belediye zabıta görevlileri tarafından elli Türk Lirası idarî para cezası verilir.

(2) Yetkili makamların açık ve yazılı izni olmaksızın meydan, cadde, sokak veya yayaların gelip geçtiği kaldırımlar üzerine inşaat malzemesi yığan kişiye, belediye zabıta görevlileri tarafından yüz Türk Lirasından beşyüz Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir.

(3) Özel kanunlardaki hükümler saklıdır (KK, 38).

Madde 39'da Tütün Mamullerinin Tüketilmesi başlığı altında;

(1) Kamu hizmet binalarının kapalı alanlarında tütün mamulü tüketen kişiye, ilgili idarî birim amirinin yetkili kıldığı kamu görevlileri tarafından elli Türk Lirası idarî para cezası verilir. Bu fıkra hükmü, tütün mamulü tüketilmesine tahsis edilen alanlarda uygulanmaz.

(2) Toplu taşıma araçlarında tütün mamulü tüketen kişiye, elli Türk Lirası idarî para cezası verilir. Kabahatin özel hukuk kişileri tarafından işletilen toplu taşıma araçlarında işlenmesi halinde bu ceza ilk başvuru kolluk birim yetkilileri tarafından verilir. Kamuya ait toplu taşıma araçlarında işlenmesi halinde idarî para cezası verme yetkisi bakımından birinci fıkra hükmü uygulanır.

(3) Özel hukuk kişilerine ait olan ve herkesin girebileceği binaların kapalı alanlarında, tütün mamullerinin tüketilemeyeceğini belirtir açık bir işarete yer verilmesine rağmen, bu yasağa aykırı hareket eden kişiye, elli Türk Lirası idarî para cezası verilir. Bu ceza, şikâyet üzerine en yakın kolluk birimi yetkililerince verilir (KK, 39).

Madde 40'de Kimliği Bildirmeme başlığı altında;

(1) Görevle bağlantılı olarak sorulması halinde kamu görevlisine kimliği veya adresiyle ilgili bilgi vermekten kaçınan veya gerçeğe aykırı beyanda bulunan kişiye, bu görevli tarafından elli Türk Lirası idarî para cezası verilir.

(2) Açıklamada bulunmaktan kaçınması veya gerçeğe aykırı beyanda bulunması dolayısıyla kimliği belirlenemeyen kişi tutularak durumdan derhal Cumhuriyet savcısı haberdar edilir. Bu kişi, kimliği açık bir şekilde anlaşıluncaya kadar gözaltına alınır ve gerekirse tutuklanır. Gözaltına ve tutuklamaya karar verme yetkisi ve usulü bakımından Ceza Muhakemesi Kanunu hükümleri uygulanır.

(3) Kişinin kimliğinin belirlenmesi durumunda, bu nedenle gözaltına alınma veya tutuklanma haline derhal son verilir (KK, 40).

Madde 41'de Çevreyi Kirletme başlığı altında;

(1) Eysel atık ve artıkları, bunların toplanmasına veya depolanmasına özgü yerler dışına atan kişiye, yirmi Türk Lirası idarî para cezası verilir. Bireysel atık ve artıkların atılması halinde de bu fıkra hükmü uygulanır.

(2) Fiilin yemek pişirme ve servis yerlerinde işlenmesi halinde işletme sahibi gerçek veya tüzel kişiye, beşyüz Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir.

(3) Hayvan kesimine tahsis edilen yerler dışında hayvan kesen veya kesilen hayvan atıklarını sokağa veya kamuya ait sair bir alana bırakan kişiye, elli Türk Lirası idarî para cezası verilir.

(4) İnşaat atık ve artıklarını bunların toplanmasına veya depolanmasına özgü yerler dışına atan kişiye, yüz Türk Lirasından üçbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir. İnşaat faaliyetinin bir tüzel kişi adına yürütülmesi halinde bu tüzel kişi hakkında verilecek idarî para cezasının üst sınırı beşbin Türk Lirasıdır. Bu atık ve artıkların kaldırılmasına ilişkin masraf da ayrıca kişiden tahsil edilir.

(5) Kullanılamaz hale gelen veya ihtiyaç fazlası ev eşyasını bunların toplanmasına ilişkin olarak belirlenen günün dışında sokağa veya kamuya ait sair bir yere bırakan kişiye elli Türk Lirası idarî para cezası verilir. Bu eşyanın toplanması hususunda belediye tarafından belirli aralıklarla yılda üç günden az olmamak üzere belirlenen günler önceden uygun araçlarla ilân olunur.

(6) Kullanılamaz hale gelen motorlu kara veya deniz nakil araçlarını ya da bunların mütemmim cüzlerini sokağa veya kamuya ait sair bir yere bırakan kişiye ikiyüzelli Türk Lirası idarî para cezası verilir. Bunların kaldırılmasına ilişkin masraf da kişiden ayrıca tahsil edilir.

(7) Bu kabahatler dolayısıyla idarî para cezasına belediye zabıta görevlileri karar verir.

(8) Bu kabahatler dolayısıyla meydana gelen kirliliğin kişi tarafından derhal giderilmesi halinde idarî para cezasına karar verilmeyebilir.

(9) Bu madde hükümleri, belediye sınırları içinde uygulanır.

(10) Özel kanunlardaki hükümler saklıdır (KK, 41).

Madde 42'de Afiş Asma başlığı altında;

(1) Meydanlara veya parklara, cadde veya sokak kenarlarındaki kamuya ait duvar veya alanlara, rızası olmaksızın özel kişilere ait alanlara bez, kâğıt ve benzeri afiş ve ilân asan kişiye, yüz Türk Lirasından üçbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir. Aynı içerikteki afiş ve ilânlar, tek fül sayılır.

(2) Birinci fıkra hükmü, yetkili makamlardan alınan açık ve yazılı izne dayalı olarak asılan afiş ve ilânlar açısından uygulanmaz. Bu izinde, afiş ve ilânın asılacağı zaman dilimi açık bir şekilde gösterilir. Bu afiş ve ilânlar izin verilen gerçek veya tüzel kişi tarafından bu sürenin dolmasını müteakip derhal toplatılır. Toplatma yükümlülüğüne aykırı hareket edilmesi halinde birinci fıkra hükmüne göre idarî para cezası verilir.

(3) Bu afiş ve ilânların kaldırılmasına ilişkin masraflar da ilgili kişilerden ayrıca tahsil edilir.

(4) Bu kabahatler dolayısıyla idarî para cezasına, kolluk veya belediye zabıta görevlileri karar verir.

(5) Özel kanunlardaki hükümler saklıdır (KK, 42).

Madde 43'de Silah Taşıma başlığı altında;

(1) Yetkili makamlardan ruhsat almaksızın kanuna göre yasak olmayan silahları park, meydan, cadde veya sokaklarda görünür bir şekilde taşıyan kişiye, kolluk tarafından elli Türk Lirası idarî para cezası verilir (KK, 43).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EMNİYET VE JANDARMA TEŞKİLATININ KURUMSAL AÇIDAN BÜTÜNLEŞMESİ

Türkiye’de genel iç güvenliğin sağlanması, iki farklı kolluk kuvveti tarafından gerçekleştirilmektedir. Genel kolluk kuvveti olarak görev ifa eden, Emniyet ve Jandarma Teşkilatının görev ve sorumlulukları, günümüz kanunlarında, görev yeri esasına göre tasnif edilmiştir. Emniyet Teşkilatı, (Polis) şehir merkezlerinde, Jandarma Teşkilatı (Jandarma) şehir merkezi dışında kalan alanlarda görevlerini ifa etmektedir. Temelde ele alındığında iki farklı isme sahip olan kurumda, aynı iç güvenlik görevini ifa etmektedirler. İç güvenlik örgütleri, örgütsel yapılarının nitelikleri ve çalışma biçimleri bakımından özel örgütlerden olduğu kadar kamusal örgütlerden de birçok bakımdan ayrılmaktadır. Katı hiyerarşik, savunmacı ve gizliliğe önem veren içe dönük kapalı bürokratik yapıları bunlardan bazılarıdır (Yılmaz, 2012:18).

Genel Asayişin muhafazasından İçişleri Bakanının sorumlu olması 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununda şu şekilde ifade edilmektedir:

Madde 1 - Memleketin umumi emniyet ve asayiş işlerinden Dâhiliye Vekili mesuldür. Dâhiliye Vekili bu işleri, kendi kanunları dairesinde hareket eden Emniyet Umum Müdürlüğü ile Umum Jandarma Komutanlığı ve icabında diğer bütün zabıta teşkilatı vasıtası ile ifa ve lüzum halinde İcra Vekilleri Heyeti karar ile ordu kuvvetlerinden istifade eder (ETK 1.madde).

Madde 2 - Dâhiliye Vekilinin riyaseti altında Büyük Erkânı harbiyenin bir mümessili ile Emniyet Umum Müdürü, Jandarma ve Gümrük ve Orman Umum Komutanları ve Vekâletçe seçilecek lüzumu kadar umumi müfettiş ve validen mürekkep bir emniyet komisyonu teşkil edilir(ETK 2.madde).

Bu Komisyon Ankara’da bulunan azaları ile her ay umumi müfettiş ve valilerin iştirak ile de en az senede bir defa Dâhiliye Vekilinin lüzum gördüğü zamanlarda toplanır ve memleketin umumi emniyet ve asayiş işlerini tetkik ile istişari mütalaasını bildirir.

Dâhiliye Vekili lüzum gördüğü zamanlarda diğer alakalı vekâletlerden birer mümessil göndermesini talep edebilir.

Emniyet ve Jandarma Teşkilatının genel asayiş konularında görevlendirilmiş olması kurumların kendi kanunlarının içerisinde yer almaktadır. Ancak iç güvenlikle ilgili olarak iki farklı kurumun varlık sürdürmesi, genel asayiş zaman zaman olumsuz yönde etkilemektedir. Güvenlik konusuyla ilgili olarak aynı türde hizmet üreten iki farklı kurumun var olması, kurumsal yapılarının tamamlanmasında, kamu hizmetinin sürdürüleceği kamu hizmet binalarının israfı, kamuya ait gider ve masrafların artması,

gereksiz alt yapı giderleri, ulaşım, iletişim vb. alanlarda devletin zarar etmesine sebep olmaktadır. Bu sebeplerden dolayı kurumlar arası bütünleşme tartışmaları, Emniyet ve Jandarma Teşkilatı açısından uzun yıllardır varlığını sürdürmektedir.

İç güvenlik örgütleri, yerel, ulusal ve hatta uluslararası düzeydeki hemen her türlü örgütü doğrudan veya dolaylı bir şekilde etkileyebilmektedir. Kamusal veya özel tüm diğer örgütlerin varlıklarının devamları, aslında iç güvenlik örgütlerinin başarısına bağlıdır (Yılmaz, 2012:18).

Avrupa Birliği süreci ile kurumsal yenilenmesine hız veren Türkiye, aynı alanda hizmet üreten iki kurumun varlığının olumlu-olumsuz yönlerini göz önüne alarak bu alanda çalışmalar yapmaktadır. Bugün halen varlığını sürdürmekte olan bu görüşler, AB oluşumunun öncesinde çalışılmış olup güncelliğini korumaktadır.

Türkiye’de de, değişim faktörlerine bağlı olarak, tüm diğer örgütsel yapılanmalarda olduğu gibi, iç güvenlik alanındaki örgütsel yapılanmada da acil bir değişim ihtiyacı bulunmaktadır (Yılmaz, 2012:18). Bu kapsamda çeşitli görüşler çıkmıştır, bunlar; kolluk kuvvetleri arasında Emniyet Teşkilatının ülke genelinde gerekli yapılanmasını tamamlamasının ardından, Jandarma Teşkilatının fes edilmesi görüşüyle birlikte, Emniyet ve Jandarma Teşkilatının birleştirilerek tek elden yönetilmesi, kır-kent polisi şeklinde bir oluşuma gidilmesi yönünde çalışmalardır (EGM, 1947:3).

3.1.EMNİYET VE JANDARMA TEŞKİLATININ KURUM KÜLTÜRÜNÜN FARKLILIKLARI

Emniyet ve Jandarma Teşkilatı, sorumluluk ve görevleri açısından aynı nitelikte iki kurumdur. İkinci bölümde detaylıca üzerinde durulduğu gibi kolluk kuvvetleri ortak kanunlarla hareket etmekte, kır kent ayrımı dışında yapılan işlemler birbirlerinin aynı nitelik göstermektedir.

Ancak Emniyet ve Jandarma Teşkilatı, iş ve işlemlerini sürdürebilmek adına personel ihtiyaçlarını farklı yöntemlerle karşılamaktadırlar. EGM personel ihtiyacını; 'Polis Meslek Eğitim Merkezi', 'Polis Meslek Yüksek Okulu', 'Polis Akademisi' vd. 'inden karşılamaktadır. JGK ise personel ihtiyacını; 'Astsubay Okulları', 'Uzman Jandarma Yetiştirme Okulu', 'Zorunlu Askerlik Vazifesi Gören Er ve Erbaşlar' vd.'inden

karşulamaktadır. Kolluk kuvveti görevini ifa etmekte olan kurumların personel ihtiyaçlarının çok çeşitli birimlerden karşılanması uygulamada sorunları beraberinde getirmekte, farklı eğitim yöntemleri ile yetiştirilen personel farklı tutum ve davranış sergilemektedir.

Bu konuda Dündar (1996) da şunları ifade etmektedir: Polis teşkilatı, Emniyet Genel Müdürlüğü olarak örgütlenirken, Jandarma Teşkilatı, Jandarma Genel Komutanlığı Askeri bir teşkilat olarak örgütlenmiştir (Dündar, 1996:70). Jandarma Teşkilatı Askeri yönden genel Kurmay Başkanlığına, kolluk hizmetleri yönünden bağlı kuruluş olarak İçişleri Bakanlığına [adli olarak ise Cumhuriyet Savcısına yani Adalet Bakanlığına] bağlanmıştır (Dündar, 1996:70). Bu durumda örgüt çalışanları aynı anda, üç ayrı merciden emir ve talimat almakta ve sevk ve idare olunmaktadırlar. Bu durum, ‘örgütlerde komuta birliği’ ilkesini ortadan kaldırmakta ve çatışma ve verimsizliğe yol açabilecek, çok başlılığı ortaya koymaktadır (Yılmaz, 2012:25). Emniyet Teşkilatının başında Emniyet Genel Müdürü, Jandarma Teşkilatının başında Jandarma Genel komutanı vardır. Ancak; her iki teşkilatın en ast görevlisinden en üst yöneticisine kadar görevlilerin mesleğe girişleri, yetiştirilmeleri, atanmaları, terfileri, ücretleri vd. özetle her şeyleri çok farklıdır. Kanaatimizce bu farklılık yönetim tarzına, hizmet sunma biçimine de yansımaktadır (Dündar, 1996:70).

3.1.1.Kurum Kültürü

Kurumların kendi iç işleyişlerini sağlayabilmek adına, belirli bir yöntem izlemelerinden tabii bir durum olamaz. Her kurumun belirlemiş olduğu işleyiş esaslarının varlığı bulunmaktadır. Eryılmaz (2009)’a göre her ülkenin kamu yönetimi [kolluk kuvveti] sistemi, başta anayasa ve yasalar olmak üzere, kültürel, sosyal, siyasal, ekonomik ve tarihi faktörlerin etkisi altında şekillenir ve gelişir. Söz konusu faktörler, bir ülkenin daha çok iç şartlarıyla ilgilidir. Bu iç şartlar nedeniyle kamu yönetiminin [kolluk kuvveti] örgüt yapısının ve işleyişinin ülkeler arasında önemli farklılıklar göstermesi doğaldır (Eryılmaz, 2009:91).

Şüphesiz ki Emniyet ve Jandarma Teşkilatı için de kurumların temelini oluşturan personelinin (polis ve jandarma) davranış biçimleri hizmet sunma yöntemini etkilemektedir. Burada, kişiler farklı kaynaklardan elde ettikleri veriler aracılığıyla

bilgilenmektedirler (Gemlik ve Sığrı, 2007:268). Bu bilgiler bir süzgeçten geçerek kişiyi belli bir tutuma yönlendirmektedir. Kişilerin zihinsel haritalarını kullanmak suretiyle oluşturduğu yargılar, algılama sürecinde ki temel belirleyicidir (Gemlik ve Sığrı, 2007:268). Kişi dış dünya ile ilgili yargılarını oluştururken iç dünyalarının da etkilerinde kalmaktadır. Algılama süreci, kişilerin inanç-değer-tutum-davranış oluşumu ile açıklanabilmektedir (Gemlik ve Sığrı, 2007:268).

Kurum kültürü konusunda yapılabilecek olan tanımlamalar çerçevesinde; organizasyonların başarılı olmaları önemli oranda örgüt üyelerini birbirine bağlayan ve bir arada tutan onlara canlılık ve yeni bir ruh aşıl原因an örgütsel kültüre büyük oranda bağlıdır (Kaya, 2008:136).

Bundan dolayıdır ki, 20. yüzyılın son çeyreğinden günümüze kadar pek çok ülkede örgüt kültürüne verilen önem katlanarak artmıştır. Bu artışta örgütlerin yaşamlarını sürdürmek ve performanslarını arttırmak için sahip olunan örgüt kültürünün bir araç olarak kullanılması anlayışının yaygınlaşmasının yanında örgüt kültürünün anlaşılması, değiştirilmesi ve yönetilmesi gerektiğinin bilincine varılması etkili olmuştur (Kaya, 2008:136).

Tüm bu yukarıda sayılmakta olan öncüllerden yola çıkılarak devlet kurumlarının sahip olduğu personelin tutum ve davranışın belirlenmesinde kurum personelinin önemi yadsınamaz. Ancak devlet kurumları kendi başına salt bir yöntem ile işleyiş sistemine sahip olamazlar. Devlet kurumları temel işleyişleri için Devlet Memurları Kanununu esas almakla birlikte, özel kanuna sahip olan devlet kurumları çıkarılan kanun ve yönetmelikler çerçevesinde kurum kültürlerini oluşturmaktadırlar.

Emniyet Teşkilatı temel olarak ETK, PVSK ve EÖDT gibi kanun vd. kurum kültürünün temelini atarken Jandarma Teşkilatı JK, JTGYK ve JTGYG gibi kanun vd. ile kurum kültürünü oluşturmaktadır.

Burada dikkati çeken Emniyet ve Jandarma Teşkilatının her ne kadar kendilerine ait kurum kültürleri olsa da etik ilkeler ve insan haklarına uygun davranmak zorunda olmalarıdır. Emniyet ve Jandarma Teşkilatının çalışmalarını bu doğrultuda gerçekleştirmesinin denetlenmesi başta kamuoyu tarafından yapılır.

3.1.1.1.Emniyet Teşkilatının Kurum Kültürü

Yukarıda da belirtilmiş olduğu gibi Emniyet teşkilatı kurum kültürünün temelini ETK, PVSK ve EÖDT gibi kanun vd. ile oluşturmaktadır. Bunların dışında ve üzerinde olan insan haklarına dayalı, uluslararası anlaşmaları gözeten anayasal çerçevede yöntem izleyen bir kurum yapısına sahiptir.

PVSK madde 1’de açık olarak Emniyet Teşkilatı personeli olan polis ’in nasıl bir davranış izleyeceği şu şekilde belirtilmektedir:

Polis, asayiş amme, şahıs, tasarruf emniyetini ve mesken masuniyetini korur. Halkın ırz, can ve malını muhafaza ve ammenin istirahatini temin eder (PVSK 1.madde).

Yardım isteyenlerle yardıma muhtaç olan çocuk, alil ve acizlere muavenet eder. Kanun ve nizamnamelerinin kendisine verdiği vazifeleri yapar.

Kolluk kuvveti olarak görev yapmakta olan Emniyet Teşkilatı (polis) personeli vatandaş odaklı hareket ederek halka güven teşkil eden bir varlık görevi yapmalıdır. Bu yönüyle Emniyet personeli son derecede yetkin, anlayışlı, sabırlı, yardım sever, önsüz vb. niteliklere sahip olmalıdır. Kurumun temel unsurunu teşkil etmekte olan personelinin sahip olduğu kültür birikimi kurum içerisinde de yer bulmakta çalışanlar amir-memur ilişkisi içerisinde bir aile gibi çalışmakta ve vatandaşa mutlak olan en iyi düzeyde hizmet üretmektedirler.

3.1.1.2.Jandarma Teşkilatının Kurum Kültürü

Yukarıda da belirtildiği gibi Jandarma Teşkilatı JK, JTGYK ve JTGYG gibi kanun vd. ile kurum kültürünü oluşturmaktadır. Jandarma teşkilatı genel kurumsal birikimi içerisinde Askeri niteliği ağır basan bir kurum olmakla birlikte, resmi yazışmalarını askeri esaslar çerçevesinde gerçekleştirmektedir. Jandarma Teşkilatı personel ihtiyacının büyük bir kısmını er ve erbaşlardan karşılamaktadır. Zorunlu Askerlik hizmeti olarak vazife ifa eden er ve erbaşlar kısa süre içerisinde yeterli kanuni, teorik bilgiyi alamamakta ve bunları uygulamaya geçirmede zorluk yaşamaktadırlar.

JTGYY’de açık olarak görüleceği üzere Jandarma Teşkilatı için belirlenmiş olan görevler askeri yönüyle dikkat çekmektedir. Kolluk kuvveti olarak vatandaşa hizmet sunacak olan Askeri bir kurumun vatandaş odaklı bir anlayışla, hizmet sunma durumu tartışmaya açıktır. Ancak her ne kadar kurum kültürü açısından sert emir komuta zinciri içerisinde hareket eden Jandarma Teşkilatı, askeri nitelikte bir kurum olmasına rağmen kolluk kuvveti olarak görevini başarıyla yapmaktadır.

3.2.AVRUPA BİRLİĞİ SÜRECİNDE EMNİYET VE JANDARMA TEŞKİLATI AÇISINDAN YENİLENME

Avrupa Birliği uyum sürecinde Emniyet ve Jandarma Teşkilatı kurumsal donanımını yenilemektedir. Toplumsal dönüşümle birlikte ihtiyaç duyulan yeni alanlarda yeni birimler oluşturulmakta, kurum içi eğitim çalışmalarıyla personele yeni bilgiler aktarılmaktadır.

Emniyet ve Jandarma gibi resmi kolluk teşkilatı mensuplarının, diğer kamu personelinin sahip olmadığı ve kullanamadığı yetki ve sorumlulukları vardır (Cerrah, 2008:16).

Bu kapsamda, Emniyet Teşkilatı; Europol ile teknik ve stratejik düzeyde işbirliğine imkan sağlayan “Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Polis Teşkilatı Arasında İşbirliğine İlişkin Anlaşma”, 18.05.2004 tarihinde Ankara’da imzalanmış ve 15.07.2004 tarih ve 25523 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 28 Temmuz 2004 tarihinde yürürlüğe girmiştir (interpol.pol, 10.09.2014). Ancak Türkiye’nin uluslararası adli ve polis işbirliği kapsamında kullanılan iletişim kanallarından biri olan Europol ile işbirliği seviyesinin düşük olduğu ve bu işbirliğinin bir an önce artırılması gerekliliği tespit edilmiştir. Bununla birlikte üyelik öncesi Europol ile ülkemiz arasındaki işbirliğinin operasyonel düzeye çıkartılması için yapılan araştırmalarda bir takım sorunlar bulunduğu tespit edilmiştir. Bu sorunlar Avrupa Birliği ve Türkiye kaynaklı olmak üzere sınıflandırılabilir. Avrupa kaynaklı sorunlar müdahale edebileceğimiz alanın dışında kalmakta olup, bu alandaki süreçlerin titizlikle takip edilmesi gerekmektedir. Ülkemiz kaynaklı sorunlar ise Avrupa Birliği kaynaklı sorunların aksine çoğunlukla teknik ve hukuki boyutta değerlendirilebilir. Atılacak ilk ve en önemli adım, AB Sözleşmesi çerçevesinde gerekli hukuki düzenlemelerin bir an önce yapılmasıdır.

Ayrıca bir takım teknik yenilenmenin de yapılması aciliyet arz etmektedir (Demir, 2010,155). Ayrıca bu kapsamda, Jandarma Teşkilatı da Avrupa ve Akdeniz Jandarmalar ve Askerî Statülü kolluk kuvvetleri Birliğine başvurmuştur. Bu başvuru 20 Ekim 1998 tarihinde Madrid’de yapılan Jandarma Genel Komutanlar ve Direktörler Zirve Toplantısında FIEP’e aslı üyeliğiyle onaylanmıştır (jandarma.gov, 11.09.2014).

3.3.KURUMLAR ARASI BÜTÜNLEŞME VE İÇİŞLERİNDE GÜVENLİĞİN TEK ELDEN YÖNETİLMESİ

Türkiye’de Emniyet ve Jandarma Teşkilatı kolluk kuvveti olarak görev sürdürmektedir. İç güvenlik sisteminde iki farklı kolluk kuvveti bulunmasının olumsuz yönleri bulunmaktadır.

Bilindiği gibi iç güvenlik alanı profesyonel yaklaşımları gerekli kılar. İç güvenlikle ilgili olarak pratik yöntemlerin olmaması geri dönüşü olmayan sonuçlarla karşılaşılmasına sebep olur. Her ne kadar iki ayrı kurum olsalar da Emniyet ve Jandarma Teşkilatının birbirinin aynı görevleri üslendiği ve çoğu zaman birbirlerinin görev alanlarına giren konularda ortak çalışma yürüttükleri malumdur.

Bu iki kurum ayrı kuruluş kanunlarıyla varlık bulmuşlardır. Ancak görev alanlarına ilişkin olarak çıkartılmış olan: ‘Emniyet ve Asayiş İşlerinde İl, İlçe ve Bucaklardaki Jandarma ve Emniyet Ödevlerinin Yapılması ve Yetkilerinin Kullanılması Suretini ve Aralarındaki Münasebetleri Gösterir Yönetmelik’ ile kolluk kuvvetlerinin birbirleriyle olan ilişkileri belirlenmiştir.

Bahsi geçen yönetmeliğin birinci maddesinde:

‘Bu Yönetmelikten maksat, emniyet ve asayiş işlerinde; il, ilçe ve bucaklardaki jandarma ve emniyet ödevlerinin yapılması ve yetkilerinin kullanılması suretini ve aralarındaki münasebetleri belirtmektir’, denilmektedir.

Ayrıca ikinci maddesinde: Emniyet ve asayiş işlerinde ve herhangi bir suçun vukuunda; mahalli idare amirlerinin, jandarma ve emniyet teşekküllerinin vazife, yetki ve sorumlulukları hususi kanun, tüzük ve yönetmeliklerde yazılıdır.

Aynı işler için kanunen mükellef ve muvazzaf bulunan bu makam ve teşekküllerin bir biriyle olan münasebet ve vazifelerini ne suretle yapacakları bu Yönetmelikte tespit olunmuştur, denilmektedir.

Son olarak üçüncü madde olan Esaslar başlığında:

a) İl, ilçe ve bucakların emniyet ve asayişinden doğrudan doğruya vali, kaymakam ve bucak müdürleri sorumludurlar.

Bunların icra vasıtaları jandarma kumandanları, emniyet müdür, amir veya memurlarıdır.

b) Bu teşekküllerin iyi vazife görmemelerinden ve maksada uygun bir tarzda kullanılmamalarından idare amirlerine karşı kendi kumandan veya emniyet müdür ve amirleri sorumludurlar.

c) Jandarma ve emniyet teşkilatının aldıkları vazifelerin yapılması için kullanacakları vasıtaların intihabı kendilerine aittir. Ancak lüzum gördükleri takdirde yetkili mülkiye amirleri, bu vasıtaları bizzat da tayin edebilirler.

ç) Herhangi bir vakaya karşı jandarma veya emniyet tarafından yapılması vali tarafından emredilen bir hareketin icra keyfiyeti ve teferruatı jandarma veya emniyet kuvvetleri tarafından yapılır.

Jandarma ve emniyet kuvvetleri bu işi başarırken safha safha rapor vermekle beraber sonunda icraatını mufassal bir raporla valiye bildirmekle mükelleftirler.

d) Bir il dahilinde emniyet ve asayişin muhafazası için jandarma ve emniyet ve diğer hususi zabıta kuvvetlerini kullanmak ve bu kuvvetlerin bir birine yardımını temin etmek en büyük mülkiye amirinin yetkisi cümlesindedir.

İlin bir ilçesinde zuhur edip takibat ve hareketi istilzam eden vakaya karşı, o ilçenin jandarma kuvveti kafi gelmezse ilin buna mücavir ilçesinden yardımcı kuvvet tahsisi valinin emriyle olur. Ancak jandarma kumandanlarının bu hususta göstereceği lüzum ve yapacağı teklif göz önünde tutulur.

e) İki ve daha ziyade illerde alınması lüzumlu olan müşterek inzibati tedbir ve tertipler, bu il valilerince yapılacak koordinasyon neticesinde karara bağlanarak tatbik edilmekle beraber İçişleri Bakanlığına bilgi verilir.

Bu hususlar lüzumu halinde İçişleri Bakanlığınca da doğrudan doğruya tayin ve tespit olunarak tatbiki ilgili valiliklerden istenir.

Gecikmeden zarar umulan hallerde komşu jandarma kumandan veya emniyet müdürleri re'sen muhabere ve müşterek icraatta bulunabilirler. Ancak keyfiyetten en büyük mülkiye amirini haberdar etmeğe mecburdurlar.

f) Esas olarak il ve ilçe belediye sınırları içindeki bölge polisin sorumluluk alanını; il ve ilçe belediye sınırları dışında kalan bölge ise jandarmanın sorumluluk alanını oluşturur (EAIİİBJEÖYYKSAMGY, Madde 3).

Kolluk birimlerinin personel, araç, gereç imkânları ve hizmet gerekleri göz önünde bulundurularak belediye sınırları dışında kalan yerlerden bir kısmı polisin görev alanı; belediye sınırları içinde olmakla birlikte şehir meskûn alanlarına uzak bazı yerler ise jandarmanın görev alanı olarak tespit edilebilir.

Yukarıda belirtilen esaslara göre; il ve ilçelerdeki jandarma ve polis sorumluluk alanlarının sınırları, ilçelerde kaymakam, illerde vali veya görevlendireceği vali

yardımcısı başkanlığında jandarma ve emniyet temsilcilerinin katılacağı bir komisyon tarafından belirlenir. Komisyon, vali veya kaymakamın çağrısı üzerine toplanır. Büyükşehir, il veya ilçe belediyesi kurulması, kaldırılması ya da kentleşme veya diğer sebeplerle sınırlarda değişiklik olması halinde, değişikliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç üç ay içerisinde sorumluluk alanları yeniden düzenlenir.

Komisyon tarafından alınan kararlar bir protokole bağlanır ve belirlenen sorumluluk alanlarının sınırları protokole eklenen bir harita veya kroki üzerinde gösterilir.

Sorumluluk alanlarının sınırlarının belirlenmesinde oybirliği sağlanamayan durumlarda kolluk birimleri arasındaki anlaşmazlıklar vali tarafından kesin olarak çözümlenir ve düzenlenecek protokolde bu husus belirtilir.

Hazırlanacak protokol doğrultusunda devir ve teslim ile ilgili işlemler en geç üç ay içerisinde tamamlanır.

Görev ve sorumluluk alanlarını belirleyen protokol ve ekindeki harita veya kroki ile diğer eklerin komisyonca onaylanacak birer örneği mülki amirlik, jandarma ve emniyet birimlerinde dosyalanır. Bunların birer örneği de ilgili kolluk birimlerinin merkez teşkilatlarına intikal ettirmek üzere İçişleri Bakanlığına gönderilir.

İlgili kolluk birimi, görev ve sorumluluk alanlarında yapılan değişikliğe göre, teşkilatlanma, planlama, bütçeleme, personel istihdamı konularında gerekli idari işlem ve düzenlemeleri yapar ve tedbirleri alır.

Yukarıda bahsetmiş olduğumuz yerindelik esasına dayalı olarak hizmetin sürdürülmesi; güvenlikle ilgili vatandaş odaklı hizmet anlayışının zaman zaman sekteye uğramasına sebep olmaktadır. Bunlar belli başlı sorunları beraberinde getirmektedir. Başlıca problem olarak 153, 154, 155 ve 156 gibi güvenlikle ilgili olan iletişim numaralarının vatandaşta oluşturduğu karmaşık etkidir. Yaşamış olduğu bir sorunla ilgili olarak vatandaş iletişime geçmesi gerekli olan sorumluluk noktası hakkında emin olamamakta, ihbarla ilgili bilgi aktarımının net sağlanması zorlaşmaktadır. Örneğin; bir yerde meydana gelen yaralamalı trafik kazasıyla ilgili olarak kazanın meydana geldiği bölge adli olarak Jandarma Teşkilatına bağlı olabilirken, trafik yani idari yönden Emniyet Teşkilatı bölgesi olarak uygulamada karşımıza çıkmaktadır. Bu durum çoğu zaman bölge mıntika ayrımı olarak hizmetin vatandaşla ulaşmasında israfa gidilmesine,

gecikmelere bazen de geri dönülemez sonuçlarla karşılaşılmasına sebep olmaktadır. Bunlarla birlikte tek bir olay veya konu için gereğinden fazla araç, gereç ve para israfına sebep olmaktadır.

Kurumlar arası eşgüdüm çalışmalarının önem kazanması gerekmektedir. Ancak bu değişimin ne yönde olacağı ve tetikleyici unsur olarak neyin noktayı istinat yapılacağı fikri ehemmiyetlidir. Örgütsel değişim, çevresel değişimlere tepki şeklinde olabileceği gibi, o değişimleri önceden okuyarak onlara yönelik bir tedbir şeklinde de gerçekleşebilmektedir. Bu noktada örgüt yönetiminin örgütü ve çevresel faktörleri iyi analiz edebilmesi ve diğer aktörlerden önce harekete geçebilme yetisine sahip olması önem kazanmaktadır (Yılmaz, 2012:19).

3.4. İÇ GÜVENLİKTEN YALNIZCA EMNİYET TEŞKİLATININ SORUMLU OLMASI

Avrupa Birliği sivilleşme hareketleri kapsamında yapılmakta olan çalışmalar çerçevesinde, Jandarma Teşkilatının İçişleri Bakanlığına tamamen devredilmesi fikri ağır basmaktadır. Bu kapsamda zaman zaman çalışmalar yapılmakta olup devir işlemine ilişkin olarak yeterli alt yapı geliştirmeleri tamamlanamadığından belirli bir sonuca varılamamaktadır. Ancak bahsi geçen iki kurumun da birleştirilmesi konusu uzun yıllardır Türkiye'nin gündeminde yet tutmaktadır. Burada dikkati çeken bu tartışmaların AB üyeliği sürecinden uzun yıllar önce başlamış olmasıdır.

Yapılan çalışmalarla ortaya konulan raporlarda ortak görüş olarak nitelendirilebilecek olan kısımlar şunlardan oluşmaktadır. Emniyet ve Jandarma Teşkilatı'nın görevi, dayandıkları mevzuat ve görevlerini icra şekilleri aynıdır (TODAİE, 1966:156). Emniyet ve Jandarma Teşkilatı'nın Merkezde örgütlenmeleri adına geniş karargahları, aynı mahiyette hizmet veren birimleri, amir memur yetiştiren okulları, araç, gereç ve cihazları vardır (İçişleri Bakanlığı, 1972:77). Emniyet Genel Müdür'ü de, Jandarma Genel Komutan'ı da İçişleri Bakanlığına, taşradaki memurları da aynı idari ve adli makamlara bağlıdır (EGM, 1947:3). Ülkenin dış tehditlere karşı korunması amacıyla hazırlanan Askeriye tüm kurumlarıyla nasıl tek bir elden yönetilmekte, yetiştirilmekte ve idare edilmekteyse ülkenin iç düzeni korumayla görevli olan kolluk kuvvetleri de tek elden idare edilmelidir (EGM, 1947:4).

Hizmet sunulan alan noktasında, iki farklı kurum da aynı hizmeti, vatandaşa karşı sunmaktadır, tek tip hizmet için tek bir örgüt oluşturulmalı ve görev alanlarının ayrılmasının ortaya çıkardığı anlaşmazlıklar, personelin değişik şekilde yetiştirilmesinden kaynaklanan sorunlar ve farklılıkların ortadan kaldırılması gerekmektedir (İçişleri Bakanlığı, 1972:78).

Çeşitlilik göstermekte olan bu görüşler içerisinde en dikkat çekici olanı; Jandarma Teşkilatı ile ilgili olarak, Jandarma'nın kolluk kuvvetini yerine getirecek kültür, eğitim ve tecrübeden yoksun oluşudur. Jandarma Teşkilatında hizmet sürdüren er ve erbaşlar zorunlu askerlik hizmetini yapmak üzere jandarma sınıfına alınmaktadır. Gördükleri kısa süreli eğitimin büyük bir bölümü de askeri hizmetlere ilişkindir. Jandarma teşkilatında görev yapan er ve erbaşlara kolluk hizmetlerine ilişkin olarak gerekli esasları, kısa süre içerisinde öğretme imkanı ve zamanı bulunmamaktadır. Dolayısıyla kolluk işlerine ilişkin hizmet iyi derecede ifa edilememektedir. Hizmetin yerine getirilmesinin tam olarak yapılamaması halkın tepkisine neden olmaktadır (EGM, 1947:8).

Emniyet Teşkilatı, ETK'da açıkça belirtildiği üzere doğrudan İçişleri Bakanına bağlı bir kurumdur. Ancak Jandarma Teşkilatı, ikinci bölümde detaylı bir biçimde açıklandığı üzere, askeri görevlerinden ötürü Genel Kurmay'a bağlıdır. Bu durum kurum içyapısında çeşitliliklere neden olmakta, işleyişte zorluklar ortaya çıkarmaktadır. İç güvenlikle ilgili olarak Emniyet Genel Müdürlüğü'nün ülke genelinde tam olarak teşkilatlanmasının ardından askeri bir niteliği olan Jandarma Teşkilatına gereksinim olmayacaktır.

3.5. İÇ GÜVENLİKTEN YALNIZCA JANDARMA TEŞKİLATININ SORUMLU OLMASI

Kolluk görevi ifa etmekte olan kurumlarımıza ilişkin olarak ikinci bir görüş ise Avrupa Birliği sivilleşme hareketleri bağlamında, Jandarma Genel Komutanlığı'nın ülke genelinde yaygınlaştırılmasıyla teşkilat oluşumunu tamamlaması ve iç güvenlik alanında tek kurum halini almasıdır.

Yukarıda da bahsettiğimiz gibi iç güvenlik alanında kurumlar arası bütünleşme tartışmaları AB üyeliği sürecinin öncelerinde başlamıştır. Bu kapsamda Jandarma Genel Komutanlığı tarafından hazırlanan 1940 tarihli zabitanın tevhidini Hakkında Rapor ve Zabıta Teşkilatı Kanunu Projesinde, ülkenin tüm güvenlik unsurlarıyla iç-dış tek bir elden yönetilmesi gerekmektedir. Bu görüşe göre ülke güvenliği iç ve dış olarak ortak bir niteliktedir. Dışarıdan gelebilecek olan tehlikelere karşı Genel Kurmay nasıl ki kendi personelini tek elden yetiştirmekteyse, iç güvenlikle ilgili sorumlu kolluk kuvvetinin de tek elden yönetilmesi, idare ve sevk edilmesi zorunludur. Bu alanda hizmet sunmakta olan Jandarma Teşkilatı'nın iki farklı emir altında tutulmasının olanaksız olmasından dolayı, birleştirilmesi ve güvenlik alanında tek bir çatı olarak tanınması gerektiğini savunulmuştur (EGM, 1947:4)

Jandarma Teşkilatı Silahlı bir kolluk kuvveti olduğundan, şiddetli bir disipline tabi tutulması zorunludur. Bu sebepten askeri bir teşkilat olarak idare edilmeye devam etmelidir. Bu kapsamda İçişleri Bakanlığı emrinde orgeneral veya korgeneral rütbesinde bir komutanın sevk ve idaresi altında Zabıta Umum Komutanlığı kurularak bu komutanın mahiyetine korgeneral veya tüm general rütbesinde bir üniformalı kuvvetler muavini tayin edilecektir. Daha alt derecelerde sivil kuvvetler muavinine görev verilmek suretiyle yeni bir teşkilat kurulması savunulmuştur. Taşrada ise Mıntika Zabıta Komutanlıkları, her ilde Vilayet Zabıta Komutanlıkları kurularak üniformalı ve sivil kolluk kuvvetlerinin bir baş tarafından idaresinin sağlanması teklif edilmiştir (EGM, 1947:4).

Tüm bu görüşler, hukuk, sivil toplum ve idare çevrelerinde yeterlilik düzeyi olmadığından önemsenmemiştir. Genel iç güvenliğin sağlanmasında askeri olmayan kolluk kuvvetlerinin var olması ve hizmet görmesi düşüncesi esastır.

3.6.EMNİYET VE JANDARMA TEŞKİLATININ ÜLKE GENELİNDE VARLIKLARININ DEVAMI

Başta kolluk kuvvetleri olmak üzere çeşitli kurumlarımız tarafından üzerinde çalışılmış olan kollukların birleştirilmesi devlet politikası olarak görülse de bu projeler yeterli alt yapı çalışması yapılmadığından uygulama alanı bulamamıştır. Ancak bu konuda ortaya atılmış olan sorun olarak görülen konular ise kollukların çalışma

alanlarından kaynaklanan farklılıkların uyum ve eşgüdümleme sürecinde sorun olacağını kanısı ağır basmaktadır. Emniyet Teşkilatı görev alanı olarak şehir merkezlerinde, Jandarma Teşkilatı ise şehir merkezi dışında kalan alanlarda görev yapmaktadır.

Jandarma Teşkilatının er ve erbaşlardan karşıladığı yüksek oranda ki personel ihtiyacının, Emniyet Teşkilatına devredilmesinin ardından, zorunlu hizmet görevlilerinden karşılanan (er ve erbaş) arındırılmasıyla, bu açığın nasıl karşılanabileceğine ilişkin sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu sorun özellikle mali yönden imkansız bir durumu göstermektedir (EGM, 1947:5). Bundan dolayıdır ki böyle bir birleşme ülke genelinde güvenlik krizine sebep olacağından gereksiz bulunmaktadır.

Bir diğer görüş olarak ise Emniyet Teşkilatı zaman zaman siyasi etkiler altında görev yapmak zorunda kalabilmekte, askeri bir niteliği olan Jandarma Teşkilatı ise siyasi etkilerden uzak olarak çalışmalarını sürdürebilmektedir. Ne yazık ki ülkemiz siyasi yapısı değerlendirildiğinde, demokratik anlamda sivilleşmesini tam tamamlayamamış olan bir bileşim görülmektedir. Burada hem Emniyet Teşkilatı için hem de Jandarma Teşkilatı için siyasi baskılardan uzak olarak salt bir çalışma gözetildiğini söylemek imkansızdır. Bu fikir ülkemiz tarihinden bilindiği üzere askeri anlamda demokrasimizin kesintiye uğradığı dönemlerde askeri güç tarafından gerçekleştirilmiş olan darbelerin devamlılığı, askeriye'nin vatandaşa değen eli olan Jandarma Teşkilatı ile sağlanmıştır.

Emniyet ve Jandarma teşkilatının ülke genelinde varlık sürdürmesi konusu yukarıda sayılmış olan sebeplerden dolayı gerekli görülmektedir. Ancak her şeye rağmen, iç güvenlik alanında çift başlılığın önlenmesi adına; karar mekanizmasının şeffaf ve tek elden somut adımlarla atılabilmesinin sağlanması gerekmektedir. Cerrah ve Eryılmaz (2001)'a göre Avrupa Polis Etiği Yönetmeliği'nin 13. Maddesinde de, "medeni bir toplumda, polis [kolluk kuvveti] teşkilatı asker olmayan yetkililerin sorumluluğu altında çalışmalıdır." şeklinde bir hüküm bulunmaktadır (Yılmaz, 2012:25).

SONUÇ

Kolluk kuvveti olarak ülkemizde görev yapan Emniyet ve Jandarma teşkilatı, iç güvenlik alanında birbirinin aynı görevleri yerine getirmektedir. Bu alanda ortak hizmet yürütmekte olan iki kurumun varlığı devlet olanaklarının israfına ve vatandaşa hizmet sunulmasında vatandaşın karmaşaya düşmesine sebep olmaktadır.

Yapılacak olan çalışmalarla; Jandarma Teşkilatının, Emniyet Teşkilatına gerekli uyumlaştırma çalışmalarının ardından devredilerek yeni bir oluşum esasına dayanılarak, çıkarılacak yeni kanunlar çerçevesinde iç güvenlik kurumunun tek elden yönetilmesi sağlanmalıdır. Zira iç güvenlik, çok katmanlı bir karar aşamasının hantallaştıracağı bir sistemdir. İç güvenlikle ilgili örgütler arasında, iyi derecede işleyen bir uyum bulunsa bile, koordinasyon ihtiyacı ortadan kalkmamaktadır. Çünkü iç güvenlik örgüt yapılanması içinde yer almayan iç güvenlikle ilgili pek çok kamusal ve özel örgütle olan koordinasyon ihtiyacı devam etmektedir. Özellikle yeni iç güvenlik paradigmasının hakim olduğu günümüzde, toplumun giderek daha çok iç güvenlik alanına dahil edilmesi eğilimi karşısında, koordinasyon ihtiyacının önemi giderek artacak gibi görülmektedir (Yılmaz, 2012:27).

Ancak İç güvenlik yönetiminde yeniden yapılanma gerçekleştirilirken, öncelikle karar verilmesi gereken konu bu kurumların askeri bir teşkilat mı yoksa sivil bir teşkilat mı olacağı buna dayalı olarak askeri bir makama mı bağlanacağı ya da sivil bir makama mı bağlanacağı konusunda karar vermektir (Dündar, 1996:71).

İçinde bulunduğumuz dönemde ülkemiz gündeminde önemli yer tutan iç güvenlik reformu tasarısına ulaşabilmemiz hakkında sürdürmüş olduğumuz çalışmalar neticesinde elle tutulabilecek gözle görülebilecek olan bir tasarının olmadığı sonucuna ulaşmış bulunmaktayız. Bahsi geçen bu taslak kamuoyunu rahatlatmak adına ortaya atılmış olan siyasal söylemlerdir. Konu hakkında kaynak olarak gazete köşe yazılarından ileri gidilebilecek bir çalışma henüz bulunmamaktadır. Şardan (2014)'ün *Jandarma ve Polis Entegre Çalışacak* başlıklı yazısına göre: İçişleri Bakanlığı'nın hazırladığı taslağa göre yeni güvenlik konseptinde jandarma ve polis entegre biçimde görev yapacak. Jandarma Komutanlığı ismi kalkacak ve İl Jandarma Müdürü makamı oluşturulacak (Şardan, 31.05.2014). Ancak böyle bir taslağın varlığı hakkında net bir

çalışmanın oluşu ile ilgili kamuoyunda gündem oluşturan taslak tartışmalarının yasa kurucuların akıllarında yer tutan veriler olduğuyula, ayrıca ilgili Melis Kanunlar ve Kararlar Başkanlığından edinilen bilgiye göre ek olarak İçişleri Bakanlığı kanun ve taslak çalışmalarında yer alan personelden edindiğimiz bilgiye göre literatürde henüz bir verinin olmadığı bilgisi mevcuttur. Şardan (2014)'ün yazısında ortaya koymuş olduğu bu taslak konusu, bahsi geçen açıklamalar kapsamında değerlendirilebilir.

Ancak ortaya konulabilecek model olarak Şardan (2014)'ün modeli bu alanda yapılacak çalışmalar adına önem arz eder. Güvenlik konseptinde jandarma ve polis entegre biçimde görev yapacak. Doğrudan valiye bağlı çalışan emniyet müdürü ile il jandarma komutanı, vali yardımcısı statüsündeki “İl Emniyet Başkanı”na bağlı olacak. Jandarma Komutanlığı ismi kalkacak ve il jandarma müdürü makamı oluşturulacak. Jandarmadaki subaylar Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na geçecek, astsubay ve uzmanlar ise yeni yapılanmada görev alacak. Emniyette de rütbe ve sınıflar yeniden düzenlenecek. Emniyet amirliği kalkacak, başkomiserlik ve komiserlik yerine üst komiser, komiser, alt komiser unvanları gelecek. İl emniyet müdürü de il polis müdürü adını alacak (Şardan, 31.05.2014).

İç güvenlik, devlet içerisinde yaşamakta olan yerli yabancı tüm insanların devletten ilk sıralarda ortaya koydukları beklentidir. Bireylerin de, toplu halde yaşayanların da temel ihtiyaçları güvenlidir. Bu ihtiyaç arzu edilen şekilde karşılanmayınca diğer ihtiyaçlar, ihtiyaç olarak ortaya çıkmaz. Bu sebeple yapılacak ilk iş kişilerin can ve mal güvenliğini sağlamaktır (Dündar, 1996:70). Kolluk kuvveti olarak görev yapmakta olan kurumlarımızın bugün uymak ve uygulamak zorunda oldukları yüzlerce kanun bulunmakta olup, bu kanunlar kurumlarımızın çalışmalarını imkansız hale getirmektedir. Kolluk kuvvetlerimiz görevlerinin ifasını gerçekleştirmede tıkanıklık yaşamaktadır. İşte bu ve benzeri gerekçelerle diyoruz ki; benzeri hizmetler birleştirilmeli, benzer ve işbirliği gerektiren hizmetlerin ve teşkilatların aynı makama bağlanması sağlanmalıdır (Dündar, 1996:71). Ayrıca kolluk kuvvetlerimizin oluşum kanunlarını meydana getirmiş olan, kanunlar bugün için anlaşılabilirliği yönünden zor bir niteliktedir. Bu nedenle kolluk kuvvetlerimize görev ve yetki veren kanun, tüzük ve yönetmelik vb. birleştirilmesinin var olan karmaşanın giderilmesinin, görevlerin ifasına olumlu yönde katkı sağlayacağı kanaatindeyiz.

Türkiye'nin bu dönüşümü başarıyla tamamlayabilmesi için, bugün var olan yenilik anlayışı yeterli durumdadır. Genel anlamda Türkiye'nin elinde bulunan imkanlar gelişmiş ülkeler seviyesinde demokratik yapıya sahip olabilmesi için yeterlidir.

Türkiye'nin yenilenmesinin, toplumsal beklentilerinin AB'nin beklentileri çerçevesinde gerçekleştirilmesi ve bütünleşmesinin sağlanabilmesi açısından iki kolluk kuvveti kurumunun da birleştirilmesi önemlidir. Diğer bir yandan Türk toplumunun da sahip olduğu yenilik isteği, bu yönüyle eşgüdümleme çalışmalarını hem zorunlu kılmakta hem de daha gerçekleşebilir bir nitelik göstermektedir.

Türkiye'nin bulunduğu süreçten daha demokratik, ilerlemiş ve insan hakları odaklı bir yapıya kavuşa bilmesi için kurumlar arası bütünleşme olanakları gözden geçirilmelidir. Sivilleşme kavramından ayrı olarak düşünölemeyecek olan bu çalışma alanı aynı yönde hizmet üreten kurumların ortak çatı altında toparlanmasıdır. Kurumları açısından AB beklentileri içinde sivilleşmesini sağlaması gerekli olan Türkiye'nin iç güvenliğiyle ilgili askeri niteliği ağır basan tüm unsurları, alanında uzman olan yeniden şekillendirilmiş bir kuruma devretmesi gerekmektedir.

Türkiye'nin siyasal tarihinde Jandarma Teşkilatı adına 'askeriyenin vatandaşa değen eli' olarak nitelendireceğimiz bir kurumun dönüştürülmesi reforme edilmesi ve kanun yönünden oluşturulacak bir kurum varlığıyla yeni bir kurumun ortaya çıkarılması acil bir ihtiyaçtır.

Diğer bir yandan, iki kolluk kuvveti de ayrı ayrı ama aynı görevi ifa ederken durumun varlığının hali hazırda olduğu gibi devamı savunulmaktadır. Ancak bu duruma belli başlı sayabileceğimiz nedenlerle katılmamaktayız.

Birincisi; görev yapan kolluk kuvvetlerinin görevlerine ilişkin en temel ayırım yerindelik esasından doğmaktadır. Bu ayırım iç güvenliğin iki farklı kurum tarafından yapılması için yeterli bir ayırım değildir. İç güvenlik konusuyla ilgili yaşanacak sorunlarda taşrada iş görebilen memur merkezde; merkezde çalışan memur ise taşrada iş göremez denilmektedir. Ancak kolluk kuvvetlerinin birbirine ait bölgelerde çalışmaması inancı, kurum içi gerçekleştirilecek olan eğitimlerle ortadan kaldırılabilecek bir sorundur.

İkincisi; Avrupa Birliği Sivilleşme ekseninde Jandarma Teşkilatı'nın il ve şehir merkezlerinden çekilmesi ve bu yerlerin devrinin Emniyet Teşkilatı'na bırakılmasıdır.

Gelişen şehir yaşamıyla birlikte kent ve köy ayrımı değişim göstermiştir. Büyükşehir Belediyelerinin sayısının artmış olması köylerin merkeze bağlanması konusu günümüzde hız kazanmıştır. İdari yönden devri gerçekleşmiş olan yerlerin, güvenlik konusunda olan ihtiyaçları Emniyet güçlerince karşılanmaktadır.

Üçüncüsü; personel ihtiyacının büyük bir kısmını er ve erbaşlardan karşılamakta olan Jandarma Teşkilatına ilişkin olarak; kolluk görevinin ifasını gerçekleştirecek gerekli eğitimi almış, yetişmiş personelin var olmaması vatandaşa hizmet sunan er ve erbaşların zorunlu askerlik vazifesi olarak gördükleri kolluk kuvveti hizmetine ilişkin ne derecede hassas olabilecekleri değerlendirilmelidir.

Dördüncüsü; askeri nitelikte olmak, askeri unsurların ülke içinden gelecek olan tehlikelerden ziyade ülkeyi dış tehlikelere karşı korumayı gerektirir. Nitekim Türkiye'nin siyasi tarihi içerisinde demokrasiye hançer vurmak diye nitelendireceğimiz darbe süreçlerinde yapılan baskılar uygulanan rejimler öncesinde askeri unsurlarca yapılmış olup, ardından Jandarma kuvvetleriyle devamı ve kalıcı olması sağlanmıştır. Deyim yerinde ise Jandarma Genel Komutanlığı, Genel Kurmay'ın sivil olana yani vatandaşa dokunan eli niteliğindedir. Askeri unsurların vatandaş üzerinde zorlayıcı nitelik olarak kullanılması demokrasi açısından kabul edilemez bir durumdur.

Tüm bu çıkarımlara baktığımızda kanaatimizce askeri kimliğin dışında demokratik niteliklerle anılması gerekli olan Türkiye'nin yapacağı çalışmalarda öncelikli olarak: Jandarma Teşkilatını, askeri bağlılık noktasında tam olarak iç güvenlik kurumu haline getirerek, kurumsal bütünleşmesinin tamamlanmasıyla İç Güvenlikte birlikteliği sağlaması esastır. Değişen dünyada gelişen Türkiye'nin bu anlamı ile başarıyı elde edeceğinden şüphemiz bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Akman, Nurettin (1991), *Yönetimde İç Güvenlik ve Jandarma*, Genel Kurmay Basım Evi: Ankara.
- Alyot, Halim (1947), *Türkiye’de Zabıta*, Kanaat Basımevi: Ankara.
- Anayasa Mahkemesi’nin 06.01.1999 ve E: 1996-68, K:1999-1 sayılı kararı (*Resmi Gazete*, S:24292, s. 36).
- Ankara Antlaşması (1963), Ankara, 12 Eylül.
- Ateşoğlu, Erdoğan, Terzioğlu, Alaatin (1984), *Açıklamalı-Notlu İçtihatlı Örnekli Jandarma Teşkilat, Görev Yetkileri Kanunu ve Yönetmeliği*, Cilt 1, Işın Yayıncılık: Ankara.
- Ayata, Ali (2009a), “Genişleme Sürecinde Avrupa Birliği Türkiye İlişkileri”, [Bildiri], *7. Uluslararası Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kongresi (Küreselleşme ve Türk Dünyası)*, 9 – 11 Haziran 2009, Kırgızistan - Celalabat.
- Ayata, Ali (2009b), “Türkiye Usulü Avrupa Birliğine Yakınlaşma”, *Akademik Araştırmalar Dergisi*, C. 40, ss. 32–43.
- Aydın, Mehmet S. (2001), “Avrupa Birliği ve Din”, [Bildiri], *Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri Sempozyumu, 16-17 Mart*, Ankara Ticaret Odası-Türk Ocakları Genel Merkezi, Ankara.
- Bozkurt, Enver, Özcan, Mehmet, Köktaş, Arif (2001), *Avrupa Birliği Hukuku*, Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.
- Bulaç, Ali (1995), *Modernizm, İrtica ve Sivilleşme*, İz yayınları, İstanbul.
- Cerrah, İbrahim (2008), *Avrupa Polis Etiği Kuralları ve Türkiye’de Güvenlik Personelinde Mesleki Sosyalleşme*, [Elektronik Sürüm], TESEV Yayınları: İstanbul.
- Coşgun, Melih (2012), “Avrupa Birliği’n de Genişleme Süreci”, Ayata, Ali, Ercan, Murat (Ed.), *Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri – İlişkilerin Siyasi, Askeri, Ekonomik ve Kültürel Çerçevesi*, 1.Baskı, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, ss.4.
- Çelik, Hüseyin (2011), “Sivilleşme Hareketi Eylem Planı”, [Bildiri, Erişim: 29.102014, <http://www.risalehaber.com>].

- Demir, Cevat (2010), *Uluslararası Polislik Hizmetleri Bağlamında Türk Emniyet Teşkilatı İle Europol Ve Interpol İşbirliği Ve Koordinasyon Faaliyetleri*, Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Demirci, Rasih (2001), “Avrupa Birliği-Türkiye İlişkilerinde Sanayileşme”, [Bildiri], *Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri Sempozyumu*, 16-17 Mart, Ankara Ticaret Odası-Türk Ocakları Genel Merkezi, Ankara.
- Demirkol, İsmail Cenk (2006), *AB Sürecinde Emniyet Teşkilatı ve Uyum Sorunları*, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Derdiman, Cengiz (1968), *Polisin Parmak İzi ve Fotoğraf Alma Yetkisi*, Türk İdare Dergisi: Ankara.
- Dura, Cihan, Atik, Hayriye (2003), *Avrupa Birliği Gümrük Birliği ve Türkiye*, Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.
- Dündar, A. Nihat, “İç Güvenlik Yönetiminde Yeniden Yapılanma”, [Bildiri], *Uluslar Arası Sempozyum: Avrupa Birliği Sürecinde Türk Polisi*, 16-18 Eylül, Polis Akademisi, Ankara.
- EGM (Emniyet Genel Müdürlüğü) (1947), *Zabitanın Birleştirilmesi Hakkında Bugüne Kadar Yapılan Hazırlık ve Tekliflerin Tetkikine Dair Rapor*, Kanaat Basımevi: Ankara.
- Eğdemir, Ayhan (1972), *Açıklamalı Jandarma Mevzuatı*, Jandarma Dergisi, Ankara.
- Erdoğan, Mustafa (2006), “Türkiye İçin Bir Demokratikleşme ve Sivilleşme Perspektifi”, *Liberal Düşünce Topluluğu*, [Erişim:29.10.2014, liberal.org, <http://www.liberal.org.tr>].
- Eryılmaz, Bilal (2009), *Kamu Yönetimi*, Sözkese Matbaacılık, Ankara
- FIEP (Ekim 2011), “Avrupa Ve Akdeniz Jandarmalar Ve Askerî Statülü Kolluk Kuvvetleri Birliği”, [Erişim: 29.10.2014,Jandarma,<http://www.jandarma.gov.tr>].
- Gemlik, Nilay, Sığırı, Ünsal (2007), “Kurum İmajı Analizi ve Bir Belediye Üzerindeki Uygulamanın Değerlendirilmesi”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:11, ss.268.
- Gürlek, Ziya (2010), *Avrupa Birliği Sürecinde Türk Emniyet Teşkilatındaki Eğitim ve Öğretimin Gelişimi ve Bu Sürece Uyumu*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Gürsoy, Kenan (2001), “Avrupa Birliği Türkiye İlişkilerinin Temelinde Bulunması Gereken Bütünlüklü Bir Felsefi Proje Eksikliği”, [Bildiri], *Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri Sempozyumu*, 16-17 Mart, Ankara Ticaret Odası-Türk Ocakları Genel Merkezi, Ankara.
- Interpol-Europol Dairesi Başkanlığı (Ekim 2014), “Türkiye-Europol İlişkileri”, [Erişim:29.10.2014, İnterpol, <http://www.interpol.pol.tr>].
- Işın, N.Deniz (2008), *Avrupa Birliği'nin Güvenlik Politikaları Bağlamında Türk Dış Politikası*, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- İB (İçişleri Bakanlığı) (1972), *İdari Reform Danışma Kurulu Raporu, İdarenin Yeniden Düzenlenmesi İlkeler ve Öneriler*, Todai Yayınları: Ankara.
- Karataş, Halil, Sevindik, Aytekin (2003), *Polis Terimleri Sözlüğü*, Nüans Ajans Basım Yayım: İstanbul.
- Kavgacı, Halil İbrahim (1996), “Avrupa Birliği Polisleri Arasında İşbirliğini Gerektiren Sebepler ve Polis Hizmetlerinde Çağdaş Gelişmeler”, [Bildiri], *Uluslar Arası Sempozyum: Avrupa Birliği Sürecinde Türk Polisi*, 16-18 Eylül, Polis Akademisi, Ankara.
- Kavgacı, Halil İbrahim (1996), “İngiltere’de Polisin Sorumluluk Anlayışı ve Bunun Türk Polislik Politikasına İlgili”, [Bildiri], *Uluslar Arası Sempozyum: Avrupa Birliği Sürecinde Türk Polisi*, 16-18 Eylül, Polis Akademisi, Ankara.
- Kaya, Harun (2008), “Kamu ve Özel Sektör Kuruluşlarının Örgütsel Kültürünün Analizi ve Kurum Kültürünün Çalışanların Örgütsel Bağlılığına Etkisi: Görgül Bir Araştırma”, *Maliye Dergisi*, Sayı:155, ss.119.
- Kunter, Nurullah, Yenisey, Feridun (1998), *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul.
- Merriam, Webster’s (2007), *Dictionary and Thesaurus*, Integrated Language Tools, Library of Congress Cataloging-in-Publication Data, Made In The United States Of America, 234 NK: QP/M 10090807.
- Oğuz, Orhan (1969), *Avrupa Ekonomik Topluluğu Ortak Pazar*, Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları, Eskişehir.
- Onar, Sıddık Sami (1966), *İdare Hukuku Umumi Esasları*, İsmail Akgün Matbaası: İstanbul.

- Paksoy, H. Mustafa, Paksoy, Saadettin (2000), *Ekonomik Bütünleşmeler ve Avrupa Birliği Türkiye-AB İlişkileri*, Özdal Matbaacılık: Şanlıurfa.
- Şardan, Tolga (31.05.2014), “Jandarma ve Polis Entegre Çalışacak”, Milliyet Gazetesi, ss.5.
- T.C. Resmi Gazete (1934), *Polis Vazife Ve Selahiyet Kanunu*,2751, 14 Temmuz.
- T.C. Resmi Gazete (1937), *Emniyet Teşkilatı Kanunu*,3629, 12 Haziran.
- T.C. Resmi Gazete (1949), *İl İdaresi Kanunu*,7236, 18 Haziran.
- T.C. Resmi Gazete (1961), *Emniyet ve Asayiş İşlerinde İl, İlçe ve Bucaklardaki Jandarma ve Emniyet Ödevlerinin Yapılması ve Yetkilerinin Kullanılması Suretini ve Aralarındaki Münasebetleri Gösterir Yönetmelik*,10855, 15 Temmuz.
- T.C. Resmi Gazete (1961), *Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun*, 10796, 2 Mayıs.
- T.C. Resmi Gazete (1965), *Devlet Memurları Kanunu*, 12056, 23 Temmuz.
- T.C. Resmi Gazete (1971), *Sıkıyönetim Kanunu*, 13837, 15 Mayıs.
- T.C. Resmi Gazete (1974), *Kimlik Bildirme Kanunu*, 14944, 13 Temmuz.
- T.C. Resmi Gazete (1979), *Emniyet Örgütü Disiplin Tüzüğü*,16618, 24 Nisan.
- T.C. Resmi Gazete (1982), *Türkiye Cumhuriyeti Anayasası*, 17863, 9 Kasım.
- T.C. Resmi Gazete (1983), *Karayolları Trafik Kanunu*,18195, 18 Ekim.
- T.C. Resmi Gazete (1983), *Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu*, 18185, 8 Ekim.
- T.C. Resmi Gazete (1983), *Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu*, 17895, 12 Mart.
- T.C. Resmi Gazete (1983), *Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği*,18254, 17 Aralık.
- T.C. Resmi Gazete (1983), *Olağanüstü Hal Kanunu*, 18204, 27 Ekim.
- T.C. Resmi Gazete (2003), *Adli ve Önlleme Aramaları Yönetmeliği*, 25117, 24 Mayıs.
- T.C. Resmi Gazete (2004), *Ceza Muhakemesi Kanunu*, 17 Aralık.
- T.C. Resmi Gazete (2004), *Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun*, 5275, 13 Aralık.
- T.C. Resmi Gazete (2004), *Tük Ceza Kanunu*,25611, 12 Kasım.
- T.C. Resmi Gazete (2005), *Kabahatler Kanunu*, 25772, 31 Mart.
- T.C. Resmi Gazete (2005), *İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik*, 25902, 10 Ağustos.

- T.C. Resmi Gazete (2005), *Yakalama Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği*, 25832, 1 Haziran.
- T.C. Resmi Gazete (2006), *İnsan Hakları Eğitimi Ulusal Komitesi Yönetmeliği*, 26343, 11 Kasım.
- T.C. Resmi Gazete(1930), *Jandarma Kanunu*,1706, 10 Haziran.
- T.C. Resmi Gazete, "*Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı ile Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar*", 24 Mart 2001, Sayı:24352, Bakanlar Kurulu Kararı, Ankara. [Erişim:29.10.2014, Avrupa Birliği Bakanlığı, <http://www.abgs.gov.tr>].
- Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü (1966), *Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi Yönetim Kurulu Raporu*, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları: Ankara.
- Yenisey, Feridun (1991), *Hazırlık Soruşturması ve Polis*, Beta Yayınları: İstanbul.
- Yılmaz, Halil (2005), "EGM-AB İşbirliği Twinning Projesi", *Polis Dergisi*, C:46, ss.101.
- Yılmaz, Sefer (2012), Türkiye'nin İç Güvenlik Yapılanmasında Değişim İhtiyacı, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:3, ss.18.

EKLER

Emniyet ve Jandarma Teşkilatı İçin 2015 Yasa Değişiklikleri

Özellikle son zamanlarda ülkemizde yaşanmış olan sosyal krizlerden dolayı kanun koyucu tarafından bir dizi önlem alınması gerekli görülmüştür. Vatandaşların can ve mal güvenliğinin korunması amacıyla planlanan yasa değişikliği 2014 yılının sonlarına doğru kamuoyu ile paylaşılmış ve tartışmaya açılmıştır. 2015 yılının ilk çeyreğinde, gerekli olgunlaştırmaların ardından, kanun haline gelmesi düşünülen maddeler, her ne kadar Emniyet ve Jandarma Teşkilatını reforme amacı içerisinde olsa da tezimizde incelemiş olduğumuz gerekli entegre çalışmalarını içermemektedir.

Yukarıda da belirtmiş olduğumuz gibi iç güvenlik sorunsalına çözüm üretebilmek ancak tek elden gerçekleştirilebilecek organizasyonlar ile mümkündür. Kısacası hali hazırda gerçekleştirilmesi düşünülen değişiklikler iç güvenlik alanında yeterli yenilikleri beraberinde getirmemektedir.

24.11.2014 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmak üzere verilmiş olan: İçişleri Bakanlığı'nca hazırlanan Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısının da aşağıdaki esaslar belirtilmektedir:

MADDE 1- 4.7.1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun;

(1) 4/A maddesinin altıncı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "Ancak bu" ibaresi "Bu" şeklinde değiştirilmiş ve aynı fıkraya aşağıdaki cümleler eklenmiştir. "Ancak, el ile dıştan kontrol hariç kişinin üstü ve eşyası ile aracının dışarıdan bakıldığında içerisi görünmeyen bölümlerinin aranması: İçişleri Bakanlığı tarafından belirlenecek esaslar dahilinde mülki amirin görevlendireceği kolluk amirinin yazılı, acele hallerde sonradan yazıyla teyit edilmek üzere sözlü emriyle yapılabilir. Kolluk amirinin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur."

(2) 13. maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiş ve aynı fıkrada yer alan "Yakalar ve gerekli kanunî işlemleri yapar" ibaresi "eylemin veya durumun

niteliğine göre; koruma altına alır, uzaklaştırır ya da yakalar ve gerekli kanunî işlemleri yapar" şeklinde değiştirilmiştir.

H) Kendisinin veya başkalarının can güvenliğini tehlikeye düşürenleri;

(3) 15. maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir. "Polis; müşteki, mağdur veya tanık ifadelerini, ikamet ettikleri yerlerde veya işyerlerinde de alabilir. Bu fıkranın kapsamı ile uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar İçişleri Bakanlığınca belirlenir."

(4) 16. maddesinin üçüncü fıkrasının (b) bendine "basınçlı" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve/veya boyalı" ibaresi ve aynı maddenin yedinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

d) Kendisine veya başkalarına, işyerlerine, konutlara, kamu binalarına, okullara, yurtlara, ibadethanelere, araçlara ve kişilerin tek tek veya toplu halde bulunduğu açık veya kapalı alanlara molotof, patlayıcı, yanıcı, yakıcı, boğucu, yaralayıcı ve benzeri silahlarla saldıran veya saldırıya teşebbüs edenlere karşı, saldırıyı etkisiz kılmak amacıyla ve etkisiz kılacak ölçüde,

(5) Ek 7. maddesinin ikinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan "yirmidört saat" ibaresi "kırksekiz saat" şeklinde, üçüncü ve dokuzuncu fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir." Yetkili ve görevli hâkim, Ankara ağır ceza mahkemesi üyesidir.", "Bu maddede yer alan faaliyetlerin denetimi; sıralı kurum amirleri, mülki idare amirleri, Emniyet Genel Müdürlüğü ve ilgili bakanlığın teftiş elemanları tarafından yılda en az bir defa yapılır. Bu faaliyetler Başbakanlık Teftiş Kurulu tarafından da denetlenebilir. Bu kapsamda yapılan denetimlerin sonuçları bir rapor halinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Güvenlik ve İstihbarat Komisyonuna sunulur."

MADDE 2- 10.3.1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununun ek 5. maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan "yirmidört saat" ibaresi "kırksekiz saat" şeklinde, ikinci ve sekizinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Yetkili ve görevli hâkim, Ankara ağır ceza mahkemesi üyesidir." "Bu maddede yer alan faaliyetlerin denetimi; sıralı kurum amirleri, mülki idare amirleri, Jandarma Genel Komutanlığı ve ilgili bakanlığın teftiş elemanları tarafından yılda en az bir defa

yapılır. Bu faaliyetler Başbakanlık Teftiş Kurulu tarafından da denetlenebilir. Bu kapsamda yapılan denetimlerin sonuçları bir rapor halinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Güvenlik ve İstihbarat Komisyonuna sunulur."

MADDE 3- 6.10.1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun;

(1) 23. maddesinin birinci fıkrasının, (b) bendine "Ateşli silahlar veya" ibaresinden sonra gelmek üzere "havai fişek, molotof ve benzeri el yapımı olanlar dahil" ibaresi ve "zincir" ibaresinden sonra gelmek üzere ", demir bilye ve sapan" ibaresi eklenmiştir.

(2) 33. maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir. Toplantı ve gösteri yürüyüşlerine;

a) Ateşli silahlar veya havai fişek, molotof ve benzeri el yapımı olanlar dahil patlayıcı maddeler veya her türlü kesici, delici aletler veya taş, sopa, demir ve lastik çubuklar, boğma teli veya zincir, demir bilye ve sapan gibi bereleyici ve boğucu araçlar veya yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı eczalar veya diğer her türlü zehirler veya her türlü sis, gaz ve benzeri maddeler taşıyarak veya kimliklerini gizlemek amacıyla yüzlerini tamamen veya kısmen bez vesair unsurlarla örterek katılanlar iki yıl altı aydan dört yıla kadar,

b) Yasadışı örgüt ve topluluklara ait amblem ve işaret taşıyarak veya bu işaret ve amblemleri üzerinde bulunduran üniformayı andırır giysiler giyerek katılanlar ile kanunların suç saydığı nitelik taşıyan afiş, pankart, döviz, resim, levha, araç ve gereçler taşıyarak veya bu nitelikte sloganlar söyleyerek veya ses cihazları ile yayınlamak katılanlar altı aydan üç yıla kadar, hapis cezası ile cezalandırılırlar."

(3) 39. maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"Rücu: EK MADDE 1- Şiddet olaylarının yaygınlaşarak kamu düzeninin ciddi şekilde bozulmasına yol açabilecek toplumsal olaylarda kamu mallarına verilen zararlar ile gerçek ve tüzel kişilerin mallarına verilen zararların Devlet tarafından karşılanması halinde, ilgili idare ödeme nedeniyle genel hükümlere göre sorumlulara rücu eder. Bu

Kanun kapsamındaki rücu istemine ilişkin zamanaşımı süreleri bir kat artırılarak uygulanır."

MADDE 4- 12.4.1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 7. maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendi yürürlükten kaldırılmış ve aynı maddeye bu fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Terör örgütünün propagandasına dönüştürülen toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde, kimliklerini gizlemek amacıyla yüzünü tamamen veya kısmen kapatanlar üç yıldan beş yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. Bu suçu işleyenlerin cebir ve şiddete başvurmaları ya da her türlü silah, molotof ve benzeri patlayıcı, yakıcı ya da yaralayıcı maddeler bulundurmaları veya kullanmaları halinde verilecek cezanın alt sınırı dört yıldan az olamaz."

MADDE 5- 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun; (1) 188. maddesinin dördüncü fıkrasına "morfin" ibaresinden sonra gelmek üzere ", sentetik kannabinoid ve türevleri" ibaresi eklenmiştir.

(2) 191. maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(10) Birinci fıkradaki fiillerin; okul, yurt, hastane veya ibadethane gibi tedavi, eğitim ve sosyal amaçla toplu bulunulan yerlerde veya bu yerlere mülki amir tarafından belirlenecek mesafe içerisinde kalan alanlarda işlenmesi halinde verilecek ceza yarı oranında artırılır."

MADDE 6- 4.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun;

(1) 91. maddesine üçüncü fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve diğer fıkralar buna göre teselsül ettirilmiştir.

"(4) Suçüstü halleriyle sınırlı olmak kaydıyla; kişi hakkında aşağıdaki bentlerde belirtilen suçlarda mülki amirlerce belirlenecek kolluk amirleri tarafından yirmidört saate kadar, şiddet olaylarının yaygınlaşarak kamu düzeninin ciddi şekilde bozulmasına yol açabilecek toplumsal olaylar sırasında ve toplu olarak işlenen suçlarda kırksekiz saate kadar gözaltına alınma kararı verilebilir. Gözaltına alma nedeninin ortadan kalkması halinde veya işlemlerin tamamlanması üzerine derhal ve her halde en geç

yukarıda belirtilen sürelerin sonunda Cumhuriyet savcısına yapılan işlemler hakkında bilgi verilerek talimatı doğrultusunda hareket edilir. Kişi serbest bırakılmazsa yukarıdaki fıkralara göre işlem yapılır. Ancak kişi en geç kırksekiz saat, toplu olarak işlenen suçlarda dört gün içinde hâkim önüne çıkarılır. Bu fıkra kapsamında kolluk tarafından gözaltına alınan kişiler hakkında da gözaltına ilişkin hükümler uygulanır.

a) Toplumsal olaylar sırasında işlenen cebir ve şiddet içeren suçlar.

b) 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan;

1) Kasten öldürme (madde 81, 82), taksirle öldürme (madde 85).

2) Kasten yaralama (madde 86, 87).

3) Cinsel saldırı (madde 102).

4) Çocukların cinsel istismarı (madde 103).

5) Hırsızlık (madde 141, 142).

6) Yağma (madde 148, 149).

7) Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti (madde 188).

8) Bulaşıcı hastalıklara ilişkin tedbirlere aykırı davranma (madde 1.95).

9) Fuhuş (madde 227).

10) Kötü muamele (madde 232).

c) 12.4.1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununda yer alan suçlar.

d) 6.10.1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 33. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen suçlar.

e) 10.6.1949 tarihli ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanununa dayanılarak ilan edilen sokağa çıkma yasağını ihlal etme."

(2) 100 üncü maddesinin üçüncü fıkrasına aşağıdaki bentler eklenmiştir.

"g) 6.10.1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 33. maddesinde sayılan suçlar.

h) 12.4.1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 7. maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen suçlar."

MADDE 7- 10.6.1949 tarihli ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun;

(1) 11. maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"G) Vali, lüzumu halinde, kolluk amir ve memurlarına suçun aydınlatılması ve suç faillerinin bulunması için gereken acele tedbirlerin alınması hususunda doğrudan emirler verebilir. Kolluk bu emirleri mevzuatta belirlenen usule uygun olarak yerine getirir.

H) Vali, kamu düzenini ve güvenliğini veya kişilerin can ve mal emniyetini sağlamak amacıyla aldığı tedbir ve kararların uygulanması için adli kuruluşlar ile (D) fıkrası hükmü saklı kalmak kaydıyla askeri kuruluşlar dışında, mahalli idareler dahil bütün kamu kurum ve kuruluşlarının itfaiye, ambulans, çekici, iş makinesi ve tedbirlerin zorunlu kıldığı diğer araç ve gereçlerinden yararlanabilir, personeline görev verebilir. Kamu kurum ve kuruluşları, valinin bu konudaki emir ve talimatlarını yerine getirmek zorundadır. Aksi takdirde vali emir ve talimatlarını kolluk aracılığıyla uygular. Bu fıkradaki yükümlülüklerin yerine getirilmemesi veya geciktirilmesi sebebiyle oluşan kamu zararı ile gerçek ve tüzel kişilerin Devlet tarafından karşılanan zararları ilgili idarece genel hükümlere göre sorumlu kamu görevlilerinden tazmin edilir.

I) (G) ve (H) fıkraları ile valiye verilmiş olan yetkiler, ilçede kaymakam tarafından da kullanılabilir.

(2) 66. maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümleler eklenmiştir. "Ancak, şiddet olaylarının yaygınlaşarak kamu düzeninin ciddi şekilde bozulmasına yol açabilecek toplumsal olaylara yönelik olarak alınan ve usulüne göre tebliğ veya ilan olunan karar ve tedbirlere aykırı davranışlar, üç aydan bir yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. Şiddet olaylarının yaygınlaşarak kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması durumu ilde vali, birden çok ili kapsıyorsa İçişleri Bakanı tarafından tespit edilir."

MADDE 8- 17.7.2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanununun 13. maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Devlet, ödeme nedeniyle genel hükümlere göre sorumlulara rücu eder. Bu Kanun kapsamındaki rücu istemine ilişkin zamanaşımı süreleri bir kat artırılarak uygulanır."

MADDE 9- 26.6.1973 tarihli ve 1774 sayılı Kimlik Bildirme Kanununun;

(1)1 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "ayrılanların" ibaresi "ayrılanlar ile araç kiralayanların" şeklinde değiştirilmiştir.

(2) Ek 2. maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"EK MADDE 3- Araç kiralama şirketlerinin sorumlu işleticileri ve yöneticileri, kiralanan araç bilgileri ile aracı kiralayanların kimlik bilgileri ve kira sözleşmesi kayıtlarını usulüne uygun şekilde günü gününe tutmak, kiralanan tüm araçlarda coğrafi yer tanımlamasını sağlayan sistem veya sistemler kurmak ve genel kolluk kuvvetlerinin her an incelemelerine hazır bulundurmak zorundadırlar.

Bu kayıtlar adli mercilerin talepleri saklı kalmak kaydıyla; suç işlenmesinin önlenmesi, kayıp ve aranan kişilerin bulunması amacıyla genel kolluk kuvvetleri tarafından alınabilir ve kullanılabilir. Sistemde yer alan kayıtlar özel hayatın gizliliği ilkesi çerçevesinde bu amaçlar dışında kullanılamaz.

Birinci fıkrada belirtilen yükümlülüklerle aykırı hareket edenlere ikibin Türk Lirası, gerçeğe aykırı kayıt tutan veya bilgi verenlere beşbin Türk Lirası idari para cezası mülki idare amirlerince yerilir. İşlenen bir suçun gizlenmesi amacıyla bilgilerin yok edilmesi halinde işletme ruhsatı iptal edilir. Bu fıkra göre idari yaptırımların uygulanması ceza soruşturması ve kovuşturması yapılmasına engel değildir.

Bu maddenin uygulanması ile görevi gereği bu verileri kullanan kamu personelinin denetimine ilişkin esas ve usuller İçişleri Bakanlığı tarafından belirlenir."

(3) Geçici 3. maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 4- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde araç kiralama şirketleri tüm kayıtlarını bilgisayarda tutmak ve bilgisayar terminallerini genel kolluk kuvvetlerinin ek 1. maddeye göre kurulan bilgisayar terminallerine bağlamak zorundadırlar. Bu şartı yerine getirmeyen işletmelere mülki idare amirlerince onbin Türk Lirası idarî para cezası verilir. Bu fiilin tekrarı halinde işletme ruhsatları iptal edilir."

ÖZGEÇMİŞ

	T.C. BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ ÖĞRENCİ ÖZGEÇMİŞ FORMU	
---	--	---

Adı-Soyadı	Yakup DALKILIÇ		
Lisans Öğrenimi	Sakarya Üniversitesi – Kamu Yönetimi Bölümü	Doğum Yeri	Kocaeli
Yüksek Lisans Öğrenimi	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü – Siyaset Bilimi Ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı	Doğum Tarihi	1985

Aslen Trabzonlu olan DALKILIÇ Kocaeli’ de doğdu. İlk, Orta ve Lise Eğitim-Öğretimini Kocaeli’de tamamladı. 2005 yılında Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Lisans Programına yerleşti. Lisans Öğrenimi süresi içerisinde özel burslu olarak 2008 yılında Amerika’da dil eğitimi aldı, aynı süre içerisinde Amerika’da ‘Central Plaza Hotel’ de yönetici departmanında çalıştı. 2010 yılında Lisans Öğrenimini tamamlayarak aynı yıl Yüksek Lisans Öğrenimine başladı. Devlet burslu olarak 2011 yılında İngiltere’de ‘staj/eğitim aldı’ staj süresince ‘Rocco’ restoranlar zincirinde asistanlık yaptı ve İngilizce dil eğitimi aldı. İş, seyahat ve eğitim amaçlı olarak Mısır, Güney Afrika, Tanzanya, Kenya ve Makedonya da bulundu. Bir çok dünya ülkesini gezme ve tanıma fırsatı bulan DALKILIÇ iyi düzeyde konuşma ve anlama dilinde İngilizce, ön rehberlik ve yönlendirme derecesinde Arapça ve Farsça bilmektedir.

İLETİŞİM BİLGİLERİ

ADRES: -

TELEFON : -

GSM: -

E-Posta: -